

Kontrollutvalget

Sekretariatet



Gjøvik, 8. mars 2016.

J.nr./referanse: 02-16/NL/ks

KONTROLLUTVALGET I NORDRE LAND KOMMUNE

Hans Moon, leder (Ap)

Gunnar Løkkebø, nestleder (Ap)

Monica Andersson (Ap)

Birgit Felde Sevaldrud (H)

Ole Strand (BL)

Kopi av innkallingen er sendt:

- Ordfører og rådmann
- Innlandet Revisjon IKS

INNKALLING TIL MØTE I KONTROLLUTVALGET

Etter avtale innkalles det herved til møte i kontrollutvalget:

Dato: Mandag 14. mars 2016

Tid: Kl. 0900 – ca. 1500

Sted: Formannskapssalen, rådhuset

Vedlagt følger saksliste og saksdokumenter.

Invitasjon av andre til møtet:

- Innlandet Revisjon IKS v/oppdragsansvarlig regnskapsrevisor Heidi Holm Olafsen orienterer under sak 10/16 (fra møtestart).
- Rådmannen er invitert til å delta under sak 13/16 (kl. 1215).

Eventuelt forfall bes meddelt snarest til undertegnede på tlf. 995 77 903 eller e-post kjetil@kontrollutvalget.no.

Med hilsen

For leder i kontrollutvalget

Kjetil Solbrækken
utvalgssekretær

Adresse:

Kontrollutvalgstjenester Kjetil Solbrækken
Studievegen 7, 2815 Gjøvik
Tel. 995 77 903, E-post: kjetil@kontrollutvalget.no

KONTROLLUTVALGET I NORDRE LAND KOMMUNE

SAKSLISTE

FOR MØTE I NORDRE LAND RÅDHUS

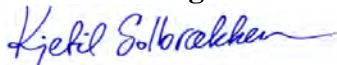
Mandag 14. mars 2015 kl. 0900

(møterom: Formannskapssalen)

- SAK NR. 09/2016** **GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE 25.01.15**
- SAK NR. 10/2016** **REGNSKAPSREVISJON: PRESENTASJON AV
PLAN/STRATEGI OG STATUS FOR REVISJON AV
KOMMUNEREGNSKAPET FOR 2015**
Innlandet Revisjon IKS v/oppdragsansvarlig revisor orienterer.
- SAK NR. 11/2016** **METODE OG OPPLÉGG FOR GJENNOMFØRING AV
OVERORDNET ANALYSE AV KOMMUNEN**
Utsatt sak fra forrige møte.
- SAK NR. 12/2016** **KOMMUNEBAROMETERET 2015**
- SAK NR. 13/2016** **OVERORDNET ANALYSE - FORVALTNINGSREVISJON:
RISIKOVURDERINGER OG FORELØPIGE PRIORITERINGER**
Rådmannen er invitert til saken.
- SAK NR. 14/2016** **KONTROLLUTVALGSKONFERANSEN 2016**
- SAK NR. 15/2016** **KONTROLLUTVALGETS ÅRSRAPPORT FOR 2015**
- SAK NR. 16/2016** **REFERATSAKER**

Gjøvik, 4. mars 2016.

For utvalgsleder



Kjetil Solbrækken

Utvalgssekretær

Kopi til orientering:

- Nordre Land kommune v/ordfører, rådmann, kommunalsjefer og vararepresentanter til kontrollutvalget
- Innlandet Revisjon IKS

SAK NR. 09/2016

Nordre Land kommune

GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTET 25.01.16

Sluttbehandles i:	Kontrollutvalget		
Behandling	Møtedato	Saksbehandler	Unntatt off.
Kontrollutvalget	14.03.16	Kjetil Solbrækken	Nei

Saksdokumenter:

1. Møteprotokoll fra møte 25.01.16

Vedlegg 1

FORSLAG TIL VEDTAK:

Protokoll fra kontrollutvalgets møte den 25.01.16 godkjennes.

SAKSOPPLYSNINGER:

Protokoll fra siste møte i kontrollutvalget legges frem til formell godkjenning.

MØTEPROTOKOLL

KONTROLLUTVALGET I NORDRE LAND KOMMUNE

Mandag 25. januar 2016 holdt kontrollutvalget møte i rådhuset fra kl. 0900 – 1520.

Som medlemmer møtte:

Hans Moon, leder (Ap)
Gunnar Løkkebø, nestleder (Ap)
Monica Andersson (Ap)
Birgit Felde Sevaldrud (H)
Ole Strand (BL)

Følgende medlemmer hadde meldt forfall:

Ingen

Ellers møtte:

Fra administrasjonen: Rådmann Jarle Snekkestad og kommunalsjef HR/lønn Inger Berit Heimdal (begge møtte under sak 02/16).

Fra Innlandet Revisjon IKS: Fagansvarlig forvaltningsrevisjon Reidun Grefsrud (deltok under sakene 05/16 – 08/16).

Sekretær: Kjetil Solbrækken.

Møteprotokollen er sendt til:

Ordfører, kontrollutvalgets medlemmer/varamedlemmer, rådmann, Innlandet Revisjon IKS og Oppland Arbeiderblad.

Utvalgsmøtet ble satt kl. 0900 med Hans Moon som møteleder.

Innkalling og sakliste ble enstemmig godkjent.

Til behandling:

SAK NR. 01/2016

GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE 30.11.15

Vedtak, enstemmig:

Protokoll fra kontrollutvalgets møte den 30.11.15 godkjennes.

SAK NR. 02/2016

**PRESENTASJON AV KOMMUNENS ADMINISTRATIVE
ORGANISERINGEN, IGANGSATT OG PLANLAGT
UTVIKLINGSARBEID, RISIKOVURDERINGER MV.**

Fra behandlingen:

Rådmann Jarle Snekkestad presenterte dagens organisering og informerte om igangsatt organisasjonsutviklingsprosjekt.

Kommunalsjef Inger Berit Heimdal informerte om andre igangsatte prosjekter:

- Kulturbyggingsprosjektet (avsluttes i 2017).
- Lean (avsluttes i 2018).

Vedtak, enstemmig:

1. Rådmannens presentasjon av den administrative organiseringen, igangsatt og planlagt utviklingsarbeid/-prosjekter i kommunen tas til orientering.
2. Til oppfølging:
 - Organisasjonsutviklingsprosjekt (OU-prosess):
Kontrollutvalget tar til orientering at det prosjektplan for prosjektet legges frem for kommunestyrets møte den 20/1-16. Kontrollutvalget ber om å bli holdt løpende orientert om prosessen.
 - KOSTRA-analyse:
Det tas til orientering at det er planlagt et samarbeid i Gjøvikregionen om å engasjere ekstern bistand til å gjennomføre en kostraanalyse av de fem kommunene. Kontrollutvalget ber om å bli orientert om rapporten fra analysen når den foreligger.

SAK NR. 03/2016

RAPPORT: EVALUERING AV KONTROLLUTVALG OG KONTROLLUTVALGSSEKRETARIATER

Fra behandlingen:

Utvalgssekretær presenterte hovedtrekkene i rapporten.

Vedtak, enstemmig:

Rapporten «Evaluering av kontrollutvalg og kontrollutvalgssekretariater», utarbeidet av Deloitte på oppdrag fra Kommunal og moderniseringsdepartementet i 2014, tas til orientering.

SAK NR. 04/2016

ÅRSRAPPORT OG AVREGNING 2015 FRA INNLANDET REVISJON IKS

Vedtak, enstemmig:

Årsrapport 2015 og avregning av total ressursbruk for revisjon for 2015 fra Innlandet Revisjon IKS tas til orientering.

SAK NR. 05/2016

FORVALTNINGSREVISJON: PRESENTASJON AV FAGOMRÅDET OG PRAKTISKE EKSEMPLER

Fra behandlingen:

Innlandet Revisjon IKS v/fagansvarlig for forvaltningsrevisjon Reidun Grefsrud presenterte fagområdet.

<u>Vedtak, enstemmig:</u>	Innlandet Revisjon IKS sin presentasjon av fagområdet forvaltningsrevisjon og revisjonens kompetanse på området tas til orientering.
---------------------------	--

SAK NR. 06/2016

**KOSTRA (KOMMUNE-STAT-RAPPORTERING):
ORIENTERING OM SYSTEMET OG PRAKTISK BRUK**

Fra behandlingen:

Innlandet Revisjon IKS v/Reidun Grefsrud orienterte.

<u>Vedtak, enstemmig:</u>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Revisors presentasjon av KOSTRA-systemet og hovedtrekkene i kommunens bruk av tallmaterialet tas til orientering. 2. Det bes om at Kommunebarometeret 2015 (kostraanalyse) for Nordre Land kommune legges frem i neste møte.
---------------------------	--

SAK NR. 07/2016

**METODE OG OPPLEGG FOR GJENNOMFØRING AV
OVERORDNET ANALYSE AV KOMMUNEN**

<u>Vedtak, enstemmig:</u>	Saken utsettes til neste møte.
---------------------------	--------------------------------

SAK NR. 08/2016

**OVERORDNET ANALYSE FORVALTNINGSREVISJON:
FØRSTE «BRAINSTORMING» OG VURDERING AV
FORUNDERSØKELSER**

<u>Vedtak, enstemmig:</u>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Med bakgrunn i diskusjonen i møtet bes sekretær om å utarbeide en oversikt over de innspill/forslag som kom frem. 2. Saken følges opp slik: <ul style="list-style-type: none"> • Overordnet analyse - forvaltningsrevisjon: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Rådmannen inviteres til å presentere de viktigste risikoene for forvaltningen og komme med innspill til kontrollutvalgets plan for forvaltningsrevisjon. ➤ Videreføring av diskusjon om aktuelle tema («brainstorming»), foreløpige prioriteringer og vurdering av eventuelle forundersøkelser. • Overordnet analyse – selskapskontroll: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Presentasjon av kontrollutvalgets oppgave med selskapskontroll. ➤ Presentasjon av kommunens eierskapspolitikk og siste eierskapsmelding. ➤ Risikovurderinger og foreløpige prioriteringer.
---------------------------	---

Dokka, 25. januar 2016.

Hans Moon
leder

RETT UTSKRIFT:
Dokka, 25. januar 2016.



Kjetil Solbrækken
utvalgssekretær

NESTE MØTE

Dato: MANDAG 14. MARS 2016

Tidspunkt: KL. 0900

Aktuelle saker:

- *Kontrollutvalgskonferansen 2016*
- *Kontrollutvalgets årsrapport 2015*
- *Metode og opplegg for gjennomføring av overordnet analyse (utsatt sak fra forrige møte)*
- *Kommunebarometeret 2015 (vedtak KU-sak 06/16)*
- *Videreføring av overordnet analyse av kommunen – forvaltningsrevisjon:*
 - *Risikovurdering/vesentlige risikoer (v/rådmannen)*
 - *Videreføring av risikovurderinger og foreløpige prioriteringer*
- *Regnskapsrevisjon: Generell presentasjon og orientering om status for revisjon av kommuneregnskapet for 2015.*

Saker til oppfølging senere:

- *Overordnet analyse – selskapskontroll*
 - *Presentasjon av fagområdet og kommunens eierskapspolitikk*
 - *Risikovurderinger og foreløpige prioriteringer*
- *OU-prosessen (vedtak KU-sak 02/16)*
- *Kostra-analyse Gjøvikregionen (vedtak KU-sak 02/16)*
- *Samhandlingsreformen – presentasjon v/rådmannen (ku-sak 43/13)*
- *Eiendomsforvaltning (ku-sak 43/13)*
- *Oppfølging av revisjonsrapporten «Oppfølging av politiske vedtak» (ku-sak 16/14)*

Bestilte undersøkelser og revisjonsprosjekter (Innlandet Revisjon IKS):

- *Selskapskontroll – Vokks AS*

Møteplan 2016:

- Mandag 25.01.16 kl. 0900
- Mandag 14.03.16 kl. 0900
- Mandag 25.04.16 kl. 0900
- Mandag 30.05.16 kl. 0900
- Mandag 12.09.16 kl. 0900
- Mandag 28.11.16 kl. 0900

SAK NR. 10/2016

Nordre Land kommune

REGNSKAPSREVISJON: PRESENTASJON AV PLAN/STRATEGI OG STATUS FOR REVISJON AV KOMMUNEREGNSKAPET FOR 2015

Sluttbehandles i:	Kontrollutvalget		
Behandling	Møtedato	Saksbehandler	Unntatt off.
Kontrollutvalget	14.03.16	Kjetil Solbrækken	Nei

Saksdokumenter:

1. Hovedtrekkene i overordnet revisjonsstrategi for 2015 (brev fra Innlandet Revisjon IKS til kontrollutvalget) Vedlegg 1
2. Vurdering av oppdragsansvarlig revisors uavhengighet 2015 (brev fra Innlandet Revisjon IKS til kontrollutvalget) Vedlegg 2
3. Kundebrev 1 og 2 fra Innlandet Revisjon IKS til deltakerkommunene Ikke vedlagt

FORSLAG TIL VEDTAK:

1. Revisors presentasjon av hovedtrekkene i overordnet revisjonsstrategi for revisjon av kommuneregnskapet for 2015 tas til orientering.
2. Status og fremdrift i revisjon av kommuneregnskapet for 2015 tas til orientering.
3. Oppdragsansvarlig revisors vurdering av egen uavhengighet tas til orientering.

SAKSOPPLYSNINGER:

Oppsummering:

I tråd med etablert praksis informerer Innlandet Revisjon IKS v/oppdragsansvarlig revisor løpende til kontrollutvalget om gjennomføringen av revisjonen av kommuneregnskapet. Hensikten er å holde

kontrollutvalget løpende orientert om regnskapsrevisjonens arbeid, jf. kravene i forskrift om kontrollutvalg.

For å holde seg «løpende orientert» er det etablert praksis med minimum tre samtaler med revisor i løpet av året:

1. Presentasjon av revisjonsplan/-strategi (normalt september)
2. Statusrapport (normalt jan/feb)
3. Årsavslutning og presentasjon av revisjonsberetningen (normalt april)

Plan/strategi for revisjon av kommuneregnskapet for 2015 er tidligere presentert for kontrollutvalget (høsten 2015/forrige valgperiode). Av hensyn til nytt kontrollutvalg vil en del av dette bli repetert som innledning til saken. Denne delen av presentasjonen tar utgangspunkt i revisors brev til kontrollutvalget (se vedlegg 1).

Revisors vil videre gi en presentasjon av resultatene etter gjennomført interimsrevisjon og informere om forberedelse til revisjon av årsavslutningen.

For ordens skyld følger også vedlagt egenvurdering fra oppdragsansvarlig revisor i forhold til egen uavhengighet (se vedlegg 2). Det følger av krav i lovverket om å avgi en slik egenerklæring årlig.

Revisjonsstrategien og kontrollutvalgets rolle/ansvar:

Bakgrunnen for revisors presentasjon av revisjonsstrategien overfor kontrollutvalget er forskrift om kontrollutvalg § 6:

”Kontrollutvalget skal påse at kommunens eller fylkeskommunens årsregnskap og kommunale eller fylkeskommunale foretaks årsregnskap blir revidert på en betryggende måte, herunder å holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet og påse at dette foregår i samsvar med de bestemmelser som følger av lov og forskrift, god kommunal revisjonsskikk og kontrollutvalgets instruksjer, eller avtaler med revisor.”

Dersom man skal holde seg ”løpende orientert” mv. slik forskriften krever, vil kunnskap om revisors planlegging og revisjonsstrategi være viktig informasjon. Dette fremgår også av egen veileder for kontrollutvalget om det ansvaret kontrollutvalget har overfor regnskapsrevisor (utgitt av Norges Kommunerevisorforbund, 2010). I veilederen står bl.a.:

Kunnskap om revisjonens innhold

For at kontrollutvalget skal kunne ha en oppfatning av om regnskapene blir revidert på en betryggende måte, bør kontrollutvalgene ha kunnskap om hva revisjonsarbeidet omfatter.

Et engasjementsbrev fra revisor vil kunne være til hjelp. Hensikten med et engasjementsbrev er å informere den reviderte om revisjonsoppdragets art og klargjøre de involverte partenes oppgaver og plikter. Her vil formål og innhold i revisjonen utdypes nærmere, sammen med en avklaring av hva som er kommunens ansvar.

Det er utarbeidet en revisjonsstandard som omhandler vilkårene for et revisjonsoppdrag og engasjementsbrev. Spesielt forhold knyttet til rapportering og kommunikasjon vil kunne bidra

til nyttige avklaringer i forhold til kontrollutvalgets oppgave og forventninger. Hva kan det forventes at revisor skal rapportere når og i hvilken form? Eksempler vil være revisjonsberetningen og hva som ligger til grunn for denne, rapporteringsrutiner om avdekkede misligheter, såkalte nummererte brev og hva som vil bli rapportert i disse og eventuelt annen rapportering fra revisor. Det vises til ISA 210 Inngåelse av avtale om vilkårene for revisjonsoppdraget når det gjelder engasjementsbrev fra revisor. Kontrollutvalget må gjøre seg kjent med dette brevet.

Årlig presentasjon av revisjonsstrategien er også nedfelt i kontrollutvalgets avtale med Innlandet Revisjon IKS (oppdragsavtalen). Krav og forventninger til den årlige presentasjonen er beskrevet slik i avtalens vedlegg 1:

- *Formål/resultatkrav:*
Kontrollutvalget får tilstrekkelig informasjon til å vurdere at revisjonen av kommunens årsregnskap er lagt opp på en betryggende måte.
- *Hovedtrekkene i overordnet revisjonsstrategi legges frem for kontrollutvalget.*
Hovedtrekkene er overordnet beskrivelse og vurdering av:
 - *Inndeling av kommunen i revisjonsområder*
 - *Risiko- og vesentlighetsvurderinger*
 - *Metodikk og angrepsvinkel*
 - *Risikofaktorer til oppfølging*
- *Strukturert orientering med muligheter for dialog med kontrollutvalget.*

Faser i revisjonsarbeidet:

Regnskapsrevisjonen kan inndeles i tre faser:

1. I **planleggingsfasen** vurderes de største regnskapspostene ut fra risiko- og vesentlighetsforhold basert på revisors kunnskap om og erfaring med oppdraget. Her tar revisor stilling til hvordan vi skal utføre revisjonen for å kunne bekrefte at årsregnskapet ikke inneholder vesentlige feil eller mangler. I planen inngår også hvordan den økonomiske internkontrollen skal gjennomgås og eventuelt testes. I tillegg til den rent økonomiske virkningen av eventuelle feil, søker man også å ta hensyn til allmennhetens behov for informasjon knyttet kommunens årsplan og årsbudsjett. Revisjonsplan/-strategi presenteres for kontrollutvalget.
2. I **gjennomføringsfasen** kartlegges og vurderes normalt internkontrollen først. Revisjon som direkte gjelder bekreftelse av regnskapsposter, gjøres gjerne etterpå og normalt mot slutten av året i forbindelse med regnskapsavslutningen. Kontrollutvalget informeres om arbeidet (statusrapportering).
3. I **avslutningsfasen** utføres kontroller rettet mot årsavslutningen og det konkluderes det på utført arbeid, herunder hvorvidt det er utført tilstrekkelig revisjon. Revisjonsberetning avlegges (frist 15/4). Ofte lages det også et årsavslutningsbrev til rådmannen. Revisor deltar i forbindelse med kontrollutvalgets behandling av årsregnskapet og presenterer revisjonsberetningen og de avsluttende konklusjonene.



Innlandet Revisjon IKS

Gjøvik, 17. september 2015
J.nr./Referanse: 2015-702/HHO

Kontrollutvalget i Nordre Land kommune

Hovedtrekkene i overordnet revisjonsstrategi for 2015.

1. Innledning.

Det vises til oppdragsavtalen hvor det framgår at hovedtrekkene i overordnet revisjonsstrategi skal forelegges for kontrollutvalget.

De karakteristiske trekkene ved oppdraget, som definerer oppdragets omfang, framgår i hovedsak av oppdragsavtalen. Rammeverket for revisjonen består av

- Kommunelovens § 78 og tilhørende forskrifter om revisjon
- God kommunal revisjonsskikk – her inngår internasjonale standarder for revisjon fastsatt i Norge av Den norske Revisorforening (ISA).

Rammeverket for årsregnskapet, som revideres, består av

- Kommunelovens § 48 og tilhørende forskrifter om budsjett og regnskap
- Bokføringsloven med tilhørende forskrift
- God kommunal regnskapsskikk – her inngår regnskapsstandarder m.v. som utvikles av GKRS

Revisor må i henhold til ISA 300 – planlegging av revisjon av et regnskap – utarbeide en overordnet revisjonsstrategi for oppdraget som beskriver revisjonens omfang, når den skal utføres, styringen av oppdraget, og som gir føringer for utarbeidelsen av revisjonsplanen.

I samsvar med nevnte revisjonsstandard og kontrollutvalgets forventninger vil hovedtrekkene i overordnet revisjonsstrategi bli beskrevet i følgende punkter:

- Inndeling av kommunen i revisjonsområder
- Risiko- og vesentlighetsvurderinger
- Tidspunkt for gjennomføring av revisjonen og styringen av oppdraget
- Metodikk og angrepsvinkel
- Identifiserte risikoer som følges opp

Overordnet revisjonsstrategi vil basere seg på revisors foreløpige vurderinger og tidligere erfaringer med oppdraget med hensyn til risiko- og vesentlighetsvurderinger. Revisjonsstrategien vil utvikles gjennom revisjonsprosessen og endringer som får vesentlig innvirkning på angrepsvinkel og risikovurderinger vil bli kommunisert til kontrollutvalget gjennom den periodiske rapporteringen. Revisjonsplanen vil på samme måte utvikles i en dynamisk prosess gjennom året med veksling mellom risikovurderingshandlinger og videre revisjonshandlinger.

Oppdragsansvarlig revisor vil supplere med muntlig orientering i møtet.

Hovedkontor:
Postadr.: Postboks 988
2626 Lillehammer
Tlf 61289080 Faks 61289081
E-post: postmottak@irev.no

Avdeling Gjøvik:
Studievegen 7
2815 Gjøvik
Tlf. 61130350 Faks 61130360

Firma:
www.irev.no
Besøksadresse: Kirkeg. 76
2609 Lillehammer
Org. nr. 987769386MVA
Bank 16041146927

2. Inndeling av kommunen i revisjonsområder

Regnskapet deles inn i revisjonsområder. Revisjonsområdene dekker alle deler av drifts-, investerings- og balanseregnskapet. I tillegg har vi et generelt revisjonsområde som dekker budsjett, årsavslutning og årsberetning.

3. Risiko- og vesentlighetsvurderinger

Revisjonsarbeidet skal være basert på en vurdering av risiko og vesentlighet.

Med **risiko** menes risikoen for at det foreligger vesentlig feilinformasjon i regnskapet. I arbeidet med å utvikle overordnet revisjonsstrategi vurderes dette på overordnet nivå basert på revisors erfaringer med oppdraget, diskusjoner i revisjonsteamet og kommunikasjon med rådmannen.

Vi vurderer sannsynligheten for at feil kan oppstå og betydningen av disse om de oppstår. Vi vurderer risiko for at feil som oppstår ikke blir oppdaget og rettet som følge av kommunens interne kontroll. I denne fasen er følgende elementer i den interne kontroll vurdert: kontrollmiljø (ledelsens integritet, etiske holdninger, kompetanse o.l.), enhetens risikovurderingsprosess, informasjonssystemer (overordnet vurdering av regnskapsopplegget), overvåking (ledelsens overvåking og oppfølging av den interne kontroll) og IT-miljø.

Vår foreløpige vurdering av risiko for at det foreligger vesentlig feilinformasjon i regnskapet er at risikoen er **middels**.

Følgende momenter er lagt til grunn:

- kommunen er en offentlig virksomhet som i stor grad er regel- og budsjettstyrt
- kommunen er en relativt stor virksomhet med etablert organisering og etablerte internkontrollsystemer
- vår erfaring med kommunen
- fagsjef regnskap går av med pensjon 2016

Med **vesentlighet** menes at feilinformasjon er vesentlig dersom feil i eller utelatelse av informasjon kan påvirke økonomiske beslutninger som treffes av brukerne (i hovedsak kommunestyret) på grunnlag av årsregnskapet. Det sentrale i vesentlighetsbegrepet er regnskapsbrukernes beslutninger på grunnlag av regnskapet. I praksis er det verken mulig å ha oversikt over eller kunne ta hensyn til alle potensielle beslutninger som treffes på grunnlag av regnskapet. Det har derfor utviklet seg en praksis basert på relativt enkle metoder for å fastsette hva som er vesentlig feilinformasjon i regnskapet.

Revisor må tallfeste vesentligheten, vesentlighetsgrensen som settes i planleggingsfasen er et utgangspunkt for revisor, og vesentligheten skal revurderes etter hvert som revisjonen utføres.

Ved en foreløpig vurdering av vesentlighet for regnskapet totalt sett har vi lagt til grunn at vesentlighetsgrensen kan settes til et **middels nivå**.

Følgende momenter er lagt til grunn:

- kommunen har stram økonomi (lavt budsjettert netto driftsresultat), men god økonomistyring
- kommunen har et svakt finansielt utgangspunkt med høy lånegjeld og lave og synkende reserver/fond
- kommunen har til tider anstrengt likviditet
- kommunen har i 2015 et investeringsbudsjett på 14,9 mill. til investering i anleggsmidler
- kommunen er eksponert for omtale i media

Fastsettelsen av den konkrete vesentlighetsgrensen baseres på referanseverdier i tråd med anbefalinger i revisjonsstandarden, kommunal revisjonsmetodikk og revisors profesjonelle skjønn.

4. Tidspunkt for gjennomføring av revisjonen og styringen av oppdraget

Det er avtalt totalt 585 timer (ekskl. møter) til regnskapsrevisjon m.v. i 2015. Revisjon av årsregnskapet er budsjettert med 445 timer, attestasjoner og revisjonsuttalelser 110 timer og veiledning/bistand 30 timer.

Oppdragsansvarlig revisor er Heidi Holm Olafsen. Medarbeider i revisjonsteamet er May Tove Ringsveen. Oppdragsansvarlig styrer oppdraget og gjennomgår medarbeiders arbeid og trekker de endelige konklusjoner samt underskriver revisjonsberetningen.

Revisjonen kan deles i tre hovedfaser; overordnet planlegging (tidlig høst), detaljplanlegging og revisjon gjennom året (september-februar) og årsoppgjør (februar-april). Det rapporteres til kontrollutvalget tertialvis om ressursbruken og faglig etter behov. Endelig frist for revisjonsberetning er 15. april 2016. Oppdragsansvarlig revisor presenterer revisjonsarbeidet og revisjonsberetningen for kontrollutvalget.

5. Metodikk og angrepsvinkel

Revisor skal gjennomføre sitt arbeide i samsvar med god kommunal revisjonsskikk. For å effektivisere revisjonsarbeidet og for å sikre etterlevelse av revisjonsstandardene og god kommunal revisjonsskikk benytter Innlandet Revisjon IKS revisjonsverktøyet Descartes. Descartes systematiserer arbeidet på en måte som sikrer at for eksempel identifiserte risikoer som skal følges opp blir behandlet videre. Det må begrunnes om identifiserte risikoer ikke skal følges opp videre.

De videre revisjonshandlinger skjer ved test av kontroller, detaljtest av transaksjoner, kontosaldoer og tilleggsopplysninger og/eller analytiske kontroller.

Ved test av kontroller vil vi benytte oss av rullering der det vurderes hensiktsmessig, dvs. at vi kan velge å bygge på de tester av kontroller som er utført de to foregående år dersom kontrollrutinene er uendret.

6. Obligatoriske og identifiserte risikofaktorer som følges opp

Her beskrives hvilke risikofaktorer som skal følges opp i året. Risikofaktorer omfatter både obligatoriske oppgaver og identifiserte risikofaktorer. Disse forholdene skal gjenspeiles i de detaljerte revisjonsplanene som utarbeides for de enkelte områder.

Risikofaktorer:

- Forskriftsbestemte oppgaver for kommunens revisor:
 - Kontroll og attestasjon av kompensasjonsoppgave for merverdiavgift og innsending i Altinn
 - Kontroll av budsjett, herunder å vurdere om det foreligger vesentlige budsjettavvik og vurdere om avvik er tilstrekkelig forklart i årsberetningen
 - Kontroll og attestasjon om ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av kommunens regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge
- Årsavslutningen 2015
 - avleggelse av årsregnskap med noter og årsberetning i hht. Kommuneloven og Bokføringsloven med forskrifter og God kommunal regnskapskikk
 - anordning av inntekter og utgifter

- avslutningsposter og avstemminger av sammenhenger i årsregnskapet herunder lønnsavstemminger
 - pliktige avsetninger av øremerkede midler (bundne fond)
 - bruk og avsetning av disposisjonsfond
 - vesentlige balanseposter og noter
- Foreløpig Kommunal Regnskapstandard (KRS) nr. 4 - Skille mellom driftsutgifter og investeringsutgifter
 - Beregning av selvkosttjenester – kontroll av grunnlag
 - Bundne fond – dokumentasjon av bruk av fond
 - Kortsiktig fordring – pensjonsutgifter Land kommunerevisjon
 - Etterslep av budsjetterte, ikke gjennomførte investeringer
 - Vurdere sikkerhetsrutiner ved IKT
 - autorisasjon/tilgang til økonomisystemene
 - back-up og rutiner for recovery vedrørende økonomisystemet

Mislighetsrisikofaktorer:

- Flere ansatte ved Økonomi og Strategi har tilgang til både å legge opp til betalinger og å godkjenne betalinger
- Risiko for ledelsens overstyring av intern kontroll
 - uredelig regnskapsføring (med fokus på regnskapsavslutningen)
 - økonomiske uregelmessigheter (ved lønn og godtgjørelser)

Risikofaktorer kan revurderes i den videre revisjonsprosessen.

Med hilsen

Heidi H. Olafsen
 Heidi Holm Olafsen
 Oppdragsansvarlig revisor

Til kontrollutvalget

Vurdering av oppdragsansvarlig revisors uavhengighet i forhold til Nordre Land kommune

Innledning

I henhold til forskrift om revisjon (revisjonsforskriften) § 12 skal oppdragsansvarlig revisor for kommuner ha ført en hederligandel. Oppfølging av dette kravet tilligger kontrollutvalget, jamfør merknader til nevnte bestemmelse.

I følge revisjonsforskriften § 15 skal oppdragsansvarlig revisor hvert år, og ellers ved behov, avgi en skriftlig egenvurdering av sin uavhengighet til kontrollutvalget. Krav til uavhengighet og objektivitet gjelder også for revisors medarbeidere, men det er kun oppdragsansvarlige revisorer som plikter å legge fram en skriftlig vurdering for kontrollutvalget.

Lovgivningsmessige krav til revisors uavhengighet

Følgende fremgår av kommuneloven § 79:

Den som foretar revisjon for en kommune eller fylkeskommune kan ikke ivareta revisjons- og kontrolloppdrag for kommunen eller fylkeskommunen dersom revisor eller dennes nærstående har en slik tilknytning til revidert eller kontrollert virksomhet, dens ansatte eller tillitsmenn, at dette kan svekke revisors uavhengighet og objektivitet. Det samme gjelder dersom det foreligger særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til revisors uavhengighet og objektivitet ved gjennomføring av oppgavene. Ansettelse som revisor i kommunen eller fylkeskommunen, eller i en interkommunal samarbeidsordning, medfører ikke i seg selv at revisoren mangler nødvendig uavhengighet og objektivitet.

Som nærstående regnes

- a) *ektefelle og en person som vedkommende bor sammen med i ekteskapsliknende forhold*
- b) *slektninger i rett oppstigende eller nedstigende linje og søsken, og deres ektefeller eller personer som de bor sammen med i ekteskapsliknende forhold og slektninger i rett oppstigende eller nedstigende linje og søsken til en person som nevnt under bokstav a.*
- c)

Krav til uavhengighet er nærmere spesifisert i revisjonsforskriften § 13.

- Revisor kan etter denne forskrift ikke inneha andre stillinger hos kommunen eller fylkeskommunen eller i virksomhet som den kommunen eller fylkeskommunen deltar i ved siden av revisoroppdraget.
- Revisor kan ikke være medlem av styrende organer i virksomhet som kommunen eller fylkeskommunen deltar i.
- Revisor kan ikke delta i, eller ha funksjoner i annen virksomhet når dette kan føre til at vedkommendes interesser kommer i konflikt med interessene til oppdragsgiverne eller på annen måte er egnet til å svekke tilliten til den som foretar revisjon.

I tillegg er det følgende begrensninger ved gjennomføring av oppgaver, jf. revisjonsforskriften § 14:

- revisor kan ikke utføre rådgivnings- eller andre tjenester der dette er egnet til å påvirke eller reise tvil om revisors uavhengighet og objektivitet
- revisor kan ikke yte tjenester som hører inn under den revisjonspliktiges (dvs kommunens) egne ledelses- og kontrolloppgaver
- revisor kan ikke opptre som fullmektig for den revisjonspliktige, unntatt ved bistand i skattesaker etter domstolloven.

Oppdragsansvarlig revisors vurdering av uavhengighet

Pkt 1: Ansettelsesforhold	Undertegnede har ikke ansettelsesforhold i andre stillinger enn i Innlandet Revisjon IKS.
Pkt 2: Medlem i styrende organer	Undertegnede er ikke medlem av styrende organ i noen virksomhet som Nordre Land kommune deltar i.
Pkt 3: Delta eller inneha funksjoner i annen virksomhet, som kan føre til interessekonflikt eller svekket tillit	Undertegnede deltar ikke i eller innehar funksjoner i annen virksomhet som kan føre til interessekonflikt eller svekket tillit til rollen som revisor.
Pkt 4: Nærstående	Undertegnede har ikke nærstående som har tilknytning til Nordre Land kommune som har betydning for uavhengighet og objektivitet.
Pkt 5: Rådgivnings- eller andre tjenester som er egnet til å påvirke revisors habilitet	<p>Før slike tjenester utføres foretas en vurdering av rådgivningens eller tjenestens art i forhold til revisors uavhengighet og objektivitet. Dersom vurderingen konkluderer med at utøvelse av slik tjeneste kommer i konflikt med bestemmelsen i forskriften § 14, skal revisor ikke utføre tjenesten. Hvert enkelt tilfelle må vurderes særskilt.</p> <p>Revisor besvarer løpende spørsmål/henvendelser som er å betrakte som veiledning og bistand og ikke revisjon. Paragrafen sier at også slike veiledninger må skje med varsomhet og på en måte som ikke binder opp revisors senere revisjons- og kontrollvurderinger.</p> <p>Undertegnede har ikke ytet rådgivnings- eller andre tjenester overfor Nordre Land kommune som kommer i konflikt med denne bestemmelsen.</p>

Pkt 6: Tjenester under kommunens egne ledelses- og kontroloppgaver	Undertegnede har ikke ytet tjenester overfor Nordre Land kommune som hører inn under kommunens egne ledelses- og kontroloppgaver.
Pkt 7: Opptre som fullmektig for den revisjonspliktige	Undertegnede opptre ikke som fullmektig for Nordre Land kommune.
Pkt 8: Andre særegne forhold	Undertegnede kjenner ikke til andre særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til uavhengighet og objektivitet.

Med hilsen

Heidi H. Olafsen

Heidi Holm Olafsen

Oppdragsansvarlig revisor

Nordre Land kommune

METODE OG OPPLEGG FOR GJENNOMFØRING AV OVERORDNET ANALYSE AV KOMMUNEN

Sluttbehandles i:	Kontrollutvalget		
Behandling	Møtedato	Saksbehandler	Unntatt off.
Kontrollutvalget	25.01.16 (utsatt) 14.03.16	Kjetil Solbrækken	Nei

Saksdokumenter:

1. Kontrollutvalgsboken kap. 6 – Planer for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll (veileder fra Departementet, 2015) Vedlegg 1
2. Veileder i overordnet analyse (fra Norges Kommunerevisorforbund) Nei

FORSLAG TIL VEDTAK:

Foreslått metode og opplegg for gjennomføring av overordnet analyse tas til orientering.

SAKSOPPLYSNINGER:

Bakgrunnen for saken er kravene i forskrift om kontrollutvalg § 10 som sier at:

”Kontrollutvalget skal minst en gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert, utarbeide en plan for forvaltningsrevisjon”.

Planen skal baseres på en overordnet analyse av kommunens eller fylkeskommunens virksomhet ut fra risiko- og vesentlighetsvurderinger, med sikte på å identifisere behovet for forvaltningsrevisjon på de ulike sektorer og virksomheter.”

Hensikten med overordnet analyse:

Dette står beskrevet slik i kommentarene til § 10 i forskrift om kontrollutvalg:

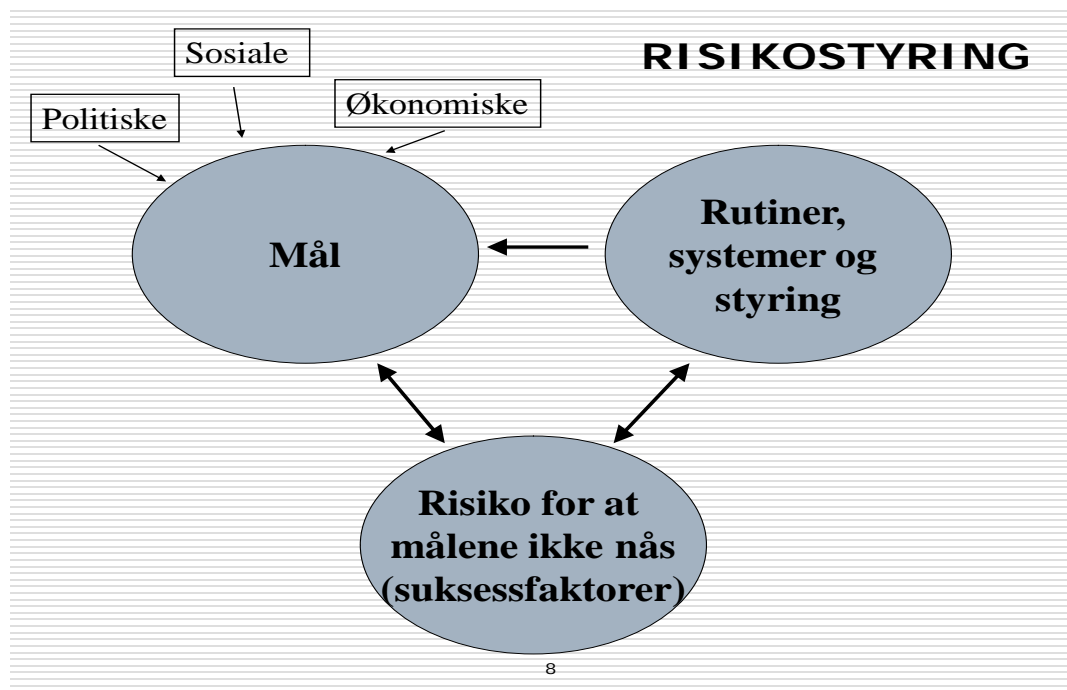
Hensikten med den overordnede analysen er å fremskaffe relevant informasjon om kommunens/fylkeskommunens virksomhet, slik at det er mulig for kontrollutvalget å legge en plan for forvaltningsrevisjon og å prioritere mellom ulike områder hvor det kan være aktuelt å gjøre forvaltningsrevisjon.

Målet er å avdekke indikasjoner på avvik eller svakheter i forvaltningen sett i forhold til lover, forskrifter, kommunestyrets/fylkestingets vedtak og forutsetninger. I uttrykket "risiko- og vesentlighetsvurderinger" ligger at det skal gjøres en vurdering av på hvilke områder av kommunens virksomhet det er risiko for vesentlige avvik i forhold til de vedtak, forutsetninger og mål som er satt for virksomheten.

Gjennom analysen skal det samles nødvendig informasjon om det aktuelle området, identifiseres mulige avvik eller svakheter og legges grunnlag for beslutningen om hvor det skal iverksettes forvaltningsrevisjon (systematiske vurderinger). En slik analyse kan også bygge på relevant informasjon fra andre dokumenter som er utarbeidet i kommunens/fylkeskommunens plan- og analysearbeid.

Teoretisk tilnærming:

Det er krav om at den overordnede analysen skal bygge på risiko- og vesentlighetsvurderinger. Grovt sagt innebærer denne tilnærmingen at man går inn i organisasjonen, kartlegger målene og forsøker å avdekke risikoer for ikke å nå målene. Videre vurderes risikoreducerende tiltak, slik at man kan danne seg et bilde av sannsynligheten for svikt. De områdene som "scorer" høyt mht. sannsynlighet og samtidig har store konsekvenser dersom det oppstår feil prioriteres for nærmere kontroll/revisjon. Nedenfor vises en generell risikostyringsmodell:



Kontrollutvalgets prioritering

K o n s e k v e n s	Stor	Stor konsekvens – liten sannsynlighet	Stor konsekvens – stor sannsynlighet
	Liten	Liten konsekvens – liten sannsynlighet	Liten konsekvens – stor sannsynlighet
		Liten	Stor
		Sannsynlighet	

9

Forslag til praktisk gjennomføring - metode og omfang:

En overordnet analyse kan gjennomføres på ulike måter, med ulik detaljeringsgrad og ressursbruk.

Erfaringer viser at det er en ressurskrevende prosess å utarbeide en overordnet analyse dersom denne skal involvere alle deler av kommunen på en grundig måte. En slik omfattende prosess er det ikke rom for innenfor kontrollutvalgets budsjett, og man må finne enklere metoder for å plukke ut områder/tema man ønsker å fokusere på.

En måte å gjøre det på er å basere seg på lett tilgjengelig informasjon om kommunen spesielt og om kommunesektoren generelt, med fokus på utfordringer/problemområder og risiko. Dette, sammen med tidligere erfaringer, vil erfaringsmessig gi et tilfredsstillende grunnlag for å peke ut områder som er egnet for en forvaltningsrevisjon. Eventuelt kan man utvide kartleggingen innenfor utvalgte områder ved å gjennomføre en mer dyptgående forundersøkelse.

En slik tilnærming er lite ressurskrevende, men innebærer selvsagt noe risiko for å overse områder/problemstillinger man ville ha avdekket dersom man foretok en systematisk og grundig gjennomgang av hele kommunen.

Utvalgsekretærens erfaringer fra lignende prosesser tidligere tilsier at det foreligger akseptabel risiko for at vesentlige områder blir oversett, og at metoden/tilnærmingen gir en god kost-nytte. Tar man videre hensyn til at kontrollutvalget kun har ressurser til å gjennomføre ett til to revisjonsprosjekter i året, vil det være et spørsmål om hvor mye ressurser man skal legge ned i planleggingsfasen for å finne prosjekter med akseptabel nytteverdi.

Overordnet analyse og plan for selskapskontroll:

I tillegg til plan for forvaltningsrevisjon skal kontrollutvalget også lage en plan for selskapskontroll, jf. forskrift om kontrollutvalg § 13:

§ 13. Selskapskontroll

Kontrollutvalget skal påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens eller fylkeskommunens interesser i selskaper m.m.

Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret eller fylkestinget er konstituert, utarbeide en plan for gjennomføring av selskapskontroll. Planen skal vedtas av kommunestyret eller fylkestinget selv som kan delegeres til kontrollutvalget å foreta endringer i planperioden.

Kontrollutvalget avgjør selv hvem som på dets vegne skal gjennomføre selskapskontroll.

Også her vil det være aktuelt å foreta en overordnet analyse som grunnlag for prioriteringer. Arbeidet med plan for selskapskontroll vil bli fulgt opp med egen sak på neste møte.

Det legges mao. opp til parallelle prosesser mht planlegging av forvaltningsrevisjon og selskapskontroll. Det legges også opp at det lages en fells plan for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll.

Kriterier for valg av tema/områder:

Sekretær anbefaler å benytte følgende hovedkriterier for valg av områder:

- Politisk aktualitet og interesse
- Prosjektets potensielle bidrag til å skape forbedringer i forvaltningen

Andre kriterier som også kan ha betydning er:

- Administrasjonens ønsker
- Risikoforhold
- Vesentlig område/tema (stor økonomisk betydning)
- Gjennomførbarhet (praktisk og økonomisk)
- Intensjonen med forvaltningsrevisjon (evaluering av mål- og kostnadseffektivitet)
- Samordning med eksterne tilsynsmyndigheter og interne (administrative) evalueringer/prosesser.
- Revisjonens kapasitet og kompetanse

Fremdriftsplan 1. halvår 2016:

Et rimelig mål er å gjennomføre en prosess i løpet av 1. halvår 2016, og at kontrollutvalgets plan legges frem for kommunestyret i første møte over sommerferien. Dette gir følgende fremdriftsplan:

- Møte feb: Drøfting av metode og nivå for gjennomføring av overordnet analyse. Fokus på risikostyring. Oversikt over kommunen (organisering, tjenestoområder mv). ”Brainstorming” og valg av tema/områder for nærmere kartlegging. Invitasjoner av adm. til møtet i mars. Evt. bestillinger av forundersøkelser fra revisor.

- Møte mars: Hele møtet avsettes til diskusjoner omkring risikovurdering/risikohåndtering. Rådmannen inviteres til å orientere. Evt. presentasjoner fra revisor (forundersøkelser).”Brainstorming” fortsetter.
- Møte april: Presentasjon av evt. forundersøkelser. Grov prioritering. Evt. bestilling av nye forundersøkelser revisor eller be om nye/flere orienteringer fra administrasjonen.
- Møte juni: Avsluttende diskusjon i kontrollutvalget. Endelige prioriteringer og oversending av plan til kommunestyret for sluttbehandling. Evt. bestilling av ytterligere forprosjekter.

Dersom denne fremdriften blir for ”stram” kan prosessen utvides ut over høsten.

6.

Planer for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll

To av kontrollutvalgets viktigste oppgaver er å sørge for at det blir gjennomført forvaltningsrevisjon og at det føres kontroll med kommunens eierinteresser i selskaper.

Den overordnede analysen og arbeidet med å utarbeide planer er viktig for at kontrollutvalget skal bli kjent med kommunens virksomhetsområder og eierinteresser.

For å sikre at kommunestyret velger ut de mest relevante prosjektene, skal kontrollutvalget utarbeide en plan for forvaltningsrevisjon og en plan for selskapskontroll. Planene for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll er i utgangspunktet uavhengige av hverandre, men det kan være en fordel å samordne planarbeidet.

For å utarbeide gode planer som får fram hvilke områder i kommunen som bør kontrolleres, må det gjennomføres en overordnet analyse av kommunens virksomhet. Den overordnede analysen skal gi svar på hvilke områder det er knyttet størst risiko til, og hvilke områder det er mest vesentlig for kontrollutvalget å undersøke. Det er viktig at kontrollutvalget er aktivt involvert i prosessen, ikke minst når det gjelder

vurdering og prioritering av prosjektene som skal gjennomføres i planperioden.

Den overordnede analysen og arbeidet med å utarbeide planer er viktig for at kontrollutvalget skal bli kjent med kommunens virksomhetsområder og eierinteresser. Arbeidet er med på å gi kontrollutvalgsmedlemmene det kunnskapsgrunnlaget de trenger for å ivareta kontrollansvaret sitt. Planene skal legges fram for kommunestyret. De gir dermed også kommunestyremedlemmene viktig informasjon om, og oversikt over, kommunens virksomhet og kontrollutvalgets arbeid. I tillegg kan den overordnede analysen være et nyttig bidrag til administrasjonssjefens arbeid med internkontroll. Det er derfor viktig at denne prosessen blir vektlagt i kontrollutvalget, og at den blir presentert og gjort synlig både for kommunestyret og administrasjonen.

Overordnet analyse

Hensikten med den overordnede analysen er å framskaffe relevant informasjon om kommunens virksomhetsområder og eierinteresser, slik at det er mulig for kontrollutvalget å prioritere arbeidet med forvaltningsrevisjon og selskapskontroll. I regelverket er det ikke satt krav til hvem som kan gjennomføre den overordnede analysen.

Hva er risiko og vesentlighet?

Det er ingen konkrete krav til hvordan den overordnede analysen skal gjennomføres, utover at den skal baseres på en vurdering av risiko og vesentlighet. Med risiko menes i denne sammenheng faren for at det kan forekomme avvik fra for eksempel regelverk, mål, vedtak og andre føringer som kommunen har satt for virksomheten. Risiko må vurderes innenfor alle kommunens tjenesteområder. Formålet med analysen vil derfor være å avdekke mangler og svakheter som fører til avvik innenfor kommunens virksomhetsområder.

Risikovurderinger - selskapskontroll

I forbindelse med plan for selskapskontroll er det viktig å vurdere risiko knyttet til både kommunens overordnede eierstyring, og risikoer knyttet til ulike selskaper kommunen har eierskap i. Når det gjelder den overordnede eierstyringen, vil det være naturlig å få oversikt over om kommunen har vedtatt en eierstrategi og eventuell risiko for at den ikke etterleves. Når det gjelder risiko knyttet til enkelte selskaper, kan følgende forhold være relevante:

- risiko for at selskapet ikke driver i tråd med kommunestyrets mål for selskapet
- risiko for at den som forvalter kommunens eierinteresser i selskapet ikke gjør dette i samsvar med kommunens vedtak og forutsetninger
- risiko for at selskapet ikke driver i tråd med lover og regler
- risiko for at selskapet ikke drives på en økonomisk forsvarlig måte

For å kunne prioritere mellom områder i kommunen hvor det identifiseres risiko for avvik, må kontrollutvalget vurdere hvilke områder som er mest vesentlige. Det finnes ingen objektiv størrelse å vurdere vesentlighet opp mot. Kontrollutvalget må derfor skjønnsmessig vurdere de ulike områdene opp mot hverandre, og avgjøre hvilke områder de mener det er mest vesentlig å undersøke. Prioriteringene danner grunnlag for å utarbeide en plan for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll.

Informasjonsinnhenting og involvering - vurdering av risiko

For å få informasjon om risikoområder i kommunen, kan analysen baseres på informasjon fra en rekke kilder. Det skiller mellom tre hovedkilder for informasjon som kan benyttes for å kartlegge og identifisere risiko knyttet til kommunens tjenesteområder og eierinteresser:

- skriftlig og muntlig informasjon fra kommunen
- informasjon fra eksterne offentlige kilder

- kontrollutvalgets, sekretariatets og revisors kunnskap om virksomheten

Det er viktig å sikre bred involvering i innhenting av informasjon fra kommunen. Dette vil bidra til trygghet både for at alle relevante områder i kommunen og kommunens selskaper er dekket, og for at planene blir forankret i politisk og administrativ ledelse. De folkevalgte har en egen kontaktflate mot innbyggerne og kommunens administrasjon, og har ofte god oversikt over temaer som kan være aktuelle i analysen. For å få nytte av denne kunnskapen kan det være en fordel å sikre at ulike politiske partier får komme med innspill til analysen. Ordfører, gruppeledere og/eller utvalgsledere kan være naturlige personer å involvere i prosessen.

Det er også viktig å involvere administrasjonen, som vanligvis har den mest inngående kunnskapen om kommunens virksomhet. For å få et mest mulig helhetlig bilde er det en fordel å involvere representanter fra ulike virksomhetsområder i kommunen. For eksempel kan lederne for ulike tjenesteområder involveres. Når administrasjonen involveres, er det viktig å vektlegge at denne prosessen også vil være nyttig for administrasjonen. Målsettingen er å avdekke forbedringsområder, slik at kommunen kan nå de mål som er satt. Informasjonen som framkommer kan gi nyttige innspill til administrasjonssjefens arbeid med internkontroll.

*«Det vert noko mystisk for administrasjonssjefen kva som er bakgrunnen for val av område for forvaltningsrevisjon. Gode analysar og innsikt i korleis vurderingane er gjort, kan lette dette.»
(Administrasjonssjef, Bygland)*

Ulike verktøy kan benyttes for å få innspill og informasjon fra de folkevalgte og administrasjonen. Dette kan omfatte intervjuer, spørreundersøkelser og ulike former for møter. I tillegg vil det være naturlig at en benytter skriftlig dokumentasjon fra kommunen, slik som årsmeldinger, kommunale planer og evalueringer, som grunnlag i den overordnede analysen.

Informasjon fra eksterne offentlige kilder kan være et nyttig supplement til informasjonen som innhentes fra kommunen. Særlig gjelder dette rapporter etter statlig tilsyn og informasjon i offentlige databaser. Det vil være en fordel å skaffe seg en oversikt over gjennomførte tilsyn i kommunen, både for å avdekke eventuelle risikoområder, og for å koordinere kontrollutvalgets arbeid med det statlige tilsynsarbeidet (se kapittel 10 om statlig tilsyn). Tilsynsrapporter legges ut på nettsiden til fylkesmannen. Blant de offentlige databasene er Statistisk sentralbyrås KOSTRA-database en viktig kilde til informasjon. Denne databasen gir oversikt over

en rekke nøkkeltall fra den enkelte kommune. Andre relevante databaser er blant annet:

- Kommunebarometeret (Avisen Kommunal Rapport)
- Produksjonsindeks (KMD)
- Frie inntekter (KMD)
- Tjenestebehov (KMD)
- Utdanningsspeilet (Utdanningsdirektoratet, barnehager, grunnskole og VGS)
- Innbyggerundersøkelsen (Direktoratet for forvaltning og IKT)
- Statistikk, analyser og rapporter for de kommunale omsorgstjenestene (Helsedirektoratet)

En viktig informasjonskilde i analysearbeidet er kontrollutvalget selv. Det er derfor en fordel at kontrollutvalget selv er aktivt i analysearbeidet. Kontrollutvalgsmedlemmene sitter på viktig kunnskap om kommunen med bakgrunn i sitt politiske engasjement og arbeidet i utvalget. Også revisjonen og sekretariatet vil ha erfaringer fra gjennomførte revisjoner, kontroller og behandlede saker som kan være viktige informasjonskilder.

Mange kontrollutvalg har god erfaring med å benytte ulike former for seminarer og arbeidsmøter i analysearbeidet. Slike prosesser er ofte basert på innsamlet informasjon som, sammen med kontrollutvalgets egne erfaringer, danner grunnlag for å vurdere kommunens ulike tjenesteområder og eierstyring. Det er en fordel om det blir lagt til rette for en god prosess som sikrer at alle kontrollutvalgsmedlemmene deltar og får uttrykt sin mening. Uavhengig av metode er det viktig at kontrollutvalget involveres og at analysen er forankret i kontrollutvalget.

SWOT analyse

SWOT-analyse er et effektivt verktøy for å få en rask oversikt over indre og ytre styrker og svakheter til den kommunale virksomheten. De fire bokstavene «SWOT» representerer Strengths (styrker), Weaknesses (svakheter), Opportunities (muligheter) og Threats (trusler). SWOT-analyse kan være et godt utgangspunkt for å diskutere og identifisere områder for forbedring.

Interne		Eksterne	
Sterke sider	Svake sider	Muligheter	Farer

Kontrollutvalget kan også legge til rette for at innbyggerne i kommunen får gi innspill til planarbeidet gjennom en idédugnad. Kommunens størrelse vil naturlig nok sette grenser for hvordan en kan organisere en idédugnad. I mindre kommuner er det for eksempel mulig å organisere folkemøter, der innbyggerne kan møte og

gi innspill til gode temaer og prosjekter. I større kommuner vil det kanskje være mer hensiktsmessig å gi innbyggerne mulighet til å komme med innspill via e-post eller andre elektroniske løsninger før planarbeidet starter opp, og bruke disse innspillene videre i analysen.

En idédugnad gir kommunen anledning til å få fram innbyggernes egne erfaringer med kommunens tjenester, og kan skape engasjement i kommunen for risikoanalysen og kontrollutvalgets arbeid. Idédugnader bør kombineres med andre informasjonskilder, ettersom det ikke er sikkert at innspillene fra innbyggerne blir tilstrekkelig relevante og dekkende for kommunens ansvarsområder.

Folkemøte

I Lærdal kommune gjennomførte kontrollutvalget en idédugnad med tema «Korleis vil DU gjera Lærdal kommune betre?». Alle interesserte ble invitert til å komme til kommunens kultursal og komme med innspill, ideer og tema til gode prosjekter for kontrollutvalget. Møtet ble annonsert på lokal nettavis, i lokalavisen og rundskriv som ble sendt til alle husstander. Mellom 70 og 80 personer stilte på møtet, og det kom mange innspill. Det ble skrevet et offentlig referat fra møtet. Hvert innspill ble behandlet og vurdert i forbindelse med utarbeidelsen av den endelige planen.

Når all informasjon er samlet inn, må den analyseres. Risikoanalysen tar utgangspunkt i de forholdene som framkommer i informasjonsinnhenting, der det blant annet blir lagt vekt på måloppnåelse, regeletterlevelse og gjennomføring av vedtak.

Når en vurderer hva som utgjør en høy eller lav risiko, vil det være til hjelp å ha fastlagt håndterbare kriterier å måle risikoene opp mot. En kan derfor forhåndsdefinere hva som utgjør vesentlige avvik, og eventuelt visualisere disse vurderingene ved hjelp av fargekoding.

6. PLANER FOR FORVALTNINGSREVISJON OG SELSKAPSKONTROLL

	Måloppnåelse	Regelverk	Politiske vedtak
Lav risiko	Avvik fra underordnede mål hvor konsekvensene av manglende måloppnåelse blir vurdert som små.	Ikke aktuelt. Manglende regeletterlevelse vil alltid ha middels eller høy risiko.	Avvik fra politisk vedtak hvor konsekvensene av manglende måloppnåelse blir vurdert som små.
Middels risiko	Avvik fra mål som kan medføre konsekvenser for kommunens økonomi eller omdømme, men som ikke påvirker liv eller helse. Gjelder også mål som er under gjennomføring.	Mindre avvik fra lovparagraf eller forskrift.	Avvik fra vedtak som kan medføre konsekvenser for kommunens strategi, planer og økonomi.
Høy risiko	Avvik fra viktige mål. Kan ha vesentlige konsekvenser for kommunens økonomi, omdømme eller liv og helse.	Klart lovbrudd som kan medføre vesentlige konsekvenser for kommunen. Kan ev. påvirke liv og helse.	Avvik fra vedtak som i vesentlig grad kan medføre konsekvenser for kommunens strategier, planer og økonomi.

Uansett hvilke tilnærminger som benyttes i analysen, er det nødvendig å få samlet informasjonen på en lettfattelig og oversiktlig måte. Opplysningene fra de ulike informasjonskildene må sammenstilles slik at de gir et godt grunnlag for å gjennomføre prioriteringen av områder og prosjekter.

Det vil være en fordel om analysen presenteres i et separat dokument, der det tydelig kommer fram hvilke risikoer som er identifisert. Dokumentet vil være nyttig både for utarbeidelse av den endelige planen, og som referanse og bakgrunnsinformasjon når prosjektene senere skal gjennomføres.

Dersom det er gjort en felles overordnet analyse for selskapskontroll og forvaltningsrevisjon vil det være

hensiktsmessig å utarbeide separate analyse-dokumenter for hver av de to planene. Analyse-dokumentene kan inneholde:

- beskrivelse av sentrale forhold basert på informasjon og involvering
- risikoanalyse av den informasjonen som er framkommet
- identifiserte områder for forvaltningsrevisjon/ selskapskontroll

Under er det vist et eksempel på hvordan den overordnede analysen for forvaltningsrevisjon kan framstilles:

Sentraladministrasjon			
Identifiserte områder med risiko (knyttet til mål, vedtak, regelverk)	Årsak	Virkning	Risiko
Innkjøp	Kommunen har ikke etablert kjente rutiner for innkjøp. Ikke alle kjøp av verdi over kr 500 000,- konkurranseutsettes.	Manglende likebehandling av tilbydere. Høyere kostnader knyttet til innkjøp.	
Internkontroll	Kommunen har ikke etablert et dokumentert internkontrollsystem.	Manglende oversikt over fare for svikt i organisasjonen.	
Opplæring			
Identifiserte områder med risiko (knyttet til mål, vedtak, regelverk)	Årsak	Virkning	Risiko
Tilpasset opplæring og spesialundervisning	Manglende økonomiske ressurser. For store klasser. For mye av ressursene går til spesialundervisning.	Manglende tilpasset opplæring. Feil bruk av ressurser.	
Forsvarlig system	Kommunen har ikke utarbeidet en god rutine for å sikre at kravet i opplæringslova § 13-10 om forsvarlig system etterleves.	Mulighet for at eventuelle avvik fra regelverket i skolene ikke blir oppdaget av skoleeier (kommunen).	

I forbindelse med plan for selskapskontroll kan analysen blant annet omfatte en vurdering av risikoer knyttet til

de ulike selskapene kommunen har eierandeler i. Oversikten kan for eksempel se slik ut:

	Selskap	Kommunen sin eierandel	Heleid (innenfor § 80)	Identifisert område med risiko	Risiko
1	Attføringsbedriften	100 %	x	Det stilles spørsmål ved om virksomheten drives i tråd med sentrale kommunale føringer.	
2	Teateret	24 %	x	Kommunen har ingen rapporteringsrutiner.	
3	Bompengeselskapet	14,3 %		Ingen spesielle risikoer er identifisert.	

Prioritering – vurdering av vesentlighet

Et av de mest sentrale trinnene i planarbeidet er kontrollutvalgets endelige prioritering av områder eller prosjekter. Uavhengig av i hvilken grad kontrollutvalget har deltatt i arbeidet med den overordnede analysen, er det viktig at utvalget foretar den endelige prioriteringen av identifiserte prosjekter og/eller områder. Det er derfor viktig at kontrollutvalget setter av tilstrekkelig tid til å sette seg inn i resultatet av analysen og diskutere hvordan prosjektområdene skal prioriteres.

Innenfor regnskapsrevisjon vil vesentlighet være knyttet til konkrete størrelser hvor det defineres en tallmessig grense for vesentlighet. Når det gjelder forvaltningsrevisjon eller selskapskontroll, er det i liten grad fastsatte størrelser som objektivt kan si noe om vesentlighet. Vurdering av vesentlighet vil være en skjønsmessig vurdering hvor en må vurdere ulike forhold opp mot hverandre.

Kontrollutvalget kan benytte ulike framgangsmåter for å gjøre sine prioriteringer. Prioriteringene bør uansett være et resultat av god og forberedt diskusjon i plenum, gjerne innenfor rammene av et arbeidsgruppemøte. Her er det viktig at kontrollutvalget får komme med egne vurderinger, basert på den informasjonen de har fått framlagt i analysedokumentene. Prioriteringen av områder eller prosjekter handler i stor grad om å vurdere vesentligheten til de ulike områdene som er plukket ut og som det er knyttet risiko til. Vesentligheten kan være knyttet til en rekke faktorer. Når kontrollutvalget skal diskutere prioriteringen av prosjekter, kan det være nyttig å ta i bruk ulike perspektiver for vesentlighet, som for eksempel:

- brukerperspektiv
- politisk perspektiv
- samfunnsperspektiv
- økonomisk perspektiv
- medarbeidernes perspektiv
- omdømmeperspektiv

Planer for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll

Med bakgrunn i den overordnede analysen og kontrollutvalgets prioritering skal det utarbeides en plan for forvaltningsrevisjon og en plan for selskapskontroll. Planene skal inneholde prioritering av prosjekter for planperioden, og skal legges fram for vedtak i kommunestyret. Utover dette er det ingen krav til hvordan planene skal utformes. Det er likevel en fordel om planene opplyser om hva forvaltningsrevisjon og selskapskontroll er, og hvordan den overordnede analysen er gjennomført.

Momenter som kan inngå i plan for forvaltningsrevisjon

- beskrivelse av forvaltningsrevisjon
- beskrivelse av analysen
- prioriterte områder/prosjekter
- prosjektittel
- problemstillinger
- omfang/ressurser
- gjennomføring
- bestilling
- omprioritering
- rapportering

Plan for forvaltningsrevisjon

Plan for forvaltningsrevisjon skal vise hvilke forvaltningsrevisjonsprosjekter som skal gjennomføres i den perioden planen gjelder for. Enkelte kontrollutvalg beskriver hvert av de planlagte forvaltningsrevisjonsprosjektene utfyllende, der det gjøres rede for bakgrunnen for prosjektet, hvilke problemstillinger som skal besvares, estimert timeomfang og gjennomføringstidspunkt. Andre kontrollutvalg velger å liste opp ulike fokusområder og stikkord som danner grunnlaget for valg av forvaltningsrevisjonsprosjekter.

Plan for selskapskontroll

Plan for selskapskontroll vil, på samme måte som plan for forvaltningsrevisjon, peke ut hvilke kontroller som skal gjennomføres i perioden planen gjelder for. Dette kan omfatte prosjekter knyttet til kommunens eierstyring og eierstrategi og kontroll av utvalgte selskaper som kommunen har eierandeler i (se kapittel 8 for en nærmere beskrivelse av selskapskontroll). Ofte eier flere kommuner et selskap sammen. Dersom kontrollutvalget planlegger å gjennomføre kontroll i et selskap kommunen eier sammen med en eller flere andre kommuner, kan det framgå av planen om kontrollutvalget ønsker å samordne selskapskontrollen med de andre eierne.

Revisjon og endringer i planene underveis i valgperioden

Kontrollutvalget skal utarbeide plan for forvaltningsrevisjon og plan for selskapskontroll minst én gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert. Kontrollutvalget kan likevel gjennomføre slike analyser oftere. Det kan være hensiktsmessig å oppdatere/rullere planen med jevne mellomrom i perioden. Det bør framgå i planen hvilken periode den gjelder for, og hvordan endringer skal gjøres.

For å sikre at planen blir tilpasset behovet i løpet av perioden, kan det være hensiktsmessig at kommunestyret delegerer myndighet til kontrollutvalget til å gjøre endringer i perioden. Dette kan framgå av planen eller i innstillingen til kommunestyret. Endringer som gjøres i løpet av planperioden kan rapporteres til kommunestyret i kontrollutvalgets årsmelding.

Behandling av planene

Planene skal vedtas i kommunestyret. Når planene vedtas i kommunestyret, kan det være nyttig å gjøre kommunestyret kjent med hvordan den overordnede analysen er gjennomført og begrunnelsen for de prosjektene som er valgt ut. Det er ulik praksis for hvorvidt selve analysegrunnlaget følger saken som vedlegg. Dette er avhengig av hvordan analysegrunnlaget er utformet, men det kan i mange tilfeller være opplysende for kommunestyret å få informasjon om bakgrunnen for kontrollutvalgets prioriteringer. Dersom analysegrunnlaget ikke er vedlagt, kan det i selve planen og/eller i saken som legges fram, redegjøres for utarbeidelsen og hovedmomentene i analysen. På den måten vil kommunestyret få trygghet for at prosjektene som er foreslått er valgt på et forsvarlig grunnlag.

Det er en fordel om kontrollutvalgsleder, eller andre på kontrollutvalgets vegne, presenterer arbeidet i kommunestyret. En slik presentasjon vil gi kommunestyrerepresentantene god innsikt i kommunens virksomhet og eierforhold, og samtidig gi nyttig informasjon om arbeidet i kontrollutvalget.

Det er også viktig å gjøre den overordnede analysen og planen kjent i administrasjonen. Dette kan bidra til å øke administrasjonens forståelse for risikoområder i kommunen, og kan være til hjelp i arbeidet med å sikre en god internkontroll. Analysen vil gi administrasjonssjefen mulighet til å gjennomføre nødvendige endringer der det er påvist høy risiko. På denne måten vil planarbeidet bidra til å forbedre kommunens egenkontroll på flere områder.

Planarbeidet kan også presenteres på kontrollutvalgets nettsider, for å synliggjøre kontrollutvalgets arbeid overfor ansatte i kommunen, media og innbyggere (se kapittel 5 om synliggjøring av kontrollutvalgets arbeid).

Kort og godt!

- Sett av tid og ressurser til den overordnede analysen og planarbeidet. Dette er kanskje et av de viktigste prosjektene kontrollutvalget gjennomfører i løpet av en valgperiode. Kontrollutvalget vil på denne måten bli godt kjent med kommunens virksomhet tidlig i perioden.
- Kontrollutvalget må velge en prosess for å utarbeide en overordnet analyse som kan gi utvalget tilstrekkelig grunnlag for å utarbeide gode planer.
- Bred involvering i arbeidet med en overordnet analyse gir god forankring av planene og et godt grunnlag for den videre gjennomføringen av prosjektene.
- Kontrollutvalget og kommunestyret må ta stilling til hvor lange planperiodene skal være, og hvordan eventuell omprioritering og rullering av planene bør foregå.
- Gjør planene godt kjent i kommunen, både i kommunestyret og i administrasjonen.

Nordre Land kommune**KOMMUNEBAROMETERET 2015**

Sluttbehandles i:	Kontrollutvalget		
Behandling	Møtedato	Saksbehandler	Unntatt off.
Kontrollutvalget	14.03.16	Kjetil Solbrækken	Nei

Saksdokumenter:
(ingen)

FORSLAG TIL VEDTAK:

Kommunebarometeret 2015 tas til orientering.

SAKSOPPLYSNINGER:

Kontrollutvalget fikk i forrige møte (25/1-16) en presentasjon av kostra-systemet av kommunens revisor/Innlandet Revisjon IKS. I den forbindelse ble det informert om Kommunebarometeret, en årlig rangering utført av tidsskriftet Kommunal Rapport. I den forbindelse vedtok kontrollutvalget følgende (sak 06/16):

Det bes om at Kommunebarometeret 2015 (kostraanalyse) for Nordre Land kommune legges frem i neste møte.

Vedlagt saken følger Kommunebarometeret 2015.

Rangeringen baseres på kostra-tall for 2014.



Kommune

barometeret **2015**
FORELØPIG ANALYSE
HOVEDTALL



nr. 181

Nordre Land

nr. 215 uten justering for inntektsnivå

Nøkkeltallene er omtrent som forventet ut fra disponibel inntekt

SPONSORER

KBN Kommunalbanken
Norge

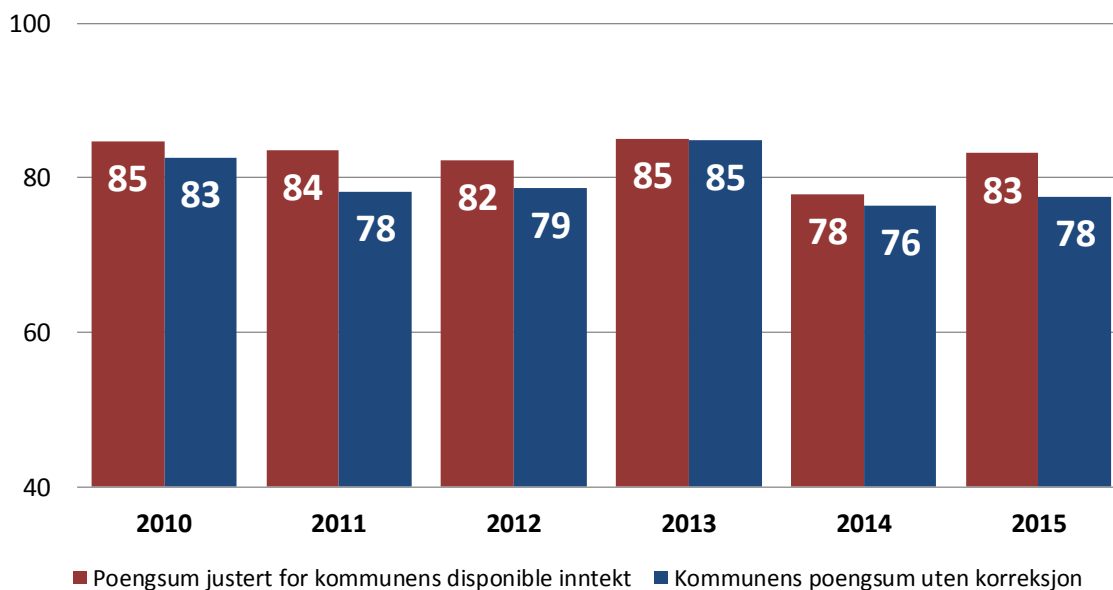
ALP
for dagene som kommer

Nøkkeltallene og inntektsnivået

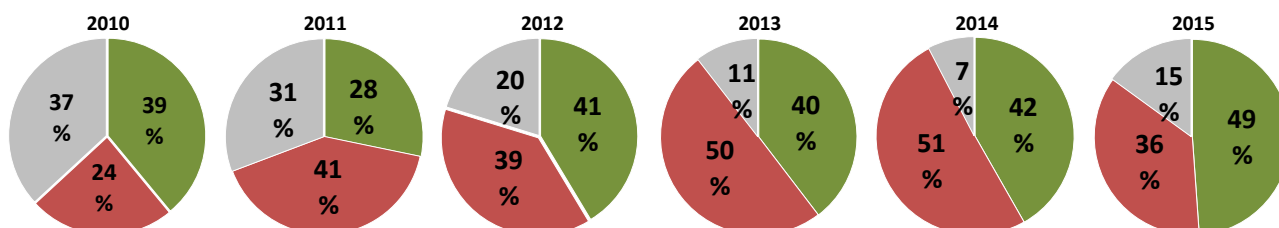
Henger nøkkeltallene godt sammen med inntektsnivået?				Oppdatert til 2015-barometeret (sammenliknbar serie)			
Barometer-år	Rapportert rangering	Rangering korrigert inntektsnivå	Henger nøkkeltall og inntektsnivå sammen?	Barometer-år	2015-versjonen (sammenliknbar over tid)	Rangering korrigert inntektsnivå	Henger nøkkeltall og inntektsnivå sammen?
2015	215	258	Nøkkeltallene er omtrent som forventet	2015	215	258	Nøkkeltallene er omtrent som forventet
2014	328	258	Nøkkeltallene er litt dårligere	2014	314	258	Nøkkeltallene er litt dårligere
2013	339	267	Nøkkeltallene er litt dårligere	2013	151	267	Nøkkeltallene er klart bedre
2012	255	255	Nøkkeltallene er omtrent som forventet	2012	226	255	Nøkkeltallene er omtrent som forventet
2011	301	243	Nøkkeltallene er litt dårligere	2011	259	243	Nøkkeltallene er omtrent som forventet
2010	267	243	Nøkkeltallene er omtrent som forventet	2010	203	243	Nøkkeltallene er omtrent som forventet

Total poengsum

(Nr 1 = 100 poeng)



Har nøkkeltallene blitt bedre?



Andel nøkkeltall som er **forbedret** eller **forverret** det siste året. **Grått** kakestykke: Ingen endring/mangler data. Generelt er utviklingen positiv jo større andel av nøkkeltallene som er forbedret siste år. Vektet i henhold til betydningen i barometeret.

Plassering justert for disponibel inntekt

Totalplassering (justert for inntektsnivå)				Totalplassering - fylke og gruppe (justert for inntektsnivå)				
Barometer- år	Rapportert	Korrigert til 2015-utgaven	Korrigert inntekt (100 = snitt)	Barometer- år	Rangering fylke rapportert	Rangering fylke korrigert til 2015-utg	Rangering gruppe rapportert	Rangering gruppe korrigert til 2015-utg
2015	181	181	99	2015	21	21	22	24
2014	280	273	99	2014	24	24	33	38
2013	317	102	98	2013	23	12	41	13
2012	220	185	98	2012	19	20	23	23
2011	268	213	100	2011	22	21	33	31
2010	208	139	100	2010	19	11	28	17

Kommunens plasseringer over tid: I totaltabellen justerer vi for korrigert inntektsnivå (også kalt disponibel inntekt): Frie inntekter inkludert eiendomsskatt og utbytte, korrigert for utgiftsbehovet slik det er definert i kostnadsnøkklene i inntektssystemet.

NB: Vi bruker konserntall for å ha mest mulig sammenliknbare data. Plasseringen innen kommunegruppe er knyttet til den kommunegruppa kommunen er i per mars 2015 – også bakover i tid.

Når man skal se utviklingen over tid, er det best å bruke tallene som er oppdatert til å samsvare med 2015-utgaven av barometeret. Rapporterte plasseringer er tatt med for å unngå forvirring hvis man ser på tidligere analyser, men disse er ikke like sammenliknbare – særlig langt bakover i tid.

Viktigste endringer i 2015

Vi har gjort enkelte endringer i metoden, særlig har vi gjort betydelige forandringer innen eldreomsorg og innen sektoren kostnadsnivå (tidligere: enhetskostnader). I tillegg er sektoren brukerperspektiv borte, fordi tilgangen på data har blitt stadig dårligere. I stedet er elementet tatt inn i enkelte av de andre sektorene. Sosialtjenesten er vektet litt opp (til 7,5 %) etter at brukerperspektiv forsvant, denne sektoren var litt lavt vektet tidligere, gitt det økonomiske omfanget.

Hovedkonklusjoner basert på nøkkeltallene

- Skoleresultatene er veldig lave på ungdomstrinnene. Frafallet på videregående blant elever fra kommunen er noe høyere enn landsgjennomsnittet
- Ganske typisk fordeling mellom institusjon og hjemmebasert eldreomsorg. Ikke mange plasser for demente på sykehjem. Mange gamle som bor hjemme, har trygghetsalarm. Veldig høy dødelighet
- Bare noen få undersøkelser i barnevernet tar mer enn 3 måneder. Flere saker har tiltak i hjemmet
- Korrigert netto driftsresultat var bra i fjor, det beste på flere år. Disposisjonsfondet vokser litt igjen. Gjeldsgraden er veldig lav. Handlingsrommet er litt større enn korrigert inntekt tilsier
- Kostnadene er høye innen barnevernet. I grunnskolen falt kostnaden klart i fjor



KBN Kommunalbanken
Norge

VI SKREDDERSYR FINANSIERINGSLØSNINGER

Kommunalbankens finansieringsløsninger kan tilpasses hver enkelt kommunes ønsker og behov knyttet til ønsket løpetid, fleksibilitet i avdrag og rentetilknytning.

Kjernen i Kommunalbankens låneprodukt er å tilby lange lån enten med p.t.-rente, fast rente

eller flytende rente tilknyttet 3 måneders Nibor.

Vi har en AAA-rating og får dermed svært attraktive Innlånsvilkår i det internasjonale kapitalmarkedet. Kommunalbanken kan tilby rimelige lån med løpetider og rentevilkår langs hele rentekurven.

Ta kontakt med din kundekontakt her:

www.kommunalbanken.no/kunde

Plassering innen hver sektor – nasjonalt

	Vekt (%)	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Grunnskole	20			327	369	397	396
Eldreomsorg	20	168	326	243	193	299	259
Barnevern	10	381	234	119	158	101	171
Barnehage	10	261	313	264	278	173	231
Helse	7,5	277	295	247	247	331	350
Sosial	7,5	66	112	150	119	190	140
Kultur	2,5	168	109	157	63	106	59
Økonomi	10	50	88	112	134	146	56
Kostnadsnivå	5	85	115	153	157	247	176
Miljø og ressurser	2,5	210	351	134	124	287	183
Saksbehandling	2,5			143	232	308	
Vann, avløp og renovasjon	2,5	287	224	121	113	103	

Plasseringene er oppdatert med nøkkeltallene som er brukt i 2015-barometeret. Sammenliknbar serie

Fargekodene gir signal om hvor godt eller dårlig kommunen ligger an i sektoren, målt mot alle kommuner. NB: I noen tilfeller har ikke kommunen nok data til å bli plassert innen enkelte sektorer.

I tabellene for hver enkelt sektor er plasseringer og karakterer for tidligere år oppdatert for å være **mest mulig sammenliknbar** med årets utgave. Det er *bare* i totaltabellen – ikke i sektorene – at vi justerer for kommunens korrigerede inntekt.

Husk: Dette er en rangering, ikke en kvalitetsvurdering. Ligger kommunen langt nede på et område, er det sannsynlig at det er noe å lære av andre, men det betyr ikke automatisk at kvaliteten i den leverte tjenesten er dårlig.

Hva forteller tallene?

Kommunen havner like over midten av totaltabellen i den foreløpige utgaven av Kommunebarometeret fra Kommunal Rapport. Vi har gjort noen endringer i metoden. De har samlet en liten effekt på plasseringen til Nordre Land. Plasseringen totalt er en del bedre enn for ett år siden, når vi ser på indikatorene som er brukt i 2015-barometeret.

Nøkkeltallene gir Topp 100-plassering innen kultur og økonomi. Samtidig kommer Nordre Land langt ned på tabellen innen grunnskole og helse. Totalt er profilen ganske middels og typisk for en normalkommune. Nøkkeltallene er omtrent som forventet ut fra disponibel inntekt. I totaltabellen – og bare der – justerer vi for kommunens inntektsnivå. Det løfter Nordre Land noen plasser på tabellen.

En annen måte å vurdere kommunen på, er å se hvordan nøkkeltallene utvikles over tid (nederst side 2). I **Nordre Land er andelen nøkkeltall som har blitt forbedret det siste året, mye større enn andelen som har blitt dårligere.** Nasjonalt er det omtrent like stor andel nøkkeltall som har blitt bedre, som dårligere. Å

måle egen utvikling på denne måten, kan være vel så relevant for den enkelte kommune som plasseringen totalt i Kommunebarometeret. Å stadig ha bedre nøkkeltall bør indikere at kommunen leverer bedre enn før – og omvendt. I de kommunene med mest positiv profil er det ikke uvanlig at to tredeler av nøkkeltallene har blitt bedre.

Plasseringer målt mot fylke

	Vekt (%)	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Grunnskole	20			25	26	26	26
Eldreomsorg	20	7	21	19	12	21	15
Barnevern	10	24	12	6	9	8	16
Barnehage	10	19	22	14	23	14	19
Helse	7,5	17	21	21	19	24	23
Sosial	7,5	7	9	12	7	13	10
Kultur	2,5	11	8	12	6	11	6
Økonomi	10	8	11	13	15	12	5
Kostnadsnivå	5	6	7	10	6	15	9
Miljø og ressurser	2,5	13	24	5	5	15	11
Saksbehandling	2,5			15	18	24	
Vann, avløp og renovasjon	2,5	19	20	10	9	7	

Plasseringer målt mot kommunegruppe

	Vekt (%)	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Grunnskole	20			44	48	50	52
Eldreomsorg	20	25	40	30	26	41	34
Barnevern	10	49	28	11	10	11	17
Barnehage	10	31	42	32	36	25	29
Helse	7,5	29	36	28	26	38	41
Sosial	7,5	12	17	13	11	22	13
Kultur	2,5	14	5	16	2	6	3
Økonomi	10	1	3	3	8	9	3
Kostnadsnivå	5	8	14	18	16	41	30
Miljø og ressurser	2,5	29	46	23	23	43	24
Saksbehandling	2,5			22	31	43	
Vann, avløp og renovasjon	2,5	42	26	12	13	12	

NB: De ti største kommunene er plassert sammen i kommunegruppe 14 av Kommunal Rapport her i Kommunebarometeret. For øvrig er inndelingen som SSBs kommunegrupper per mars 2015. **Tabellene er oppdatert bakover i tid for å være sammenliknbare med 2015-barometeret.**

Totaltabellen – topp 20 i 2015

Plass	Kommune	GSK	PO	BV	BH	HEL	SOS	KUL	ØK	ENH	MIL	SAK	VAR
1	Oppdal	24	89	16	53	157	264	47	69	148	245	123	38
2	Høylandet	73	60	168	23	52		23	129	98	314	152	
3	Mandal	43	108	38	224	349	209	295	141	38	51	32	9
4	Asker	4	139	57	277	133	319	127	71	150	17		8
5	Sogndal	3	179	268	223	169	251	143	35	171	2	35	284
6	Nesodden	14	275	219	296	255	205	130	226	83	98	177	2
7	Ås	48	91	229	308	155	201	223	62	56	113	166	41
8	Stryn	5	298	203	307	128	225	235	119	44	167	266	57
9	Siljan	180	247	15	20	289	47	231	42	183	11	94	138
10	Jølster	107	53	70	12	58	138				111		140
11	Oppegård	7	205	134	396	115	189	168	165	70	55		
12	Førde	1	15	202	106	229	312	155	260	177	112	91	231
13	Ål	216	76	243	156	31	174	4	46	286	162	115	171
14	Dovre	78	349	93	11	24	93	58	237	251	357	3	212
15	Moss	126	66	94	205	344	219	250	168	30	43	232	10
16	Sandefjord	110	190	14	185	388	330	225	7	75	223	265	159
17	Hå	195	64	232	422	251	337	40	25	72	209	170	4
18	Alvdal	16	220	190	373	183	25	99	115	128	268	253	53
19	Skjåk	111	336	58	55	26	78	15	9	336	375	9	252
20	Askvoll	6	72	81	326	131	204	351	259	108	33	264	

GSK: Grunnskole. **PO:** Eldreomsorg. **BV:** Barnevern. **BH:** Barnehage. **HEL:** Helse. **SOS:** Sosialtjenesten. **KUL:** Kultur. **ØK:** Økonomi. **EN:** Kostnadsnivå. **MIL:** Miljø og ressurser. **SAK:** Saksbehandling. **VAR:** Vann, renovasjon og avløp.

Hva betyr kommunestørrelse?

Innen de ulike sektorene er det til dels store forskjeller mellom store og små kommuner. Samlet slår ulikhetene begge veier, slik at totalbildet er at størrelse ikke har noe å si for plassering i barometeret.

Store kommuner kommer betydelig bedre ut hva gjelder kostnadsnivå. I tillegg har store kommuner bedre plassering enn små innen både grunnskole og eldreomsorg, men her er forskjellene langt mindre.

Eldreomsorg er for øvrig den sektoren hvor det er minst differanse mellom kommunene øverst og nederst på tabellen. Også i fjorårets barometer var eldreomsorg den sektoren med minst forskjeller.

Innen barnevern og barnehage får de små kommunene bedre plassering enn store. Her er ulikhetene middels store. Saksbehandling er også et område hvor små kommuner kommer betydelig bedre ut enn store.

I noen sektorer har inntektsnivå en sterkere sammenheng med plasseringen, enn kommunestørrelse. Det er imidlertid også en sammenheng mellom inntektsnivå og størrelse – de små kommunene tenderer til å ha til dels langt bedre økonomi. I totaltabellen blir det tatt hensyn til økonomien, og det er ingenting i totaltabellen som tilsier at kommuner med høy inntekt kommer for godt ut.

De beste i kommunegruppa

Dette er de kommunene som kommer best ut innen kommunegruppa, slik den er definert av SSB:

Plass	Kommune	GSK	PO	BV	BH	HEL	SOS	KUL	ØK	ENH	MIL	SAK	VAR
1	Oppdal	24	89	16	53	157	264	47	69	148	245	123	38
24	Eid	20	176	227	203	297	144	116	314	37	49	212	204
41	Volda	91	96	338	244	109	195	256	193	112	141	250	94
53	Farsund	135	90	63	79	398	181	189	229	142	218	305	3
55	Vågsøy	36	155	97	346	265	148	214			8	102	77
68	Nord-Aurdal	128	294	233	67	192	208	120	48	137	192	188	78
74	Sel	103	317	176	83	173	146	163	107	164	308	136	
96	Sveio	96	110	126	149	199	202	309	130	87	100	179	
98	Voss	85	252	161	357	282	347	85	39	123	227	278	32
112	Ulstein	58	40		361	204	214	108			240	171	

De ti største kommunene i landet har vi samlet i én kommunegruppe (G14).

De beste i fylket

Husk at det kan være store inntektsforskjeller mellom kommuner i ett og samme fylke.

Plass	Kommune	GSK	PO	BV	BH	HEL	SOS	KUL	ØK	ENH	MIL	SAK	VAR
14	Dovre	78	349	93	11	24	93	58	237	251	357	3	212
19	Skjåk	111	336	58	55	26	78	15	9	336	375	9	252
25	Lom	54	231	33	57	42	106	29	203	327	317	80	209
26	Lillehammer	46	224	100	211	234	288	103	218	194	5	176	245
30	Lesja	33	297	30	13	11	20	69	233	260	313	275	175
56	Jevnaker	209	34	73	249	254	153	236	182	55	352	88	111
61	Øystre Slidre	95	187	302	133	191	241	34	86	225	278	239	182
68	Nord-Aurdal	128	294	233	67	192	208	120	48	137	192	188	78
72	Gran	170	316	49	204	162	168	196	214	100	84	306	223
74	Sel	103	317	176	83	173	146	163	107	164	308	136	

GSK: Grunnskole. **PO:** Eldreomsorg. **BV:** Barnevern. **BH:** Barnehage. **HEL:** Helse. **SOS:** Sosialtjenesten. **KUL:** Kultur. **ØK:** Økonomi. **EN:** Kostnadsnivå. **MIL:** Miljø og ressurser. **SAK:** Saksbehandling. **VAR:** Vann, renovasjon og avløp.

Disse kommunene likner din mest på

En litt annerledes måte å finne liknende kommuner på. Kommunal Rapport lager denne sammenlikningen en gang i året. Den er særlig knyttet til sammensetning av befolkningen, økonomi og geografi – og kan kanskje gi en annen innfallsvinkel til hvilke kommuner man skal måle seg mot enn SSBs kommunegrupper og nabokommunene.

Plass	Kommune	GSK	PO	BV	BH	HEL	SOS	KUL	ØK	ENH	MIL	SAK	VAR
61	Øystre Slidre	95	187	302	133	191	241	34	86	225	278	239	182
68	Nord-Aurdal	128	294	233	67	192	208	120	48	137	192	188	78
74	Sel	103	317	176	83	173	146	163	107	164	308	136	
94	Ringebu	214	142	84	147	316	300	78	207	253	75	33	52
102	Nord-Fron	147	263	104	46	214	353	68	118	289	188	5	40
110	Søndre Land	191	334	235	301	302	10	372	52	316	142	58	68
151	Gausdal	296	269	64	311	207	244	338	112	231	61	65	152
153	Marker	266	279	83	274	397	111	95	295	52	93		37
181	Nordre Land	396	259	171	231	350	140	59	56	176	183		
184	Øyer	122	30	102	98	245	344	202	251	226	158	82	211
186	Risør	242	20	242	81	310	304	194	330	64	110	313	183
218	Sør-Odal	264	339	90	321	424	161	316	138	131	239	208	98
258	Kragerø	246	171	32	86	368	310	246	328	254	166	220	170
277	Hadsel	285	289	293	114	401	22	275	353	191	275	20	210
294	Nord-Odal	294	404	137	50	421	203	350	178	151	115	40	201

Målingen har en enkel tilnærming, og dermed vil det også i noen tilfeller dukker opp litt uvanlige kommuner blant dem som virker å likne mest på din egen.

Kriteriene som er med:

Økonomi: Korrigert inntekt, utgiftsbehov.

Folketall: Folkevekst siste fem år, innbyggertall, andel barnehagebarn, skoleelever, gamle i gruppene 67-79, 80-89 og 90+ år.

Geografi: Avstand innen kommunen, areal, folketetthet

Annet: Opphopningsindeks

Alle kriterier har lik vekt, med unntak av folketall (x 2,5) og areal, folketetthet, 67-79 og 80-89 år (x 0,5).

Kommunene som likner mest på din vil i hovedsak ligge nær hva gjelder folketall, demografi og økonomi.

Grunnskole

Teller 20 % av det samlede barometeret

Kommunens karakterbok	6 = Best. 1 = Dårligst. Over 3,5: Nærmere de beste enn de svakeste					Kommunens nøkkeltall	De beste i landet
	KB 2011	KB 2012	KB 2013	KB 2014	KB 2015	KB 2015	KB 2015
AVGANGSKARAKTERER: Snitt grunnskolepoeng siste fire år (10 % vekt i sektoren)		1,4	1,0	1,0	1,0	37,0	42,7
AVGANGSKARAKTERER: Gjennomsnittlige grunnskolepoeng siste år (5 %)	1,6	1,4	1,2	1,0	1,4	37,6	43,4
FRAFALL: Andel elever ikke fullført og bestått videregående innen fem år, snitt siste fire år (20 %)	4,1	4,0	3,9	3,0	2,9	29	16
NP 5. TRINN: Gjennomsnitt nasjonale prøver siste fire år (5 %)		3,3	3,0	3,4	2,7	47,7	54,3
NP 5. TRINN: Andel elever på laveste mestringsnivå, snitt siste fire år (5 %)		2,5	2,5	2,9	3,4	31	19
NP 8. TRINN: Gjennomsnitt nasjonale prøver siste fire år (5 %)		1,6	1,0	1,0	1,0	46,3	53,5
NP 8. TRINN: Andel elever på laveste mestringsnivå, snitt siste fire år (5 %)		1,0	1,0	1,0	1,0	14	5
NP 9. TRINN: Gjennomsnitt nasjonale prøver siste fire år (5 %)		1,2	1,0	1,0	1,0	47,6	54,9
NP 9. TRINN: Andel elever på laveste mestringsnivå, snitt siste fire år (5 %)		1,0	1,5	1,2	1,0	9	3
UTDANNING: Andel lærere m/høyere utd. og pedagogisk utd., 1.-10. trinn (10 %)	4,3	3,3	2,3	2,7	2,7	81	96
TRIVSEL: 7. trinn, snitt siste fem år (5 %)		5,6	5,1	4,8	4,6	88	92
TRIVSEL: 10. trinn, siste fem år (5 %)		4,8	5,3	4,9	4,4	84	90
SPECIALUNDERVISNING: Andel elever med slik undervisning, snitt siste fire år (5 %)	5,2	5,3	5,3	5,0	4,9	7,9	5,7
LEKSEHJELP: Andel elever 1.-4. trinn som har leksehjelp (5 %)		3,9	3,5	3,0	2,5	35	89
SFO: Andel ansatte i SFO med relevant utdanning (5 %)	4,5	4,0	3,3	3,6	4,7	69	88

Årstallene henviser til det året Kommunebarometeret er publisert.

Hva forteller tallene?

Nasjonale prøver og grunnskolepoeng er viktigst. Frafallet i videregående skoler er også vektet høyt; det hjelper lite med gode resultater på ungdomsskolen hvis mange ikke fullfører og består eksamen på videregående skole. Tall for trivsel og frafall er ett år gamle. Utviklingen på nasjonale prøver måler kommunens elever mot resten av Skole-Norge for det aktuelle året. Man kan anta at det nasjonale nivået ikke endres vesentlig fra år til år. Andre nøkkeltall som ikke er brukt i barometeret viser at både skolene og gruppene gradvis blir større. Kommunene holder samtidig kostnadene nede; korrigert for kommunal prisstigning falt kostnaden samlet til grunnskolen (målt per innbygger).

Kommunen: Avgangskarakterene på 10. trinn har vært veldig svake de siste årene, målt mot resten av Skole-Norge. På nasjonale prøver på ungdomsskolen er det knapt noen elever som har så dårlige resultater. Må det bare være slik? Frafallet på videregående skole blant elever fra kommunen er litt høyere enn snittet. For mange kommuner er kanskje frafall en viktigere målestokk enn karakterer i grunnskolen. Det er godt dokumentert at å motarbeide frafall må starte i grunnskolen.

Andelen elever som får spesialundervisning er omtrent som landsgjennomsnittet. Andelen økte litt i fjor. Fra i år måler vi også omfanget av leksehjelp på 1.–4. trinn. Andelen som får leksehjelp på de laveste trinnene falt en del i fjor.

De beste i landet

Plass	Kommune	GSK1	GSK2	GSK3	GSK4	GSK5	GSK6	GSK7	GSK8	GSK9	GSK10	GSK11	GSK12	GSK13	GSK14	GSK15
1	Førde	5,2	4,2	5,4	6,0	5,9	6,0	5,8	6,0	6,0	3,7	6,0	5,8	4,3	6,0	3,8
2	Bærum	6,0	6,0	6,0	6,0	4,6	6,0	6,0	6,0	6,0	2,4	6,0	6,0	5,3	4,7	1,6
3	Sogndal	5,9	4,8	6,0	6,0	5,8	6,0	6,0	6,0	6,0	5,5	6,0	6,0	1,8	2,3	1,0
4	Asker	5,6	5,3	5,8	6,0	3,2	6,0	6,0	6,0	6,0	3,6	5,9	5,5	4,8	4,1	3,0
5	Stryn	3,8	4,1	6,0	4,9	5,3	4,8	5,1	4,4	6,0	5,6	5,5	6,0	6,0	6,0	1,8
6	Askvoll	4,3	5,8	6,0	4,6	5,2	5,2	6,0	5,7		4,5	6,0	4,8	4,2	5,5	4,5
7	Oppegård	5,8	5,7	5,8	6,0	4,3	6,0	6,0	6,0	6,0	1,9	5,4	5,4	5,7	3,8	2,9
8	Hamar	3,7	4,2	5,3	5,8	4,1	5,8	6,0	4,8	5,8	4,8	6,0	6,0	6,0	3,8	4,0
9	Leikanger	6,0	5,7	6,0	4,2		6,0		6,0		6,0	6,0	5,8	1,2	2,4	3,0
10	Luster	4,9	4,9	5,6	5,0	3,2	6,0	6,0	6,0		5,2	5,4	6,0	3,1	3,8	3,3
11	Fjaler	6,0	5,0	6,0	2,6	6,0	5,7		6,0		4,5	5,6	6,0	5,8	2,5	1,1
12	Gloppen	4,6	4,3	5,3	3,9		4,9	5,7	4,5	5,5	5,7	5,1	5,2	6,0	5,0	2,7
13	Holtålen	5,1	4,6	6,0	1,7	3,8	2,9		4,2		6,0	6,0	6,0	4,3	5,2	6,0
14	Nesodden	5,9	5,5	4,1	5,2	6,0	6,0	6,0	5,1	6,0	3,8	5,3	5,0	6,0	4,1	1,8
15	Halsa	5,8	5,8	6,0	2,6	3,6	5,0		5,1		4,4	4,2	6,0	4,2	4,6	4,8

De beste i kommunegruppa

Plass	Kommune	GSK1	GSK2	GSK3	GSK4	GSK5	GSK6	GSK7	GSK8	GSK9	GSK10	GSK11	GSK12	GSK13	GSK14	GSK15
12	Gloppen	4,6	4,3	5,3	3,9		4,9	5,7	4,5	5,5	5,7	5,1	5,2	6,0	5,0	2,7
20	Eid	5,0	4,2	6,0	6,0	5,1	3,1	3,6	4,4	4,8	4,6	5,8	6,0	4,7	1,6	2,7
23	Rørros	4,7	4,5	6,0	3,6	4,3	3,9	3,9	4,2	2,9	5,0	3,9	5,7	5,3	3,8	4,8
24	Oppdal	4,9	5,4	5,3	3,8	4,1	4,2	4,9	4,3	6,0	4,0	4,9	4,8	4,9	2,7	4,6
36	Vågsøy	3,9	4,4	4,9	6,0		5,6	6,0	4,7	5,3	4,6	4,5	4,5	4,0	2,9	2,2
58	Ulstein	2,7	3,5	5,9	4,5	4,0	4,6	5,4	3,7	4,5	3,1	5,6	4,9	6,0	3,0	2,6
81	Giske	4,3	3,5	4,4	4,5	3,5	4,4	5,4	3,5	5,2	4,0	5,1	5,6	4,1	3,3	2,0
84	Rauma	4,5	4,8	3,9	3,8		5,5	5,7	5,5	5,6	4,5	3,3	4,7	2,6	2,9	2,1
85	Voss	3,2	3,1	5,1	4,0	3,7	3,8	3,3	3,9	4,6	4,6	4,5	4,0	4,7	3,7	4,0
91	Volda	4,4	4,6	5,0	3,5	1,7	4,2	3,1	4,0	3,9	5,3	4,9	4,9	4,1	2,7	1,8

De beste i fylket

Plass	Kommune	GSK1	GSK2	GSK3	GSK4	GSK5	GSK6	GSK7	GSK8	GSK9	GSK10	GSK11	GSK12	GSK13	GSK14	GSK15
33	Lesja	6,0	6,0		3,9	5,5	6,0	4,7	6,0		1,2	5,3	6,0	6,0	3,9	5,6
46	Lillehammer	4,6	5,0	4,5	4,2	2,5	4,6	4,6	4,4	5,3	5,1	5,7	5,1	5,7	2,1	2,3
54	Lom	3,0	3,7	5,7	4,7	3,5	4,3		6,0		4,3	4,3	5,3	6,0	2,4	3,7
77	Vang	5,4	4,8	4,3	3,8	4,2	1,8		2,2		5,5	1,8	4,3	4,0	5,8	6,0
78	Dovre	3,6	1,7	4,4	6,0	6,0	4,7	5,6	3,1	3,5	3,7	6,0	2,5	6,0	5,4	1,8
95	Øystre Slidre	3,3	3,1	3,7	5,2	5,5	4,4	4,9	5,2	4,0	4,3	5,1	3,1	3,8	4,0	4,3
103	Sel	3,2	2,7	4,4	3,5	3,4	3,4	3,8	3,2	4,3	4,9	5,4	5,6	4,6	1,7	6,0
111	Skjåk	2,4	2,6		4,0	6,0	4,1		5,1		3,3	6,0	3,6	5,9	3,5	6,0
122	Øyer	3,6	2,0	4,9	2,9	3,2	2,6	3,0	4,4	4,0	6,0	4,2	4,7	3,9	2,1	2,1
128	Nord-Aurdal	3,6	3,3	4,1	3,3		2,2	4,6	2,5	4,8	2,3	4,8	6,0	4,5	6,0	3,9

Eldreomsorg

Teller 20 % av det samlede barometeret

Kommunens karakterbok	6 = Best. 1 = Dårligst. Over 3,5: Nærmere de beste enn de svakeste					Kommunens nøkkeltall	De beste i landet
	KB 2011	KB 2012	KB 2013	KB 2014	KB 2015	KB 2015	KB 2015
BEMANNING: Andel ansatte med fagutdanning (10 % vekt innen sektoren)	5,5	5,0	5,3	5,1	4,9	82	87
BEMANNING: Tid med lege og fysioterapeut på sykehjem (10 %)	1,1	4,4	2,8	2,2	1,6	0,5	1,6
BEMANNING: Årsverk av ergoterapeut og geriatrisk sykepleier per 1.000 innb. over 80 år (10 %)	1,2	1,0	1,9	1,9	1,9	5	29
PROFIL: Hvor stor andel av de over 80 år med tjenester, får den hjemme? (10 %)	3,4	3,7	3,3	3,0	3,0	70	86
TILBUD: Gjennomsnittlig antall timer praktisk bistand i hjemmet (5 %)	2,8	2,7	3,1	2,8	3,2	8,8	18,1
TILBUD: Gjennomsnittlig antall timer hjemmesykepleie (5 %)	1,9	1,6	1,5	1,3	1,0	1,9	9,9
BEHOV: Andel av 67+ med bistand, som har stort omsorgsbehov (5 %)	5,7	5,0	5,0	5,2	5,7	9	8
HELSETILSTAND: Dødelighet i prosent av landsgjennomsnittet (100 = snittet) (10 %)	2,3	2,7	1,7	1,4	1,0	137	79
KORTTIDSPASSER: Gjennomsnittlig oppholdstid per plass, målt i dager (10 %)			5,9	5,9	5,8	15	12
SAMHANDLING: Antall døgn på sykehus for utskrivningsklare pasienter, per 10.000 innb. (5 %)	4,7	4,8	3,9	1,0	4,3	114	0
ENEROM: Andel brukertilpasset enerom på sykehjem med bad/wc (5 %)	4,2	1,0	3,8	3,7	4,2	78	100
DEMENTE: Andel plasser til demente, mot antall over 80 år på sykehjem (5 %)	3,2	3,2	3,0	3,0	2,6	25	80
TRYGGHET: Trygghetsalarm per 1.000 hjemmeboende eldre over 80 år (5 %)	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	62	57
BRUKERE: System for brukerundersøkelser i hjemmetjenesten/institusjon (5 %)	1,8	3,5	5,2	6,0	6,0	6	6

Årstallene henviser til det året Kommunebarometeret er publisert.

Hva forteller tallene?

Vi har gjort en del endringer i sektoren. Først og fremst har vi gått bort fra å belønne det å ha mange sykehjems plasser for gamle i seg selv. En omsorg hvor demente prioriteres og det for øvrig i hovedsak er en hjemmebasert tjeneste med ansatte med fagkompetanse, gir nå best plassering.

Kommunen: Andel ansatte med fagutdanning var omtrent uendret i fjor. Kommunen ligger godt over normalen. Det ble litt mindre tid med lege og fysioterapeut på sykehjem. Tilbudet er lite. Kommunen har veldig liten dekning hva gjelder geriatrisk sykepleie og ergoterapi.

Kommunen har en typisk fordeling mellom hjemmebasert omsorg og institusjon. Målt mot hvor mange over 80 som faktisk bor på sykehjem, har kommunen få plasser avsatt til demente. Dødeligheten er klart høyere enn i normalkommunen. Dette er en usikker, men mulig indikator på de gamles helsetilstand.

Andelen gamle med tjenester og stort omsorgsbehov er lav. Det nøkkeltallet kan indikere om terskelen for å få tjenester er høyere eller lavere enn normalen.

Et opphold på korttids plass varer i rundt to uker, det er meget bra (kort er bra). En ganske stor andel av plassene på sykehjem telles ikke som 'moderne' enerom. Mange gamle som bor hjemme, har trygghetsalarm. Andelen er langt over snittet (38 prosent). Vi sjekker om kommunen oppgir at den har brukerundersøkelser. I Nordre Land er det et prioritert område.

De beste i landet

Plass	Kommune	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PO9	PO10	PO11	PO12	PO13	PO14
1	Randaberg	2,1	6,0	5,0	6,0	4,0	4,3	3,2	5,1	5,8	6,0	4,4		3,6	6,0
2	Lindesnes	6,0	6,0	2,6	6,0	2,5	2,1	4,0	4,3	5,9	6,0	5,6	6,0		3,5
3	Hemne	4,0	2,7	5,2	6,0	2,7	1,8	5,6	4,0	5,2	6,0	6,0	6,0	5,8	6,0
4	Suldal	4,4	6,0	4,1	5,7	2,4	2,8		2,7	4,8	6,0	6,0	6,0	3,6	6,0
5	Øygarden	4,2	4,6	6,0	3,3	1,0	5,7		4,6	5,3	6,0	6,0	5,2	2,3	6,0
6	Lindås	4,9	3,7	3,5	3,4	2,2	6,0	4,5	6,0	5,9	4,8	5,6	2,4	4,2	6,0
7	Vinje	6,0	5,6	2,9	4,9	3,9	3,8	3,6	4,4	4,9	6,0	6,0	5,1	3,9	1,0
8	Nissedal	5,5	6,0	5,5	1,5	6,0	3,8		3,9		6,0	6,0	3,2	5,4	4,3
9	Tysvær	4,0	3,9	6,0	3,5	6,0	2,3	5,2	4,8	5,9	5,5	6,0	3,9	3,4	1,0
10	Lyngdal	5,3	6,0	2,2	5,4	5,2	3,2	1,8	3,3	5,0	6,0	6,0	5,3	3,9	3,5
11	Forsand	2,1		6,0	3,8	4,4	4,8		4,6		6,0	6,0	5,9	5,8	5,2
12	Klepp	5,1	3,8	3,9	3,3	4,9	3,1	5,7	5,6	4,6	5,4	6,0	4,5	4,1	1,8
13	Fjell	4,0	6,0	3,0	5,3	2,4	4,1	2,9	4,7	5,8	5,9	4,6	2,3	2,2	6,0
14	Bjugn	3,0	6,0	3,0	6,0	4,0	2,9	4,6	3,4	3,3	6,0	6,0		5,0	6,0
15	Førde	3,7	2,5	6,0	3,7	3,0	2,9	1,8	6,0	6,0	6,0	5,5	2,9	3,3	6,0

De beste i kommunegruppa

Plass	Kommune	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PO9	PO10	PO11	PO12	PO13	PO14
10	Lyngdal	5,3	6,0	2,2	5,4	5,2	3,2	1,8	3,3	5,0	6,0	6,0	5,3	3,9	3,5
16	Nærøy	4,2		5,8	4,1	2,6	5,1	5,7	3,1	6,0	6,0			2,0	5,2
20	Risør	4,4		3,8	3,8	3,8	2,9	6,0	2,6	5,1	6,0	6,0	6,0		6,0
30	Øyer	5,5	6,0	2,2	3,2	3,0	1,2	3,1	4,1	4,8	5,6	6,0	2,6	5,7	6,0
35	Brønnøy	4,9		5,7	3,1	3,1	2,8	4,6	3,7	5,1	5,5			4,2	5,2
38	Sortland	5,5	2,1	4,7	4,3	2,4	3,7	3,8	3,3	4,6	6,0	5,2	5,3	4,0	4,3
40	Ulstein	1,2	3,6	2,4	4,5	4,6	3,1		5,6	6,0	6,0	6,0	6,0	3,3	4,3
41	Namsos	4,6	2,1	3,7	5,2	2,0	5,2	5,2	3,6	5,4	4,7	6,0	3,7	1,7	6,0
57	Gloppen	4,0		3,0	6,0	2,5	4,9	1,0	5,1	5,2	3,8			3,5	5,2
62	Notodden	3,3	3,8	1,6	6,0	3,6	1,4	3,6	3,5	6,0	5,2	6,0	3,1		6,0

De beste i fylket

Plass	Kommune	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PO9	PO10	PO11	PO12	PO13	PO14
18	Østre Toten	4,6	3,6	2,5	6,0	3,6	2,8	1,9	3,3	6,0	5,5	6,0	4,4	4,8	6,0
21	Gjøvik	4,6	5,8	2,3	5,3	3,1	2,8	3,4	3,1	6,0	3,6	3,8	3,3	6,0	6,0
30	Øyer	5,5	6,0	2,2	3,2	3,0	1,2	3,1	4,1	4,8	5,6	6,0	2,6	5,7	6,0
34	Jevnaker	4,6	2,7	4,3	3,7	2,1	1,4	5,0	3,6	5,6	6,0	4,4	6,0	4,3	6,0
47	Etnedal	6,0	2,1	6,0	3,0	4,5	5,4		1,4		6,0	5,6	4,1	3,8	6,0
142	Ringebu	5,3		2,4	6,0	2,0	2,3	1,0	2,4	5,3	5,7	6,0	1,0	1,9	6,0
186	Vestre Toten	3,7	4,4	1,5	5,4	2,5	4,0	1,7	3,1	5,4	4,9	1,0	1,7	4,3	6,0
187	Øystre Slidre	5,1	3,1	3,7	1,6	2,2	2,1	2,6	4,4		6,0	4,6	3,9	2,9	6,0
196	Lunner	2,6	1,2	4,3	2,4	3,7	1,8	4,3	3,7	5,9	5,8	4,4	3,0	3,6	6,0
224	Lillehammer	3,5	2,3	2,5	2,7	3,9	1,8	4,4	4,5	5,1	1,0	5,9	3,6	3,0	6,0

Barnevern

Teller 10 % av det samlede barometeret

Kommunens karakterbok	6 = Best. 1 = Dårligst. Over 3,5: Nærmere de beste enn de svakeste					Kommunens nøkkeltall	De beste i landet
	KB 2011	KB 2012	KB 2013	KB 2014	KB 2015	KB 2015	KB 2015
ÅRSVERK: Stillinger med fagutdanning, per 1.000 barn 0-17 år (20 % vekt i sektoren)	4,6	5,0	4,5	4,5	3,0	4,6	7,6
FRISTBRUDD: Andel undersøkelser m behandlingstid over 3 mnd	3,5	5,1	4,1	5,6	5,7	4	0
FRISTBRUDD: Andel undersøkelser med behandlingstid over 3 mnd, snitt siste fire år (15 %)	3,0	3,1	3,4	4,7	5,3	12	6
UTARBEIDET PLAN: Andel barn med utarbeidet plan (7,5 %)	6,0	5,6	4,8	1,0	1,2	48	100
UTARBEIDET PLAN: Andel barn med utarbeidet plan, snitt siste fire år (7,5 %)	1,9	3,0	4,4	4,0	1,9	60	96
TILTAK I HJEMMET: Andel saker med tiltak i hjemmet (10 %)	3,2	4,6	5,4	2,2	3,5	48	76
TIDLIG INNSATS: Netto utgifter til forebygging, helsestasjon og skolehelsetjeneste (5 %)	4,0	3,9	4,4	4,5	4,4	13,8	17,8
SAKSBEHANDLING: Avsluttede undersøkelser, per årsverk knyttet til saksbehandling og adm. (5 %)			3,4	2,2	2,8	9,6	19,4
INTERNKONTROLL: Innført (10 %)	1,0	1,0	1,0	6,0	6,0	1	1
BRUKERPERSPEKTIV: Brukerundersøkelser siste fire år (5 %)	3,5	3,5	3,5	2,7	1,0	0	3

Årstallene henviser til det året Kommunebarometeret er publisert.

Hva forteller tallene?

Nasjonalt: Bemanningen i barnevernet fortsetter å bli bedre, for tredje året på rad øker den betydelig. Det kan være en forklaring på at andelen fristbrudd har gått litt ned – fra 25 til 21 prosent det siste året. Det er også nå ganske få barn som mangler en utarbeidet plan.

Kommunen: Bemanningen i barnevernet ble langt dårligere i fjor. Bemanningen er likevel omtrent som i normalkommunen. I noen ytterst få saker tok det mer enn tre måneder å bli ferdig med undersøkelsene. Bare en av åtte saker har gått over den vanlige tidsfristen de siste fire årene.

Halvparten av barna i barnevernet har en utarbeidet plan. Det er en lav andel, langt under snittet (83 prosent).

Andelen saker med tiltak i hjemmet er omtrent som ellers i landet. Det har blitt en del flere saker med tiltak i hjemmet det siste året.

Brukerne blir ikke spurt, ifølge kommunens egne opplysninger. Hvorfor ikke?

Generelt: Hvis kommunen er med i et interkommunalt barnevernsamarbeid, er det viktig at rapporteringen likevel viser situasjonen for kommunens egne barn. Ellers blir det umulig for kommunen å vurdere om kvaliteten på det tjenesten leverer, er god nok.

De beste i landet

Plass	Kommune	BV1	BV2	BV3	BV4	BV5	BV6	BV7	BV8	BV9	BV10
1	Masfjorden	5,2	6,0	5,8	6,0	6,0	5,2	1,9	1,1	6,0	2,7
2	Verran	4,7	5,7	5,5	6,0	4,9	6,0		4,3	6,0	1,0
3	Hurdal	6,0	5,6	3,8	5,2	3,7	6,0		3,8	6,0	2,7
4	Lardal	3,9	5,6	6,0	6,0	5,8	3,2	1,8	2,7	6,0	6,0
5	Vang	5,8	4,5	3,6	5,4	5,7	6,0	6,0	1,9	6,0	1,0
6	Sørfold	4,4	6,0	5,5	6,0	5,9	4,3		2,0	6,0	1,0
7	Rennebu	2,7	5,7	6,0	6,0	6,0	5,7		3,3	6,0	2,7
8	Holtålen	3,1	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	2,8	1,8	6,0	1,0
9	Porsgrunn	4,7	5,7	5,2	4,8	5,5	3,7	1,6	3,6	6,0	4,3
10	Karlsøy	6,0	4,5	4,7	5,6	5,0	3,7	3,2	2,7	6,0	2,7
11	Naustdal	1,4	6,0	6,0	6,0	6,0	5,5		3,3	6,0	6,0
12	Randaberg	4,0	4,9	5,4	5,8	5,5	3,8	2,2	4,8	6,0	4,3
13	Nore og Uvdal	5,8	3,3	4,1	6,0	5,8	3,6	6,0	4,6	6,0	1,0
14	Sandefjord	1,8	6,0	6,0	5,9	6,0	3,5	2,3	5,5	6,0	6,0
15	Siljan	2,7	5,7	6,0	2,8	4,7	6,0	3,5	3,0	6,0	6,0

De beste i kommunegruppa

Plass	Kommune	BV1	BV2	BV3	BV4	BV5	BV6	BV7	BV8	BV9	BV10
16	Oppdal	2,0	5,8	6,0	6,0	6,0	5,7	3,3	2,3	6,0	2,7
17	Røros	2,2	5,8	6,0	6,0	6,0	6,0	3,7	2,1	6,0	1,0
32	Kragerø	3,2	5,4	5,8	5,8	4,2	3,5	2,6	2,7	6,0	4,3
63	Farsund	2,2	5,1	5,0	5,4	5,3	2,7	2,3	6,0	6,0	4,3
64	Gausdal	1,6	4,2	4,6	6,0	5,9	5,3	3,4	2,6	6,0	6,0
71	Flekkefjord	2,0	5,8	5,2	5,0	5,3	2,9	2,0	6,0	6,0	2,7
89	Notodden	2,5	5,8	6,0	3,0	1,5	3,5	2,5	3,1	6,0	6,0
97	Vågsøy	2,7	4,8	4,5	5,5	5,2	4,2		1,0	6,0	2,7
102	Øyer	3,5	5,4	3,5	5,3	4,7	3,4	4,0	2,3	6,0	1,0
108	Lyngdal	1,6	5,3	5,1	5,0	5,3	3,4	1,0	6,0	6,0	2,7

De beste i fylket

Plass	Kommune	BV1	BV2	BV3	BV4	BV5	BV6	BV7	BV8	BV9	BV10
5	Vang	5,8	4,5	3,6	5,4	5,7	6,0	6,0	1,9	6,0	1,0
25	Vestre Slidre	3,8	4,5	5,0	6,0	5,6	5,6	4,0	1,9	6,0	1,0
30	Lesja	5,0	5,5	3,6	5,1	3,4	5,5	4,3	1,8	6,0	1,0
33	Lom	2,9	6,0	4,0	6,0	5,1		5,0	1,8	6,0	6,0
44	Sør-Fron	1,7	5,2	4,8	5,6	6,0	4,7	2,3	4,5	6,0	6,0
49	Gran	1,8	5,5	5,7	6,0	6,0	5,4	2,3	2,7	6,0	1,0
52	Etnedal	5,1	6,0	3,3	3,2	4,4		6,0	1,0	6,0	1,0
58	Skjåk	3,2	6,0	2,5	6,0	3,7	3,7	6,0	1,3	6,0	6,0
64	Gausdal	1,6	4,2	4,6	6,0	5,9	5,3	3,4	2,6	6,0	6,0
73	Jevnaker	2,5	5,7	3,8	5,8	5,0	5,5	1,7	3,8	6,0	1,0

Barnehage

Teller 10 % av det samlede barometeret

Kommunens karakterbok	6 = Best. 1 = Dårligst. Over 3,5: Nærmere de beste enn de svakeste					Kommunens nøkkeltall	De beste i landet
	KB 2011	KB 2012	KB 2013	KB 2014	KB 2015	KB 2015	KB 2015
BEMANNING (KB): Oppholdstimer per årsverk i kommunale barnehager (20 %)	2,3	3,6	3,3	3,3	3,4	10 289	7 831
FAGUTDANNING (KB): Andel styrere og ledere med pedagogisk utdanning (20 % vekt innen sektoren)	4,6	5,1	5,1	5,6	4,8	95	100
FAGUTDANNING (KB): Assistenter i kommunale barnehager med pedagogisk utdanning (20 %)	3,6	3,6	3,3	2,9	2,9	34	73
AREAL (KB): Leke- og oppholdsareal per barn (10 %)	1,0	1,9	1,0	2,1	2,2	6,4	11,5
KJØNN: Andel ansatte som er menn (10 %)	1,5	1,5	2,3	3,1	2,7	5,0	12,4
MINORITETSSPRÅKLIGE: Andel av minoritetspråklige barn som går i barnehage (15 %)	4,1	2,8	3,1	3,9	4,0	79	100
1-ÅRINGER: 1-åringer født etter 1.9. med barnehageplass som andel av 1-åringer med barnehageplass (5 %)							

KB: Kommunale barnehager. Årstallene henviser til det året Kommunebareometeret er publisert.

Hva forteller tallene?

Nasjonalt: Andelen styrere og ledere med pedagogisk utdanning i kommunale barnehager øker. Det er forskjell mellom private og kommunale barnehager hva gjelder utdanningsnivå, de kommunale barnehagene er flinkere til å rekruttere folk med relevant og pedagogisk utdanning. De kommunale barnehagene er også større enn de private, og arealet økte marginalt i fjor. Dessuten ble bemanningen marginalt bedre, målt som oppholdstimer per årsverk. Her er også de kommunale barnehagene bedre enn de private, totalt sett. Samlet er bemanningen rundt 5 prosent bedre i de kommunale barnehagene. Det er fortsatt få menn som jobber i barnehagene – andelen var stabil på 8,7 prosent i fjor.

Kostnadene i barnehagene øker landet sett under ett, det henger nok sammen med litt bedre bemanning som også er bedre kvalifisert, og litt større plass. En statistikk som viser jevn framgang, er andelen barn med minoritetspråklig bakgrunn som går i barnehage. Denne øker med 2 prosentpoeng i året, og er nå på 75 prosent. Andelen er fortsatt godt under snittet (stabilt på 90 prosent).

Kommunen: Bemanningen i de kommunale barnehagene er midt på treet. Ifølge oppholdstimer per årsverk ble bemanningen 2 prosent bedre i fjor. Nesten alle styrere og pedagogiske ledere i kommunale barnehager har pedagogisk utdanning. Tre av ti assistenter i kommunale barnehager har relevant utdanning. Det er like under landsgjennomsnittet (35 prosent).

Fire av fem barn med minoritetspråklig bakgrunn går i barnehage, det er like over landsgjennomsnittet. Ulikt telletidspunkt for antall barn i barnehagen og minoritetspråklige barn i kommunen kan forstyrre statistikken.

Vi måler nå også hvor stor andel av 1-åringene i barnehage som er født etter 1. september, og dermed ikke har krav på plass. Vi har ikke data for kommunen hva gjelder dette nøkkeltallet.

De beste i landet

Plass	Kommune	BH1	BH2	BH3	BH4	BH5	BH6	BH7
1	Røyrvik	6,0	6,0	5,5	6,0	6,0	6,0	
2	Valle	4,6	6,0	6,0	5,3		6,0	
3	Bykle	5,8	6,0	5,8	6,0	2,7	4,2	
4	Sørfold	5,9	6,0	4,7	4,7	4,5	4,4	
5	Storfjord	4,3	6,0	3,5	4,7	5,8	6,0	
6	Rennebu	5,6	6,0	3,6	4,3		6,0	
7	Loppa	6,0	6,0	1,0	6,0	6,0	6,0	
8	Åmli	3,4	6,0	6,0	2,9	4,2	6,0	
9	Engerdal	5,9	6,0	6,0	3,4		2,7	
10	Iveland	4,6	6,0	5,5	2,4	3,2	6,0	
11	Dovre	3,9	6,0	6,0	3,4	5,4	4,0	
12	Jølster	2,5	6,0	4,2	6,0	6,0	6,0	
13	Lesja	6,0	6,0	5,2	2,0		4,4	
14	Grue	5,2	6,0	4,4	5,9	1,4	5,0	
15	Modalen	6,0	6,0	1,3	6,0		6,0	

De beste i kommunegruppa

Plass	Kommune	BH1	BH2	BH3	BH4	BH5	BH6	BH7
17	Eidskog	2,9	6,0	4,1	3,8	6,0	6,0	
53	Oppdal	2,1	6,0	5,5	1,1	3,6	5,5	
67	Nord-Aurdal	3,5	6,0	5,9	2,6	1,0	3,1	
77	Sortland	2,4	5,4	5,4	1,0	6,0	3,4	
79	Farsund	2,9	6,0	4,8	1,5	3,4	4,0	
81	Risør	3,4	6,0	4,6	3,0	1,9	3,6	
83	Sel	3,6	6,0	5,6	1,4	1,7	3,1	
86	Kragerø	2,4	6,0	5,2	1,7	3,0	4,1	
93	Surnadal	3,8	6,0	4,4	2,5	3,3	2,5	
96	Spydeberg	1,6	3,6	5,3	3,3	5,6	5,3	

De beste i fylket

Plass	Kommune	BH1	BH2	BH3	BH4	BH5	BH6	BH7
11	Dovre	3,9	6,0	6,0	3,4	5,4	4,0	
13	Lesja	6,0	6,0	5,2	2,0		4,4	
19	Etnedal	5,0	3,3	5,9	3,5		6,0	
22	Vang	5,5	3,6	5,5	6,0	2,0	4,5	
46	Nord-Fron	5,0	6,0	4,7	2,7	1,6	3,6	
48	Vestre Slidre	5,6	6,0	2,9	3,8		3,2	
55	Skjåk	4,6	6,0	4,2	3,5	3,4	2,3	
57	Lom	2,8	6,0	6,0	1,0		3,8	
67	Nord-Aurdal	3,5	6,0	5,9	2,6	1,0	3,1	
83	Sel	3,6	6,0	5,6	1,4	1,7	3,1	

Teller 7,5 % av det samlede barometeret

Kommunens karakterbok	6 = Best. 1 = Dårligst. Over 3,5: Nærmere de beste enn de svakeste					Kommunens nøkkeltall	De beste i landet
	KB 2011	KB 2012	KB 2013	KB 2014	KB 2015	KB 2015	KB 2015
LEGEDEKNING: Andel legeårsverk per 10.000 innbyggere (15 % vekt innen sektoren)	2,1	2,9	2,7	2,7	2,6	11,9	21,0
LEGEDEKNING: Ledig plass på fastlegelistene, andel av totalt antall plasser (5 %)	1,4	1,4	1,3	1,7	1,6	6	54
HELSEØSTER: Antall årsverk per 10.000 innbyggere under 5 år (10 %)	3,9	3,8	3,8	3,9	3,9	98	167
PSYKIATRISK SYKEPLEIER: Antall årsverk per 10.000 innbyggere (10 %)	2,1	2,0	2,6	2,8	2,8	4,9	13,5
INNLEGGELSER: Antall innleggelser på sykehus per 1.000 innbyggere (15 %)	4,2	4,6	4,0	2,3	1,7	268	123
SKOLEHELSE: Andel barn m fullført undersøkelse innen utgangen av 1. trinn (5 %)	5,1	3,0	6,0	6,0	6,0	100	100
HJEMMEBESØK: Andel hjemmebesøk, nyfødte innen to uker etter hjemkomst (5 %)	6,0	5,5	5,8	6,0	6,0	100	100
MEDISINBRUK: Diabetesmedisin, per 10.000 innbyggere (5 %)	4,4	4,2	4,1	3,8	3,6	29	20
MEDISINBRUK: Hjerter- og karmedisin, per 10.000 innbyggere (5 %)	1,9	1,9	1,8	1,6	1,7	162	118
MEDISINBRUK: Medisin psykiske lidelser (5 %)	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	162	90
MEDISINBRUK: Totalt alle legemidler (10 %)	1,3	1,5	1,4	1,3	1,2	704	574
FOREBYGGING: Netto driftsutgifter forebygging, kr per innb - snitt tre år (10 %)	1,9	3,3	2,7	2,7	3,3	299	655

Årstallene henviser til det året Kommunebareometeret er publisert.

Hva forteller tallene?

Nasjonalt: Legedekningen er stabil, og det samme er mengden ledige plasser på fastlegelistene. Oppdaterte tall for årsverk av andre grupper kommer først senere i år. Det er stor variasjon i innleggelser på sykehus, tallene her er oppskalert fra statistikk per 2. tertial. Fire av fem nyfødte har hjemmebesøk innen to uker, mens det nå er 95 prosent av alle barn som har fullført helseundersøkelse innen utgangen av 1. skoletrinn. Andelen her har økt klart det siste året.

Kommunen: Legedekningen ble en god del dårligere i fjor, den er litt bedre enn landsgjennomsnittet. Det er bare litt ledig plass på fastlegelisten (6 prosent ledige plasser). Tilbudet av helsesøster er omtrent middels. Dekningen av psykiatrisk sykepleier er omtrent middels.

Den samlede medisinbruken blant innbyggerne er høy. Av de tre spesifikke kategoriene vi også har tatt med i barometeret, ligger bruken høyt hva gjelder hjerte- og karsykdommer og særlig psykiske lidelser.

Det er langt flere innleggelser på sykehus fra Nordre Land enn i normalkommunen. Alle elever hadde helseundersøkelse innen utgangen av 1. skoletrinn. Alle nyfødte hadde hjemmebesøk innen to uker i fjor.

De beste i landet

Plass	Kommune	HE1	HE2	HE3	HE4	HE5	HE6	HE7	HE8	HE9	HE10	HE11	HE12
1	Balestrand	3,9	3,0	4,9	6,0	4,3	6,0	5,4	4,7	4,9	6,0	6,0	6,0
2	Bindal	6,0	4,4	6,0	6,0	3,9	6,0	6,0	3,4	3,8	4,6	4,8	4,0
3	Fyresdal	6,0	4,6	4,3	3,8	6,0	3,7	5,1	6,0	6,0	5,0	5,2	2,6
4	Ulvik	6,0	6,0	5,6	5,7	5,3	6,0	6,0	3,9	3,7	5,4	4,0	1,2
5	Hornindal	4,3	6,0	4,7	4,0	6,0	3,8	6,0	6,0	6,0	6,0	4,1	3,4
6	Bykle	6,0	3,4	5,5	1,0	6,0	3,8	3,0	3,6	4,4	5,2	6,0	6,0
7	Kvænangen	6,0	6,0	4,6	3,5	5,6	6,0	5,2	1,0	1,0	3,5	4,9	6,0
8	Sandøy	4,1	3,1	6,0	5,0	5,7	5,1	4,2	6,0	5,1	6,0	6,0	1,1
9	Fedje	6,0	6,0	6,0	1,0	2,5	6,0	6,0	5,2	2,1	6,0	6,0	6,0
10	Berlevåg	5,5	4,5	6,0	4,5	4,5	6,0	1,4	4,2	4,0	3,7	6,0	
11	Lesja	3,6	1,5	2,9	6,0	5,9	6,0	6,0	6,0	5,8	6,0	6,0	2,0
12	Modalen	6,0	2,9	6,0	6,0	6,0	6,0	3,0	3,0	3,8	2,5	5,0	1,0
13	Loppa	6,0	5,5	6,0	4,6	4,7	1,0	6,0	3,2	2,0	6,0	5,8	2,1
14	Lierne	5,2	2,5	1,0	6,0	4,8	6,0	6,0	3,1	2,6	5,6	5,3	6,0
15	Hjelmeland	3,8	5,9	2,3	4,7	6,0	5,5	4,6	6,0	3,3	4,0	6,0	

De beste i kommunegruppa

Plass	Kommune	HE1	HE2	HE3	HE4	HE5	HE6	HE7	HE8	HE9	HE10	HE11	HE12
71	Vindafjord	3,0	2,1	2,1	3,5	4,7	4,9	6,0	3,8	5,5	5,1	5,3	2,4
88	Rauma	2,6	1,8	3,1	2,3	5,6	6,0	6,0	3,5	5,7	3,9	3,1	3,2
92	Balsfjord	3,4	1,2	3,1	3,7	3,6	4,4	5,6	3,3	3,5	5,1	5,4	3,2
109	Volda	2,4	1,6	3,9	4,0	5,3	3,7	6,0	4,3	5,7	3,8	3,3	1,1
110	Kvam	2,5	1,7	3,1	1,4	4,5	5,4	6,0	6,0	5,2	4,7	2,6	4,3
119	Målselv	3,6	1,0	4,2	1,6	5,9	6,0	5,4	3,5	1,5	4,5	2,7	2,4
125	Gloppen		1,4	3,7	2,5	4,0			5,7	5,2	5,3	2,8	
157	Oppdal	2,5	1,3	2,2	1,0	4,9	6,0	5,5	5,5	6,0	5,2	3,6	2,1
161	Flora	2,3	1,6	2,9	3,5	4,3	5,7	6,0	4,4	4,4	4,7	1,9	2,8
173	Sel		1,4	2,3	3,5	5,3			5,1	3,6	2,7	3,0	2,3

De beste i fylket

Plass	Kommune	HE1	HE2	HE3	HE4	HE5	HE6	HE7	HE8	HE9	HE10	HE11	HE12
11	Lesja	3,6	1,5	2,9	6,0	5,9	6,0	6,0	6,0	5,8	6,0	6,0	2,0
20	Vang	4,4	6,0	4,3	1,0	5,7	6,0	6,0	6,0	4,2	5,0	5,1	2,7
24	Dovre	3,6	6,0	3,2	3,7	5,8	6,0	6,0	2,0	4,0	3,6	3,3	6,0
26	Skjåk	4,8	1,4	5,4	4,3	5,4	4,8	6,0	3,3	4,4	4,8	4,8	2,0
42	Lom	3,9	1,5	4,7	5,0	4,6	6,0	6,0	4,3	2,9	5,0	3,4	2,4
76	Vågå	3,6	1,9	2,7	3,7	5,1	4,1	6,0	3,9	3,9	3,9	3,0	4,1
105	Etnedal	2,0	2,0	6,0	3,6	5,7	6,0	6,0	3,8	1,8	2,1	3,8	1,0
147	Sør-Fron	4,2	1,8	3,9	3,9	4,4	5,4	1,0	4,7	5,1	3,1	2,6	1,4
162	Gran	2,5	2,0	3,1	3,0	4,7	3,0	5,9	4,6	4,2	2,1	2,3	4,4
173	Sel		1,4	2,3	3,5	5,3			5,1	3,6	2,7	3,0	2,3

Sosialhjelp

Teller 7,5 % av det samlede barometeret

Kommunens karakterbok	6 = Best. 1 = Dårligst. Over 3,5: Nærmere de beste enn de svakeste					Kommunens nøkkeltall	De beste i landet
	KB 2011	KB 2012	KB 2013	KB 2014	KB 2015	KB 2015	KB 2015
STØNADSTID: Snitt stønadslengde for mottakere mellom 18 og 24 år (15 % vekt innen sektoren)	4,4	2,9	3,1	2,7	3,2	3,9	2,2
STØNADSTID: Snitt stønadslengde for mottakere mellom 25 og 66 år (10 %)	3,1	3,6	3,9	3,5	2,9	4,5	2,3
STØNADSTID: Andel som går over 6 måneder på stønad (10 %)	3,9	3,7	4,4	4,1	3,3	29	13
ØKONOMI: Andel av mottakerne som har sosialhjelp som hovedinntektskilde (10 %)	2,0	1,7	1,9	1,8	2,2	51	24
AKTIVITET: Mottakere av kvalifiseringsstønad, andel av de som går over 6 mnd på sosialhjelp (10 %)	2,3	1,9	1,7	2,2	2,3	20	58
ØKONOMISK RÅDGIVNING: Brukere som får gjeldsråd, som andel av langtidsmottakere (10 %)	5,6	6,0	6,0	6,0	6,0	387	390
BOLIG: Andel søknader om kommunal bolig som blir innvilget (10 %)	6,0	5,9	6,0	6,0	6,0	100	100
INDIVIDUELL PLAN: Brukere som har individuell plan, som andel av langtidsmottakere (5 %)	1,9	1,9	2,1	1,6	2,0	18	72
FOREBYGGING: Netto driftsutgifter til veiledning og sosialt forebyggende arbeid per mottaker (5 %)	1,0	6,0	6,0	3,7	3,6	42 692	72 514
KUNDEKONTAKT: Telefontid for brukere, timer per uke (5 %)	5,8	5,7	5,7	6,0	6,0	37,5	37,5
KRISESENTER: Netto utgifter til krisesenter, per innbygger (10 %)		2,4	3,4	1,6	3,2	70	150

Årstallene henviser til det året Kommunebarometeret er publisert.

Hva forteller tallene?

Nasjonalt: Det ble flere sosialhjelpsmottakere i fjor. Samtidig ble det klart flere som går lenger på sosialhjelp; andelen som fikk støtte mer enn 6 måneder i fjor økte med over 5 prosent. Bruken av individuell plan har gått betydelig ned; antallet som har en slik plan har falt med nærmere 20 prosent på ett år.

Kommunen: Stønadstiden for de yngste er omtrent som i landet ellers. Tiden på stønad var ganske stabil i fjor. De eldre mottakerne har også en stønadstid på linje med landet ellers. Nå går denne gruppa en del lenger på stønad enn før. Tre av ti går mer enn 6 måneder på stønad. Halvparten av alle mottakere har sosialhjelp som hovedinntekt, det er en høy andel.

Det er først og fremst gruppa av langtidsmottakere vi måler mot; både gjeldsrådgivning, kvalifiseringsstønad og individuell plan er sett opp mot langtidsmottakere. Individuell plan blir brukt litt sjeldnere enn i normalkommunen. Mange får gjeldsråd. Andelen som får kvalifiseringsstønad er litt lavere

enn det normale. Vi ser nå også på innsatsen hva gjelder krisesenter, målt som pengebruk. I Nordre Land var pengebruken i fjor omtrent som i normalkommunen.

De beste i landet

Plass	Kommune	SOS1	SOS2	SOS3	SOS4	SOS5	SOS6	SOS7	SOS8	SOS9	SOS10	SOS11
1	Øksnes	5,7	6,0	6,0	2,4	6,0	6,0	6,0	6,0	3,2	1,0	3,5
2	Bjerkreim	5,5	6,0	6,0	6,0		6,0	6,0		2,2	6,0	1,2
3	Vanylven	5,5	6,0	6,0	2,8	6,0	4,1	6,0		1,5	6,0	2,3
4	Marnardal	6,0	4,4	5,3	4,6		6,0	4,6		2,4	6,0	3,1
5	Ibestad	4,2	5,1	6,0	6,0		4,8	5,0		2,1	6,0	3,7
6	Skjervøy	5,7	5,8	6,0	5,1	6,0		3,3		1,0	6,0	2,6
7	Midsund	6,0	3,8	4,5	6,0		1,6	6,0		3,3	6,0	4,9
8	Folldal		5,6	6,0	6,0			6,0		3,7	6,0	3,2
9	Ørland	5,3	5,7	6,0	2,8	5,2	5,3	3,8		3,0	6,0	2,5
10	Søndre Land	6,0	4,1	4,5	6,0					5,2	6,0	4,0
11	Nesna	5,0	4,7	5,3	4,2		3,3	6,0		2,3	6,0	5,1
12	Sør-Fron	4,2	5,1	6,0	4,8	4,7	6,0			2,7	6,0	2,9
13	Torsken	6,0	6,0		3,6			3,4		3,6	6,0	6,0
14	Østre Toten	4,7	4,4	5,3	4,8	6,0		4,7		2,1	6,0	3,6
15	Sømna	6,0	4,8	6,0	3,0		2,3			5,3	6,0	5,3

De beste i kommunegruppa

Plass	Kommune	SOS1	SOS2	SOS3	SOS4	SOS5	SOS6	SOS7	SOS8	SOS9	SOS10	SOS11
22	Hadsel	6,0	4,7	5,7	4,7	4,2	1,1	6,0		1,5	6,0	3,5
23	Sortland	4,2	5,0	5,4	3,2	2,0		6,0		4,4	6,0	6,0
63	Balsfjord	5,5	4,8	5,7	5,0	4,0		1,2		2,0	6,0	2,5
72	Flekkefjord	3,7	5,3	5,8	1,0	6,0		4,1		2,4	6,0	3,1
79	Averøy	3,7	4,8	4,9	4,6	2,6	1,1	6,0	2,7	2,7	6,0	4,7
84	Vågan	4,2	3,6	3,7	4,9	2,0		6,0			6,0	3,1
86	Giske	4,7	3,8	5,0	1,6	4,3		4,4		3,2	6,0	
90	Vindafjord	5,5	5,1	5,9	1,6		3,4	3,8	2,4	2,0	6,0	2,5
104	Froland	3,7	3,3	3,6	6,0	1,1		6,0		1,1	6,0	4,0
114	Vestvågøy	4,5	4,1	4,6	2,5	3,7				3,9	5,0	2,9

De beste i fylket

Plass	Kommune	SOS1	SOS2	SOS3	SOS4	SOS5	SOS6	SOS7	SOS8	SOS9	SOS10	SOS11
10	Søndre Land	6,0	4,1	4,5	6,0					5,2	6,0	4,0
12	Sør-Fron	4,2	5,1	6,0	4,8	4,7	6,0			2,7	6,0	2,9
14	Østre Toten	4,7	4,4	5,3	4,8	6,0		4,7		2,1	6,0	3,6
20	Lesja	4,5	6,0		6,0			5,3		4,4	6,0	3,0
50	Vestre Slidre	5,3	3,7	3,5	5,8	3,6		6,0		4,5	1,0	3,2
78	Skjåk	4,5	4,0	4,2	6,0			2,4		3,9	6,0	2,9
93	Dovre	4,8	4,0	4,4	6,0			2,4		3,1	2,3	
106	Lom	4,3	5,6	6,0	2,5			2,9		3,0	2,3	3,2
130	Vågå	5,0	4,3	4,5	6,0	2,0	2,1	3,9		2,8	4,8	1,2
140	Nordre Land	3,2	2,9	3,3	2,2	2,3	6,0	6,0	2,0	3,6	6,0	3,2

Teller 2,5 % av det samlede barometeret

Kommunens karakterbok	6 = Best. 1 = Dårligst. Over 3,5: Nærmere de beste enn de svakeste					Kommunens nøkkeltall	De beste i landet
	KB 2011	KB 2012	KB 2013	KB 2014	KB 2015	KB 2015	KB 2015
PRIORITERING: Netto driftsutgifter til kultur, andel av totale netto driftsutg (15 % vekt innen sektoren)	2,9	2,5	3,2	2,6	2,8	3,5	6,5
IDRETT: Netto driftsutgifter til idrett per innbygger (10 %)	2,7	2,3	4,9	3,3	3,6	318	619
BARN OG UNGE: Netto driftsutgifter til aktivitetstilbud for barn og unge (10 %)	4,3	4,8	4,7	4,6	5,2	2 230	2 625
BIBLIOTEK: Netto utgifter til bibliotek, per innbygger (10 %)	2,0	2,1	2,2	2,3	2,5	324	680
BIBLIOTEK: Utlån alle medier fra folkebibliotek per innbygger (10 %)	2,9	2,8	3,3	3,8	3,8	5,9	9,3
BIBLIOTEK: Besøk i folkebibliotek per innbygger (5 %)	1,8	1,7	1,8	1,7	1,7	2,2	8,9
KINO: Kinobesøk per innbygger (5 %)	1,6	2,4	2,1	2,3	2,1	0,9	3,9
SYSSELSATTE: Ansatte kulturarbeidere i kommunen (fra Norsk Kulturindeks, Telemarksforskning) (10 %)				2,9	2,7	5,4	13,0
MUSIKKSKOLE: Antall timer per elev (fra Norsk Kulturindeks, Telemarksforskning) (5 %)				2,5	2,9	4,1	8,8
MUSIKKSKOLE: Andel av elevene som går på kommunens musikk- og kulturskole (10 %)	3,6	1,0	2,7	2,3	3,4	31	55
FRITIDSSENTER: Antall besøk i året, per innbygger 6-20 år (5 %)	6,0	6,0	4,4	6,0	6,0	12,4	12,3
FRIVILLIGE: Driftstilskudd til lag og foreninger, per innbygger (5 %)	4,5	4,7	6,0	4,6	6,0	366	354

Årstallene henviser til det året Kommunebarometeret er publisert.

Hva forteller tallene?

Nasjonalt: 3,8 prosent av netto driftsutgifter i kommunene går til kultur. Andelen har vært veldig stabil de siste årene. Vi ser en vridning av pengebruken i retning av idrettsanlegg, som er den delen hvor utgiftene øker mest. Samtidig faller utgiftene til annen idrett. I de foreløpige tallene mangler statistikk fra biblioteket, her har vi brukt 2013-tallene inntil de nye foreligger. Kinobesøket falt vesentlig i fjor og er nå på sitt laveste nivå per forestilling i nyere tid. Telemarksforskning lager Norsk kulturindeks, som vi henter enkelte nøkkeltall fra – blant annet antall timer per elev i musikk- og kulturskole. Andelen som går på musikk- og kulturskole falt klart i fjor, og er nå på 14,1 prosent.

Kommunen: 3,5 prosent av netto driftsutgifter gikk til kultur i Nordre Land i fjor, det er litt større andel enn året før. Andelen er litt under snittet. I barometeret er det fire indikatorer som måler pengebruk per innbygger. Nordre Land utmerker seg mest ved høye utgifter til tilskudd til lag og foreninger, og til aktivitetstilbud for barn og unge.

Besøket i biblioteket er lavt. Utlånet fra biblioteket er omtrent middels. Dette gjelder altså 2013-tall inntil videre.

Andelen som går på musikk- og kulturskole er omtrent som i normalkommunen. Antall timer per elev er middels, ifølge Norsk kulturindeks. Det er ikke særlig mange som er sysselsatt innen kultursektoren i kommunen, privat eller offentlig. Fritidssenteret er særdeles godt besøkt. Kan andre lære noe her, gitt at tallene stemmer?

De beste i landet

Plass	Kommune	KUL1	KUL2	KUL3	KUL4	KUL5	KUL6	KUL7	KUL8	KUL9	KUL10	KUL11	KUL12
1	Bykle	6,0	6,0	6,0	5,9	6,0	6,0	3,6	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0
2	Tokke	6,0	3,3	4,7	5,5	5,0	4,6	2,0	6,0	5,3	5,9	2,6	6,0
3	Utsira	6,0	1,0	6,0	6,0	6,0		2,5	4,5	6,0	6,0	6,0	3,5
4	Ål	5,2	6,0	2,8	5,1	3,6	6,0	5,6	6,0	5,3	5,8	1,0	5,8
5	Aurland	4,8	6,0	4,5	6,0	3,6	3,9	2,1	4,4	5,7	6,0	6,0	3,7
6	Sirdal	6,0	6,0	6,0	4,1	4,5	2,3	2,9	4,1	4,0	6,0	2,0	4,4
7	Modalen	6,0	3,1	2,4	6,0	6,0	6,0	2,9	2,7	5,7	5,1	6,0	5,7
8	Fyresdal	6,0	3,9	6,0	5,7	6,0	4,2	2,2	1,4	5,6	4,0	6,0	3,6
9	Tinn	6,0	6,0	4,9	5,1	5,0	2,6	3,5	5,0	3,5	2,3	2,0	5,6
10	Eidfjord	6,0	6,0	6,0	4,9	1,1	1,0	2,5	2,7	6,0	6,0	6,0	3,5
11	Suldal	5,9	4,3	4,1	4,5	4,8	3,1	2,6	6,0	6,0	4,0	1,0	2,2
12	Namsskogan	4,3	6,0	6,0	4,6	3,4	2,4		1,8	6,0	6,0	2,8	3,0
13	Stor-Elvdal	5,3	4,1	6,0	3,2	3,2	6,0	1,9	2,1	4,5	6,0	3,9	4,1
14	Tydal	6,0	2,0	5,5	6,0	5,6		1,4	1,4	1,0	5,7	2,9	5,4
15	Skjåk	5,3	2,3	4,1	5,6	5,4	3,5	1,1	4,6	4,4	6,0	1,8	2,0

De beste i kommunegruppa

Plass	Kommune	KUL1	KUL2	KUL3	KUL4	KUL5	KUL6	KUL7	KUL8	KUL9	KUL10	KUL11	KUL12
28	Rørros	4,7	5,8	3,2	2,4	3,2	2,3	3,2	6,0	3,2	3,9		
47	Oppdal	6,0	4,1	2,9	1,9	2,2	2,9	6,0	4,0	2,1	2,5	1,7	6,0
59	Nordre Land	2,8	3,6	5,2	2,5	3,8	1,7	2,1	2,7	2,9	3,4	6,0	6,0
76	Bø (Telem.)	3,4	3,3	1,2	2,8	5,6	3,0	6,0	3,6	3,1	3,3		1,1
85	Voss	3,2	3,4	3,4	2,6	3,5	3,0	3,7	6,0	1,7	1,9	2,7	3,3
90	Målselv	2,4	3,7	1,5	2,4	3,6	5,1	5,7	5,5	1,5	2,4		
106	Inderøy	2,6	2,5	1,9	2,8	4,4	6,0	1,0	3,9	2,2	2,8		6,0
108	Ulstein					2,3	1,5	5,2	3,9	3,1	3,2	1,7	1,1
110	Surnadal	5,4	1,9	2,8	3,2	2,6	2,7	3,0	2,1	3,1	4,5	1,7	1,9
111	Nome	2,5	1,6	3,7	2,9	6,0	6,0	1,9	2,8	2,4	2,3	3,6	2,2

De beste i fylket

Plass	Kommune	KUL1	KUL2	KUL3	KUL4	KUL5	KUL6	KUL7	KUL8	KUL9	KUL10	KUL11	KUL12
15	Skjåk	5,3	2,3	4,1	5,6	5,4	3,5	1,1	4,6	4,4	6,0	1,8	2,0
19	Vang	5,2	2,9	4,8	6,0	3,7	6,0	1,5	2,5	4,7	4,3	1,3	6,0
29	Lom	4,8	2,9	2,0	5,9	6,0	5,6	1,9	2,0	3,9	3,5		
34	Øystre Slidre	2,5	3,9	2,3	2,4	4,4	4,9		3,6	4,7	6,0	4,8	6,0
58	Dovre	3,7	3,4	3,7	5,7	3,8	4,5	1,7	2,3	3,2	2,5		3,5
59	Nordre Land	2,8	3,6	5,2	2,5	3,8	1,7	2,1	2,7	2,9	3,4	6,0	6,0
68	Nord-Fron	3,7	3,4	4,6	3,5	3,0	2,4	2,1	4,6	2,3	2,1	3,5	4,6
69	Lesja	4,5	6,0	1,8	4,2	3,6	2,6	1,8	1,2	3,2	3,4		2,9
78	Ringebu	4,2	5,5	3,0	2,8	3,2	1,8	1,2	1,6	4,6	4,6	1,6	3,0
98	Vestre Slidre	3,6	1,6	2,6	2,5	1,7	1,2		3,9	6,0	5,6		3,2

Teller 10 % av det samlede barometeret

Kommunens karakterbok	6 = Best. 1 = Dårligst. Over 3,5: Nærmere de beste enn de svakeste					Kommunens nøkkeltall	De beste i landet
	KB 2011	KB 2012	KB 2013	KB 2014	KB 2015	KB 2015	KB 2015
DRIFTSRESULTAT: Korrigert netto driftsresultat siste år (10 % vekt innen sektoren)	3,4	2,5	2,7	2,3	4,4	1,4	4,3
DRIFTSRESULTAT: Korrigert netto driftsresultat siste fire år (20 %)	3,2	2,9	2,6	2,2	2,6	-0,6	4,1
DISPOSISJONSFOND: I prosent av brutto driftsinntekter (10 %)	3,8	3,3	3,2	2,4	2,7	5,9	23,5
NETTO LÅNEGJELD: I prosent av brutto driftsinntekter (15 %)	4,8	5,0	4,5	4,9	5,1	45	28
ENDRING LÅNEGJELD: Endring i prosentpoeng siste fire år (5 %)	5,3	4,8	3,9	3,9	4,4	-2	-18
NETTO FINANSUTGIFTER: I prosent av brutto driftsinntekter, eksklusive avdrag (5 %)	3,4	3,6	3,8	4,0	3,8	-0,4	-2,7
INVESTERINGER: I prosent av brutto driftsinntekter (10 %)	3,3	5,0	4,7	4,9	5,8	3,7	2,7
INVESTERINGER: Snitt siste fire år, som andel av brutto driftsinntekter (10 %)	5,0	4,8	4,6	4,4	5,3	6,9	4,6
LÅN: Andel av investeringene som finansieres med lån, siste fire år (5 %)	4,1	2,7	2,0	3,0	3,2	51	-1
PREMIEAVVIK: Oppsamlet beløp i balansen, i prosent av brutto driftsinntekter (10 %)	5,5	5,7	6,0	6,0	6,0	0,0	0,1

Årstallene henviser til det året Kommunebarometeret er publisert.

Hva forteller tallene?

Netto driftsresultat er korrigert slik:

Netto driftsresultat – netto premieavvik – momskompensasjon for investeringer (t.o.m 2013) – avsetning til bundne fond + bruk av bundne fond = Korrigert netto driftsresultat

Premieavvik på pensjon og momskompensasjon gir stort sett en kunstig forbedring av resultatet. Korrigert netto driftsresultat gir dermed et riktigere bilde av den underliggende driften, men dette er ikke perfekt.

Nasjonalt: Netto driftsresultat ble langt svakere i fjor. Mye forklares ved at kompensasjon for merverdiavgift på investeringer er fjernet fra driftsregnskapet. Vi korrigerer netto driftsresultat for flere elementer for å få et klarere bilde på hvordan den ordinære driften har vært. Vi fjerner premieavvik og avsetning til bundne fond – men legger så til bruken av bundne fond. For enkelte kommuner har dette vesentlig betydning enkelte år. Det korrigerede resultat gir derfor et bedre bilde på om selve driften er bærekraftig økonomisk. Korrigert netto driftsresultat for landet ble på 0,3 prosent. Netto lånegjeld – som inkluderer selvkostområder – har vokst videre til knapt 74 prosent av brutto driftsinntekter; det høyeste nivået noensinne. Vi bruker ikke nøkkeltallet arbeidskapital i barometeret, men det er interessant å

registrere at den faller. Disposisjonsfondet har sluttet å vokse, og i de fleste kommuner er nå det oppsamlete premieavviket i balansen større enn disposisjonsfondet.

Kommunen: Korrigert netto driftsresultat var relativt bra i fjor – klart bedre enn normalen i Kommune-Norge. Målt over siste fireårsperiode har resultatet vært ganske svakt, og antakelig ikke noe kommunen kan leve med over tid. Kommunen har et lite disposisjonsfond, som gjerne bør bli litt større på sikt. Premieavviket som står i balansen utgjør faktisk en framtidig inntekt.

Netto lånegjeld er veldig lav. Netto finans, før avdrag, ga en inntekt på 0,4 prosent av brutto driftsinntekter i fjor. Kommunen har altså her en liten ekstraintekt, som ikke blir tatt høyde for i beregningen av korrigert inntekt. Kommunen hadde knapt investeringer i det hele tatt i fjor. De siste fire årene har nivået vært lavt.

Mer om korrigert netto driftsresultat

Netto driftsresultat er det viktigste nøkkeltallet i kommunesektoren. Det er både KS og staten enige om. Men dessverre har netto driftsresultat blitt kraftig forstyrret i mange år. I realiteten har netto driftsresultat vært for høyt, sukret av kunstige inntekter som kommunen ikke burde bruke til drift: Momskompensasjon på investeringer og premieavvik på pensjon. Kommunal Rapport korrigerer derfor netto driftsresultat nettopp for disse to faktorene, samt avsetninger til og bruk av bundne fond. Slik har korrigert netto driftsresultat vært i kommunen de siste ti årene – målt mot landet for øvrig og mot det antatt sunne nivået:

Korrigert netto driftsresultat



De beste i landet

Plass	Kommune	ØK1	ØK2	ØK3	ØK4	ØK5	ØK6	ØK7	ØK8	ØK9	ØK10
1	Bykle	6,0	6,0	6,0	6,0	5,5	6,0	5,9	4,3	6,0	5,7
2	Modalen	6,0	6,0	5,3	6,0	5,5	3,5	5,2	6,0	5,5	4,3
3	Rømskog	4,5	5,2	6,0	6,0	5,4	6,0	5,3	5,8	6,0	4,8
4	Engerdal	6,0	6,0	4,8	6,0	4,9	5,4	4,8	5,0	3,6	6,0
5	Eidfjord	6,0	6,0	6,0	6,0	4,1	5,4	4,1	4,8	3,6	4,7
6	Marnardal	5,4	6,0	6,0	4,0	6,0	6,0	3,7	4,6	5,1	5,5
7	Sandefjord	5,1	6,0	6,0	6,0	4,8	5,9	5,1	5,5	4,5	1,9
8	Suldal	6,0	6,0	6,0	5,9	4,7	5,1	2,9	3,8	3,3	4,8
9	Skjåk	4,0	6,0	4,0	6,0	4,6	6,0	5,0	3,7	5,6	5,1
10	Agdenes	5,8	6,0	6,0	6,0	4,5	5,5	1,7	3,4	3,9	5,3
11	Hattfjellidal	6,0	6,0	1,0	6,0	6,0	5,7	5,2	5,3	2,2	4,7
12	Åseral	6,0	6,0	6,0	4,9	2,0	6,0	5,4	1,8	3,5	6,0
13	Gulen	4,4	6,0	4,9	5,7	4,3	4,3	5,3	5,1	1,0	5,4
14	Trøgstad	5,3	5,1	5,5	5,7	5,2	3,9	5,5	6,0	3,7	2,7
15	Forsand	4,9	4,6	6,0	5,3	5,8	6,0	4,7	4,9	5,0	2,4

De beste i kommunegruppa

Plass	Kommune	ØK1	ØK2	ØK3	ØK4	ØK5	ØK6	ØK7	ØK8	ØK9	ØK10
39	Voss	5,9	4,0	2,4	4,9	4,2	4,1	5,0	5,3	1,7	6,0
48	Nord-Aurdal	5,0	6,0	6,0	4,2	3,5	2,9	1,9	2,7	5,0	2,7
56	Nordre Land	4,4	2,6	2,7	5,1	4,4	3,8	5,8	5,3	3,2	6,0
69	Oppdal	3,3	4,2	3,1	4,8	5,6	3,3	4,8	4,0	3,7	3,4
74	Narvik	5,4	4,3	1,9	4,4	5,8	3,4	5,7	6,0	2,3	1,0
77	Eidskog	2,3	4,1	3,4	3,3	6,0	1,6	5,9	5,9	6,0	2,7
88	Kvinnherad	5,7	3,4	3,4	2,7	3,6	6,0	4,9	4,1	4,8	3,5
93	Trysil	6,0	4,1	4,4	3,1	4,9	2,1	4,1	4,5	3,3	1,6
99	Vindafjord	2,6		3,5	4,5	4,1	4,1	4,4	4,4	4,4	3,7
107	Sel	4,0	2,6	3,0	4,4	4,9	3,0	5,2	5,6	2,4	3,4

De beste i fylket

Plass	Kommune	ØK1	ØK2	ØK3	ØK4	ØK5	ØK6	ØK7	ØK8	ØK9	ØK10
9	Skjåk	4,0	6,0	4,0	6,0	4,6	6,0	5,0	3,7	5,6	5,1
21	Etnedal	6,0	6,0	6,0	6,0	1,6	5,8	3,7	2,5	4,9	2,9
48	Nord-Aurdal	5,0	6,0	6,0	4,2	3,5	2,9	1,9	2,7	5,0	2,7
52	Søndre Land	4,7	3,7	3,5	5,1	4,4	4,6	4,4	5,4	1,7	4,5
56	Nordre Land	4,4	2,6	2,7	5,1	4,4	3,8	5,8	5,3	3,2	6,0
80	Gjøvik	3,6	3,5	4,1	4,4	4,5	4,5	5,1	5,1	2,0	2,9
86	Øystre Slidre	2,5	5,2	6,0	4,4	3,6	4,3	2,5	2,7	3,6	2,3
96	Vang	2,4	2,3	4,0	6,0	4,1	6,0	2,6	4,6	5,9	3,7
107	Sel	4,0	2,6	3,0	4,4	4,9	3,0	5,2	5,6	2,4	3,4
112	Gausdal	2,8	3,0	5,5	3,3	5,4	4,5	4,7	4,0	3,1	2,4

Kostnadsnivå

Teller 5 % av det samlede barometeret

Kommunens karakterbok	6 = Best. 1 = Dårligst. Over 3,5: Nærmere de beste enn de svakeste					Kommunens nøkkeltall	De beste i landet
	KB 2011	KB 2012	KB 2013	KB 2014	KB 2015	KB 2015	KB 2015
GRUNNSKOLE: Korrigerte netto utgifter til grunnskolesektoren (inkl SFO), 1.000 kr per innbygger (30 %)	4,8	4,9	4,5	3,9	4,6	12,6	11,3
PLEIE OG OMSORG: Korrigerte netto utgifter til pleie og omsorg, 1.000 kr per innbygger (35 %)	5,0	4,9	4,6	4,2	4,4	15,5	13,0
BARNEHAGE: Korrigerte netto utgifter per barn i barnehage, 1.000 kr per innbygger (15 %)	4,6	3,9	4,0	4,2	4,4	8,2	7,0
BARNEVERN: Korrigerte netto utgifter per barn med tiltak i barnevernet, 1.000 kr per innbygger (5 %)	1,8	2,9	4,6	2,3	2,5	2,8	1,0
SOSIALTJENESTE: Korrigerte netto utgifter per innbygger, 1.000 kr per innbygger (5 %)	6,0	4,6	6,0	4,2	4,5	2,0	1,0
KOMMUNEHELSE: Korrigerte netto utgifter per innbygger, 1.000 kr per innbygger (5 %)	4,7	3,8	3,7	3,5	3,4	2,7	1,7
ADMINISTRASJON: Korrigerte netto utgifter per innbygger, 1.000 kr per innbygger (5 %)	4,8	4,4	4,6	4,6	4,7	3,6	2,8

Årstallene henviser til det året Kommunebarometeret er publisert.

Hva forteller tallene?

Indikatoren er omarbeidet i årets barometer. Tidligere har vi hatt en tilnærming som nok har vært vanskelig å forstå. Nå er det enkelt: Vi ser på kostnaden per innbygger, justert for utgiftsbehovet. Da får vi sammenliknbare tall som viser hvor mye dyrere eller billigere kommunen driver, målt mot andre.

I denne sektoren er vektene satt ut fra samlet kostnad, men i avrundet form. Det er dermed pleie og omsorg (35 %) og grunnskole (30 %) som i veldig stor grad utgjør de store forskjellene i kostnadene samlet.

Kommunen: Kostnadene økte i 4 av 7 sektorer i Nordre Land i fjor, ifølge Kostra-tallene. Det er etter at vi har tatt hensyn til prisstigningen i kommunal sektor. Kommunens kostnader ligger i hovedsak en del under normalnivået. Et viktig unntak er barnevernet, som ligger godt over normalnivået.

Innen grunnskolen ligger kommunen om lag 1300 kroner høyere i drift per innbygger, enn de billigste drevne. Kostnaden er 11 prosent over gruppa av billige kommuner. Kostnaden falt klart i fjor. Hva gjelder pleie og omsorg ligger Nordre Land rundt 2500 kroner høyere i drift per innbygger, når vi måler mot dem som er rimeligst i drift. Kostnaden ligger 19 prosent høyere enn de som kan kalle seg billigst.

Tallene for barnehage viser at kommunen er omtrent 1200 kroner dyrere enn de billigste. For barnevernet viser Kostra at kommunen er om lag 1800 kroner dyrere enn de som driver billigst. Kostnaden har ligget på dette nivået de to siste årene.

Hvor mye kan kommunen spare?

Ikke alle kan drive billigere enn gjennomsnittet – og det er helt i orden å drive dyrere enn andre, men kommunestyret må vite *hvorfor* driften er dyr og bør helst ha et ønske om at det skal være slik. Husk at vi her justerer for ulikheter mellom kommunene. Gitt at kostnadsnøkklene i inntektssystemet fungerer, vil ordinære forskjeller mellom kommunene bli fanget opp i justeringen. Men i enkelte kommuner kan det være særskilte problemstillinger som påvirker bildet.

Hva kan kommunen i teorien spare?	Kommunens nøkkeltall	De billigste i landet	Den 100. billigste	Potensial mot billigste	Potensial mot nr 100
	1.000 kr/innb	KB 2015	KB 2015	mill kr	mill kr
GRUNNSKOLE: Korrigerte netto utgifter til grunnskolesektoren (inkl SFO), 1.000 kr per innbygger (30 %)	12,6	11,3	12,1	8,8	3,1
PLEIE OG OMSORG: Korrigerte netto utgifter til pleie og omsorg, 1.000 kr per innbygger (35 %)	15,5	13,0	15,0	17,3	3,8
BARNEHAGE: Korrigerte netto utgifter per barn i barnehage, 1.000 kr per innbygger (15 %)	8,2	7,0	7,6	8,2	4,3
BARNEVERN: Korrigerte netto utgifter per barn med tiltak i barnevernet, 1.000 kr per innbygger (5 %)	2,8	1,0	1,5	12,3	8,7
SOSIALTJENESTE: Korrigerte netto utgifter per innbygger, 1.000 kr per innbygger (5 %)	2,0	1,0	1,7	6,3	1,9
KOMMUNEHELSE: Korrigerte netto utgifter per innbygger, 1.000 kr per innbygger (5 %)	2,7	1,7	2,0	7,2	4,8
ADMINISTRASJON: Korrigerte netto utgifter per innbygger, 1.000 kr per innbygger (5 %)	3,6	2,8	3,4	5,6	1,7
SUM (i millioner kroner)	47,4	37,7	43,2	65,6	28,2

Dette regnestykket viser at Nordre Land kan spare mellom rundt 28 og 66 millioner kroner, alt etter hvor høyt lista legges. Husk at dette er et teoretisk regnestykke, det kan være faktorer som er vanskelig å fange opp. I tillegg kan det være politisk ønskelig å drive dyrere enn andre, fordi man ønsker å levere høyere kvalitet eller mer omfattende tjenester enn det som er normalt. Likevel gir dette *et bilde* på innsparingspotensialet.

Potensial mot billigste: Måler kommunens kostnad mot den kostnaden som skal til for å få karakteren 6 i barometeret (som i praksis betyr at du er blant de 20 som driver rimeligst i landet).

Potensial mot nr. 100: Måler kommunens kostnad mot kostnaden til den 100. billigste kommunen i landet. Da legges lista til dels betydelig lavere enn i kolonnen før.

De beste i landet

Plass	Kommune	ENH1	ENH2	ENH3	ENH4	ENH5	ENH6	ENH7
1	Enebakk	5,8	6,0	5,5	4,5	5,2	5,2	4,1
2	Øvre Eiker	5,7	6,0	5,3	4,1	4,3	5,2	5,6
3	Os (Hord.)	5,7	5,6	5,3	5,8	4,7	5,2	5,8
4	Stranda	5,3	6,0	6,0	5,7	5,7	4,4	3,5
5	Eidsvoll	6,0	5,5	5,5	4,5	4,3	5,3	5,3
6	Sande (Vestf.)	5,7	6,0	5,1	4,0	4,5	5,3	3,8
7	Skaun	5,7	5,7	4,6	5,0	5,0	5,3	5,1
8	Aurskog-Høland	6,0	5,7	4,5	5,0	4,1	5,2	4,3
9	Engerdal	5,7	6,0	5,8	3,1	4,2	4,0	3,0
10	Nannestad	5,6	5,8	5,2	2,7	5,5	3,9	5,4
11	Røyken	4,2	6,0	6,0	5,8	6,0	6,0	4,7
12	Horten	5,9	5,3	5,6	4,6	4,6	4,8	4,8
13	Tingvoll	5,4	6,0	5,4	3,3	4,7	6,0	2,7
14	Larvik	5,8	5,5	4,5	4,3	5,0	4,3	6,0
15	Lørenskog	5,8	5,2	6,0	5,3	5,0	4,7	2,7

De beste i kommunegruppa

Plass	Kommune	ENH1	ENH2	ENH3	ENH4	ENH5	ENH6	ENH7
25	Trysil	6,0	5,0	5,3	5,6	4,1	3,6	4,1
37	Eid	5,9	5,4	4,5	2,0	3,6	5,6	4,7
57	Giske	5,2	4,7	4,8	4,9	5,3	5,4	5,5
60	Rissa	5,1	4,9	5,4	4,4	6,0	3,0	5,0
62	Froland	5,3	5,5	4,3	4,1	2,6	6,0	3,3
64	Risør	5,0	5,7	3,8	4,8	3,2	5,8	3,7
76	Inderøy	4,3	5,7	4,4	2,5	4,3	5,5	5,6
84	Lyngdal	4,9	4,7	5,1	3,5	3,8	6,0	5,0
87	Sveio	4,9	5,0	3,2	4,9	5,2	5,8	6,0
101	Nærøy	4,4	4,6	5,3	4,1	6,0	6,0	3,3

De beste i fylket

Plass	Kommune	ENH1	ENH2	ENH3	ENH4	ENH5	ENH6	ENH7
55	Jevnaker	4,3	6,0	4,8	4,1	4,4	4,2	5,3
94	Lunner	5,1	4,7	4,5	3,6	3,8	5,6	5,4
96	Gjøvik	4,5	5,0	5,2	4,5	3,9	4,7	4,5
100	Gran	4,6	4,2	5,7	5,4	4,5	4,1	5,8
115	Vestre Toten	4,0	5,2	5,5	2,7	4,5	4,6	3,5
137	Nord-Aurdal	5,5	3,2	5,9	4,2	3,2	4,3	5,5
163	Sør-Aurdal	4,4	4,2	6,0	4,3	2,0	4,0	4,3
164	Sel	3,8	4,8	5,1	3,8	2,5	4,8	5,5
176	Nordre Land	4,6	4,4	4,4	2,5	4,5	3,4	4,7
194	Lillehammer	4,4	3,7	5,2	4,3	4,0	4,8	3,9

Miljø og ressurser

Teller 2,5 % av det samlede barometeret

Kommunens karakterbok	6 = Best. 1 = Dårligst. Over 3,5: Nærmere de beste enn de					Kommunens nøkkeltall	De beste i landet
	KB 2011	KB 2012	KB 2013	KB 2014	KB 2015	KB 2015	KB 2015
RESSURSER: Energikostnader per kvadratmeter bygg (20 % vekt innen sektoren)	1,0	5,1	3,7	2,3	3,8	116	70
RESSURSER: Samlet antall kvadratmeter per innbygger (såkalte formålsbygg) (15 %)	5,3	3,4	4,4	4,6	4,0	6,8	3,6
SØPPEL: Kilo per innbygger (15 %)	4,6	4,0	4,3	5,3	5,6	330	307
GJENVINNING: Andel husholdningsavfall utsortert (10 %)	3,2	5,8	6,0	6,0	4,5	84	88
KLIMA: Plan med fokus på klima (10 %)	6,0	6,0	6,0				
MILJØ: Andel innbyggere tilknyttet anlegg hvor rensekraft er oppfylt (10 %)				1,2	1,3	6	100
MILJØ: Biler per 1.000 innbyggere (5 %)	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	595	413
VEDLIKEHOLD: Utgifter til vedlikehold per kvadratmeter bygg (5 %)	1,0	1,3	1,0	1,5	1,8	53	239
REKREASJON: Leke- og rekreasjonsareal i tettsteder (5 %)	2,3	2,4	2,4				
TURSTIER: Turstier og løyper tilrettelagt for sommerbruk (5 %)	1,1	1,0		1,0			

Årstallene henviser til det året Kommunebarometeret er publisert.

Hva forteller tallene?

Indikatoren er svært lavt vektet, delvis fordi vi er usikre på kvaliteten på tallene og fordi det er en klar mangel på gode, nasjonale nøkkeltall innen sektoren. For eksempel finnes ikke kommunebaserte tall for klimagassutslipp.

Energikostnader og effektiv bygging kan ses som en indikator på den energibelastningen kommunen står for. I utgangspunktet må det være bra å ha effektive bygg med lave kostnader per kvadratmeter.

Sektoren er noe omarbeidet med sikte på at den skal gi et bilde av hvordan kommunen forvalter miljø og ressurser – med sikte både på miljøvennlighet og ressursbesparelse. Derfor er vedlikehold plassert her; det handler om å ta vare på egne ressurser i form av bygg. Vedlikeholdet nasjonalt økte for øvrig med godt over 10 prosent i fjor, men er langt under nivåene i 2009 og 2010. Det er også registrert langt flere kvadratmeter kommunale bygg enn før, her er det muligens feilrapportering tidligere som nå har blitt rettet opp.

I indikatoren tar vi også med biltetthet, et element kommunen ikke styrer direkte – men som indirekte påfører kommunen og eventuelt fylkeskommunen arbeid for å minimere miljøbelastningen fra bilparken.

Veldig få kommuner rapporterer at de har en gjeldende plan "med fokus på klima og energi". Indikatoren er med ettersom det er den eneste vi har funnet som kartlegger om kommunene har en konkret klimaoppfølging.

De beste i landet

Plass	Kommune	MIL1	MIL2	MIL3	MIL4	MIL5	MIL6	MIL7	MIL8	MIL9	MIL10
1	Oslo kommune	4,9	5,9	5,4	4,1	6,0		6,0	3,9		1,0
2	Sogndal	5,0	5,4	5,4	6,0	6,0		4,4	2,8	1,6	1,3
3	Stavanger	4,2	5,8	4,4	6,0	6,0		5,1	6,0	1,9	1,0
4	Overhalla	5,9	4,0	6,0	4,1	6,0		3,2	2,1		1,2
5	Lillehammer	3,9	5,4	3,5	5,6	6,0	6,0	3,9	2,2	4,1	1,7
6	Trondheim	4,4	6,0	4,8	2,9	6,0		6,0	3,7		1,0
7	Bjerkreim	4,3	5,2	4,4	4,5		6,0	3,4	1,0	4,2	6,0
8	Vågsøy	5,8	3,9	5,5	5,6		3,2	4,1			1,2
9	Nesna	2,2	5,4	5,0	5,6		6,0	6,0	6,0	2,0	
10	Sandnes	4,7	5,8	4,4	6,0	6,0	1,0	4,3	1,7	3,1	
11	Siljan	3,9	5,4	6,0	6,0		6,0	1,5	1,8	1,7	2,1
12	Sarpsborg	2,6	6,0	4,9	4,1	6,0	6,0	3,7	3,9		1,1
13	Selje	4,4	4,1	5,5	5,6		6,0	1,9	2,0	3,1	
14	Skedsmo	3,9	5,3	3,6	4,1	6,0	6,0	4,9	3,2		1,0
15	Gjerdrum	4,7	5,8	3,6	4,1	6,0		3,3	2,2		

De beste i kommunegruppa

Plass	Kommune	MIL1	MIL2	MIL3	MIL4	MIL5	MIL6	MIL7	MIL8	MIL9	MIL10
8	Vågsøy	5,8	3,9	5,5	5,6		3,2	4,1			1,2
30	Røros	5,7	4,7	4,6	4,8			2,4	1,1		2,5
45	Gloppen	5,7	3,6	5,5	5,6	1,0	1,5	3,5		5,4	
49	Eid	3,5	5,3	5,5	5,6			3,5	2,0	1,3	3,6
60	Bømlo	5,0	5,4	4,3	3,7		4,6	4,3	1,7	1,3	1,1
61	Gausdal	2,2	4,7	3,5	5,6	6,0	6,0	1,0	1,6		6,0
63	Rauma	5,7	2,5	4,1	2,5	6,0	4,9	2,5	1,1		3,8
64	Notodden	6,0	5,3			1,0	6,0	3,7	1,0		1,1
68	Kvam	4,5	5,2	4,4	4,1		5,0	3,7	1,5	1,4	1,6
69	Giske	5,4	5,4	4,5	2,2		4,9	4,7	1,1	1,0	1,1

Kommuner som ikke har levert tall, får karakteren 3,5 (midt på treet).

De beste i fylket

Plass	Kommune	MIL1	MIL2	MIL3	MIL4	MIL5	MIL6	MIL7	MIL8	MIL9	MIL10
5	Lillehammer	3,9	5,4	3,5	5,6	6,0	6,0	3,9	2,2	4,1	1,7
54	Gjøvik	2,3	5,8	5,6	4,5	6,0		2,9	2,5	3,8	1,2
61	Gausdal	2,2	4,7	3,5	5,6	6,0	6,0	1,0	1,6		6,0
75	Ringebu	4,4	3,2	3,4	5,6		5,7	1,1	1,3	5,3	4,9
84	Gran	4,2	4,8	2,1	4,1	6,0	6,0	2,2	1,1		2,2
86	Vang	4,4	1,9			6,0	5,6	2,1	2,8		6,0
109	Østre Toten	4,0	5,3	5,6	4,5	1,0	5,3	1,0	1,2	1,1	
142	Søndre Land	4,5	4,0	5,6	4,5		2,9	1,8	1,8	1,4	1,2
158	Øyer	2,9	4,8	3,5	5,6		4,4	1,7	1,1		
159	Vestre Toten	4,1	4,9	5,6	4,5		1,1	1,4	1,1		1,8

Saksbehandling

Teller 2,5 % av det samlede barometeret

Kommunens karakterbok	6 = Best. 1 = Dårligst. Over 3,5: Nærmere de beste enn de svakeste					Kommunens nøkkeltall	De beste i landet
	KB 2011	KB 2012	KB 2013	KB 2014	KB 2015	KB 2015	KB 2015
FRISTBRUDD: Andel byggesaker med overskredet frist (20 % vekt innen sektoren)	1,0	5,4	6,0	6,0	6,0	1	0
ETT-TRINNS SØKNADER (3 ukers frist): Behandlingstid (20 %)			3,9	3,4	6,0	0	6
RAMMESØKNADER: Behandlingstid (20 %)	1,0	3,4	4,1	5,7	3,7	5	5
ENKLE TILTAK UTEN ANSVARSRETT: Behandlingstid (20 %)				4,1	5,3	12	5
REGULERINGSPLANER: Saksbehandlingstid (10 %)	3,9	4,2	4,8	5,2	4,7	165	0
OPPMÅLINGSFORRETNING: Saksbehandlingstid (10 %)					3,9	100	10

Årstallene henviser til det året Kommunebarometeret er publisert.

Hva forteller tallene?

Sektoren er lavt vektet, og vi er usikre på kvaliteten på tallene. Mange kommuner har ikke levert data, og det er all grunn til å stille spørsmål ved kommuner som ikke klarer å rapportere som de skal. Det er samtidig viktig å vise fram tallene, og det må være kommunenes ansvar å få høyere kvalitet på rapporteringen.

En annen utfordring er at det finnes svært få tall for saksbehandlingstid i Kommune-Norge. Eierne (innbyggerne) får nesten aldri vite hvor lang tid det tar å få en sak behandlet. I all hovedsak kommer saksbehandlingstid bare fram knyttet til tekniske tjenester.

Nøkkeltallene bør gi en indikasjon på om kommunen er rask eller treg hva gjelder behandling av bygge- og reguleringssaker, som må kunne regnes som noen av de viktigste søknadene som kommer inn.

Vi har brukt seks nøkkeltall i år, men er fortsatt litt skeptiske til datakvaliteten. Andel søknader som tok lengre tid enn loven forutsetter økte fra 5 til 8 prosent i fjor – det høyeste SSB har registrert. Av de seks nøkkeltallene er det denne indikatoren som har klart mest negativ utvikling.

De beste i landet

Plass	Kommune	SAK1	SAK2	SAK3	SAK4	SAK5	SAK6
1	Kvæfjord	5,9	6,0	6,0	6,0	5,9	5,5
2	Vanylven	6,0	6,0	6,0	6,0	4,6	6,0
3	Dovre	6,0	6,0	5,4	6,0	4,7	5,5
4	Gjerstad	6,0	6,0	6,0	6,0		5,5
5	Nord-Fron	6,0	6,0	6,0	5,7		5,8
6	Tokke	5,9	5,8	5,4	5,7	5,0	6,0
7	Bardu	6,0	6,0	6,0	6,0	5,0	
8	Ørsta	5,9	6,0	5,7	5,7	4,1	5,3
9	Skjåk	6,0	6,0	6,0	6,0	2,5	5,5
10	Eide	6,0	6,0	5,7	6,0	3,9	4,6
11	Lund	6,0	5,6	5,8	5,7	3,6	6,0
12	Haram	5,7	5,8	5,3	5,3	5,5	5,8
13	Leka	6,0	5,8	4,3	6,0	5,3	5,8
14	Gol	6,0	6,0	5,3	6,0	5,3	
15	Rindal	6,0	5,8	5,9	5,7	3,9	4,6

De beste i kommunegruppa

Plass	Kommune	SAK1	SAK2	SAK3	SAK4	SAK5	SAK6
20	Hadsel	5,1	6,0	5,9	6,0	5,4	
26	Vågan	6,0	5,3	5,5	6,0	3,1	5,1
30	Nome	5,9	6,0	5,1	5,7		4,4
38	Spydeberg	6,0	4,5	5,3	5,3	4,2	5,8
56	Åsnes	6,0	5,3	5,3	5,3		3,7
64	Surnadal	5,2	5,3	5,4	4,7		5,1
65	Gausdal	5,3	4,8	5,4	4,7		5,8
70	Målselv	6,0	5,3	3,3	5,3	4,1	5,5
74	Flekkefjord	6,0	5,8	3,7	6,0	2,6	
76	Bø (Telem.)	5,6	4,6	4,3	4,7	4,7	5,5

Kommuner som ikke har levert tall, får karakteren 3,5 (midt på treet).

De beste i fylket

Plass	Kommune	SAK1	SAK2	SAK3	SAK4	SAK5	SAK6
3	Dovre	6,0	6,0	5,4	6,0	4,7	5,5
5	Nord-Fron	6,0	6,0	6,0	5,7		5,8
9	Skjåk	6,0	6,0	6,0	6,0	2,5	5,5
33	Ringebu	5,6	5,8	5,9	5,6	2,2	4,9
58	Søndre Land	5,5	5,3	5,5	5,6		3,5
65	Gausdal	5,3	4,8	5,4	4,7		5,8
80	Lom	6,0	5,0		5,3		5,8
82	Øyer	6,0	3,0	5,7	6,0	4,7	2,6
88	Jevnaker	5,6	4,6	5,2	5,0	4,8	2,6
110	Østre Toten	5,1	5,3	3,5	5,3	3,8	5,1

Vann, avløp og renovasjon

Teller 2,5 % av det samlede barometeret

Kommunens karakterbok	6 = Best. 1 = Dårligst. Over 3,5: Nærmere de beste enn de svakeste					Kommunens nøkkeltall	De beste i landet
	KB 2011	KB 2012	KB 2013	KB 2014	KB 2015	KB 2015	KB 2015
GEBYR: Årsgebyr, vann, avløp, renovasjon og feiing (15 % vekt innen sektoren)	1,3	1,0	1,0	1,4	1,2	13 525	6 508
VANNFORBRUK: Snitt forbruk per tilknyttet innbygger (15 %)	4,1	6,0	6,0	5,4			
VANNLEKKASJE: Estimert lekkasje per meter ledning per år (15 %)	5,0	4,7	4,8	5,6	4,2	5	0
STYRING: Andel av husholdningene med vannmåler (15 %)	5,8	5,9	6,0	6,0	6,0	100	100
FORNYING: Andel fornyet vannledningsnett siste tre år (10 %)	1,2	1,3	1,6	1,6	3,7	1,0	1,8
FORNYING: Andel fornyet spillvannnett siste tre år, avløp (10 %)	1,1	1,8	1,7	2,7			
ALDER: Beregnet snittalder for vannledningsnett (5 %)	1,0	3,2	3,1	1,0			
ALDER: Beregnet snittalder for spillvannnett (5 %)	1,8	2,8	2,6	2,7			
VALGMULIGHET: Antall muligheter for å påvirke renovasjonsgebyr (10 %)				3,0	3,0	2	5

Årstallene henviser til det året Kommunebarometeret er publisert.

Hva forteller tallene?

Sektoren er lavt vektet i det samlede barometeret. Nøkkeltallene skal gi et inntrykk av tilstanden innenfor de viktigste selvkostområdene.

I likhet med andre lavt vektete sektorer, er det til dels mangel på data fra kommunene. De som ikke har rapportert får karakteren 3,5 i tabellene.

Hvis årsgebyrene er høye lekkasjene er mange og ledningsnettet ikke blir fornyet, vil det gi et bilde av at kommunen kan forbedre seg. For de fleste vil selvsagt bildet være langt mer nyansert enn som så.

Vi har gjort noen mindre endringer i sektoren og inkludert bruk av vannmåler samt muligheter for å påvirke renovasjonsgebyret. Et poeng i sektoren er at det bør være et riktig forhold mellom kostnader og tilstanden på ledningsnettet. For eksempel har en del av de største kommunene relativt lave avgifter og veldig store vannlekkasjer. Motsatt har en god del kommuner veldig høye avgifter, samtidig som de i veldig liten grad fornyer ledningsnettet.

Årsgebyret i seg selv må ikke nødvendigvis være lavt, selv om lave gebyrer gir best uttelling her. Det er særlig *kombinasjonen* av gebyrenes størrelse og de andre faktorene, som er interessante. Hvorfor betale mye hvis det samles inn lite søppel og det ikke investeres i infrastrukturen?

Beregnet snittalder er et usikkert tall, først og fremst i de kommunene der mye av nettet har ukjent alder (i praksis nett med svært høy alder). I noen få kommuner kan snittalderen ha endret seg mye i løpet av ett år, det skal henge sammen med at andelen nett med ukjent alder har gått ned.

De beste i landet

Plass	Kommune	VAR1	VAR2	VAR3	VAR4	VAR5	VAR6	VAR7	VAR8	VAR9
1	Rygge	4,8	5,4		5,9	5,7	6,0	1,2	4,5	5,0
2	Nesodden	4,7	6,0	5,2	5,7	2,0	4,7	4,0	4,8	4,0
3	Farsund	4,8	3,8	5,5	6,0	6,0	5,0	1,0	3,8	3,0
4	Hå	6,0	5,3	4,9	6,0	1,8	3,1	4,3	4,9	3,0
5	Åsnes	5,2	6,0	5,3	5,9	2,7	1,9	3,8	2,9	4,0
6	Rennesøy	5,4	4,9	5,7	6,0	1,0		4,2	4,2	4,0
7	Klepp	6,0	5,7		5,9	2,7	4,1	4,3	5,1	2,0
8	Asker	5,7	5,5	3,2	4,2	3,0	5,6	2,9	4,2	5,0
9	Mandal	5,1			5,9	4,0	3,5		4,9	6,0
10	Moss	5,2		3,2	6,0	4,8			5,1	5,0
11	Sula	4,1	5,3	5,0	2,7	2,7	5,0	6,0	6,0	5,0
12	Våler (Østf.)	2,8	6,0		5,9			4,5	5,5	5,0
13	Hole	4,4	5,3	5,6	4,8	6,0	1,2	2,4	4,9	3,0
14	Kongsvinger	4,7		4,7	5,5	3,8	2,8		3,6	6,0
15	Kvam	6,0			4,0	3,5	4,2		5,1	6,0

De beste i kommunegruppa

Plass	Kommune	VAR1	VAR2	VAR3	VAR4	VAR5	VAR6	VAR7	VAR8	VAR9
3	Farsund	4,8	3,8	5,5	6,0	6,0	5,0	1,0	3,8	3,0
5	Åsnes	5,2	6,0	5,3	5,9	2,7	1,9	3,8	2,9	4,0
15	Kvam	6,0			4,0	3,5	4,2		5,1	6,0
31	Rakkestad	4,2	5,6	6,0	6,0	1,2	1,0	1,0	5,2	3,0
32	Voss	3,1		5,3	3,7	3,9	4,2	5,9	5,3	4,0
38	Oppdal	5,3	4,6	3,6	5,8	1,8	2,7	4,9	4,8	2,0
67	Bømlo	3,6	5,1	5,5		2,0		4,9	1,9	3,0
69	Lyngdal	6,0	5,2	1,0	5,9	1,6	1,2	4,2	2,9	5,0
76	Giske	5,6		5,2	2,3	2,6		3,8	4,5	3,0
77	Vågsøy	6,0	4,3	4,3	1,5	3,6	3,4	2,8	1,0	5,0

De beste i fylket

Plass	Kommune	VAR1	VAR2	VAR3	VAR4	VAR5	VAR6	VAR7	VAR8	VAR9
33	Sør-Fron	4,6	6,0	5,7	3,3	1,6		4,3	4,4	2,0
36	Vågå	6,0		6,0		4,0		4,3	2,9	1,0
40	Nord-Fron	2,8	4,8	5,2	3,9	4,1	3,0	4,0	4,1	4,0
52	Ringebu	3,7		5,5	5,9	1,5	2,2	4,7	4,5	3,0
54	Gjøvik	5,7	5,4	4,9	1,5	2,5	2,9	2,8	3,6	4,0
68	Søndre Land	1,0	6,0	4,7	6,0	2,9	3,0	3,3	4,9	2,0
74	Østre Toten	2,0	5,7		6,0		1,4	2,6	4,4	4,0
78	Nord-Aurdal	1,0	4,0		6,0		6,0		4,1	3,0
111	Jevnaker	3,3	6,0	3,6	6,0	2,7	1,5	2,6	1,8	1,0
152	Gausdal	3,2		5,9	3,5	1,0	2,5		5,6	2,0

To aviser, forskjellig innhold **-bedre rustet med begge**

Oversikt, innsikt, statistikk; Kommunal Rapport er den avisen i Norge som kjenner din hverdag best. Våre journalister serverer det viktigste og ferskeste stoffet innen økonomi, ledelse og innkjøp, samt andre sentrale fagområder.

Kommunal Rapport er også den viktigste markedsplassen for leverandører til kommunene og gir best dekning av lederstillingsmarkedet i offentlig sektor. Kommunal Rapport er et uunnværlig verktøy for Kommune-Norge.

**Bli totalabonnet i dag
kommunal-rapport.no**



Nettavisen kommunal-rapport.no
Den digitale utgaven bringer saker alle hverdager og kombinerer løpende nyheter med viktig stoff som har stor nytteverdi.



Papiravisen Kommunal Rapport
Papiravisen kommer ut hver torsdag, og gir både oversikt og innsikt i de viktige sakene for kommunene.



Papir + Nett
To utfyllende avisprodukter og nyttige verktøy. Hver dag. Hver uke

Uunnværlig for Kommune-Norge

Kommunal Rapport

Kontinuerlig oppdatering på nett - ukentlig dypdykk på trykk

signatur.no - H0072

Nordre Land kommune

OVERORDNET ANALYSE – FORVALTNINGSREVISJON: RISIKOVURDERINGER OG FORELØPIGE PRIORITERINGER

Sluttbehandles i:	Kontrollutvalget		
Behandling	Møtedato	Saksbehandler	Unntatt off.
Kontrollutvalget	14.03.16	Kjetil Solbrækken	Nei

Saksdokumenter:

- | | |
|--|--------------|
| 1. Organisasjonskart for kommunen | Vedlegg 1 |
| 2. Generell oversikt over mulige tjenestoområder i en kommune | Vedlegg 2 |
| 3. Kap. 6 i Kontrollutvalgsboken (Planer for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll) | Ikke vedlagt |

FORSLAG TIL VEDTAK:

Sekretær bes om å supplere liste over forslag til tema med innspill som fremkom i møtet. Saken følges opp på neste møte.

SAKSOPPLYSNINGER:

Saken er en videreføring av diskusjon som ble startet i møtet den 25/1-16, jf. vedtak i sak 08/16:.

1. *Med bakgrunn i diskusjonen i møtet bes sekretær om å utarbeide en oversikt over de innspill/forslag som kom frem.*
2. *Saken følges opp slik:*
 - *Overordnet analyse - forvaltningsrevisjon:*
 - *Rådmannen inviteres til å presentere de viktigste risikoene for forvaltningen og komme med innspill til kontrollutvalgets plan for forvaltningsrevisjon.*

- Videreføring av diskusjon om aktuelle tema («brainstorming»), foreløpige prioriteringer og vurdering av eventuelle forundersøkelser.
- Overordnet analyse – selskapskontroll:
 - Presentasjon av kontrollutvalgets oppgave med selskapskontroll.
 - Presentasjon av kommunens eierskapspolitikk og siste eierskapsmelding.
 - Risikovurderinger og foreløpige prioriteringer.

Rådmannen er invitert til saken, jf. vedtakets pkt. 2 første kulepunkt.

Nedenfor følger en stikkordsmessig opplisting av tema/områder som ble nevnt i møtet den 25/1-16. Listen er et resultat av den første «brainstormingen» i kontrollutvalget, og temaene er kun ment til videre diskusjon.

Vedlagt saken følger organisasjonskart for kommunen og en oversikt over vanlige tjenesteområder i en kommune som hjelp til å sikre helhet i den videre diskusjonen om valg av områder/tema.

<p><u>Stikkord fra «brainstorming», tidligere møter i valgperioden:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kompetanse (viktig for kvaliteten på tjenestene. Hvilke krav stilles rundt i organisasjonen mht. lover/bemanningsnormer/vedtak og er kravene oppfylt? Hva med opplæringsplaner, kompetansestyring mv) • Ledelse (hvordan fungerer lederne i små enheter? Hvordan fungerer ledelse i store avdelinger?) • Skole: Målinger/evaluering over flere år. Følge et bestemt trinn/elever over flere år • Habilitet • Kirker: Kommunens roller og ansvar (7 kirker, stort vedlikeholdsbehov, dialogen mellom kommunen og fellesrådet) • Kvalitet (brukere viktig, men fagfolkene er normalt mer kvalifisert til å mene noe om kvalitet) • Ressursutnyttelse • Tilrettelagte tjenester (mye enkeltvedtak – hvordan jobber de?) • Samhandlingsreformen – rus (fra 2016) • LEAN: Kommunen er midtveis i prosjektperioden rundt implementering av lean i organisasjonen (avsluttes 1/7-17). Dette er aktuelt å følge opp. Fokus på gevinstrealisering? <p><u>Strategi for KU/perspektiver:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Fokus på kvalitet i tjenesteproduksjonen (hvordan måles/vurderes kvalitet) 	<p><u>Innspill fra forrige valgperiode:</u></p> <p><u>Vedtak:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Samhandlingsreformen – presentasjon v/rådmannen (ku-sak 43/13) • Eiendomsforvaltning (ku-sak 43/13) • Oppfølging av revisjonsrapporten «Oppfølging av politiske vedtak» (ku-sak 16/14) • Etterlevelse av reguleringsplaner - Hvilket system har rådmannen for å sikre at planene etterleveres, og fungerer dette i praksis? (KU-vedtak i sak 13/13) <p><u>Andre innspill fra forrige kontrollutvalg:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Finansforvaltning (revidert reglement? Lite prioritert område?) • Rekrutteringsprosessen • Barnevern <p><u>Bestilte undersøkelser og revisjonsprosjekter (Innlandet Revisjon IKS):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Selskapskontroll – Vokks AS <p><u>Aktuelle tema fra Kontrollutvalgskonferansen 2016:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Integrering av flyktninger (måloppnåelse, rapportering) - Korrupsjon/åpenhet/habilitet (fokus på kommunens arbeid med å forhindre korrupsjon og skape gode holdninger)
--	---

Kort om overordnet analyse:

Utgangspunktet for saken er kravene i forskrift om kontrollutvalg § 10 som sier at:

”Kontrollutvalget skal minst en gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert, utarbeide en plan for forvaltningsrevisjon”.

Planen skal baseres på en overordnet analyse av kommunens eller fylkeskommunens virksomhet ut fra risiko- og vesentlighetsvurderinger, med sikte på å identifisere behovet for forvaltningsrevisjon på de ulike sektorer og virksomheter.”

Fra kommentarene til § 10 i forskrift om kontrollutvalg står bl.a. følgende:

Hensikten med den overordnede analysen er å fremskaffe relevant informasjon om kommunens/fylkeskommunens virksomhet, slik at det er mulig for kontrollutvalget å legge en plan for forvaltningsrevisjon og å prioritere mellom ulike områder hvor det kan være aktuelt å gjøre forvaltningsrevisjon.

Målet er å avdekke indikasjoner på avvik eller svakheter i forvaltningen sett i forhold til lover, forskrifter, kommunestyrets/fylkestingets vedtak og forutsetninger. I uttrykket ”risiko- og vesentlighetsvurderinger” ligger at det skal gjøres en vurdering av på hvilke områder av kommunens/fylkeskommunens virksomhet det er risiko for vesentlige avvik i forhold til de vedtak, forutsetninger og mål som er satt for virksomheten.

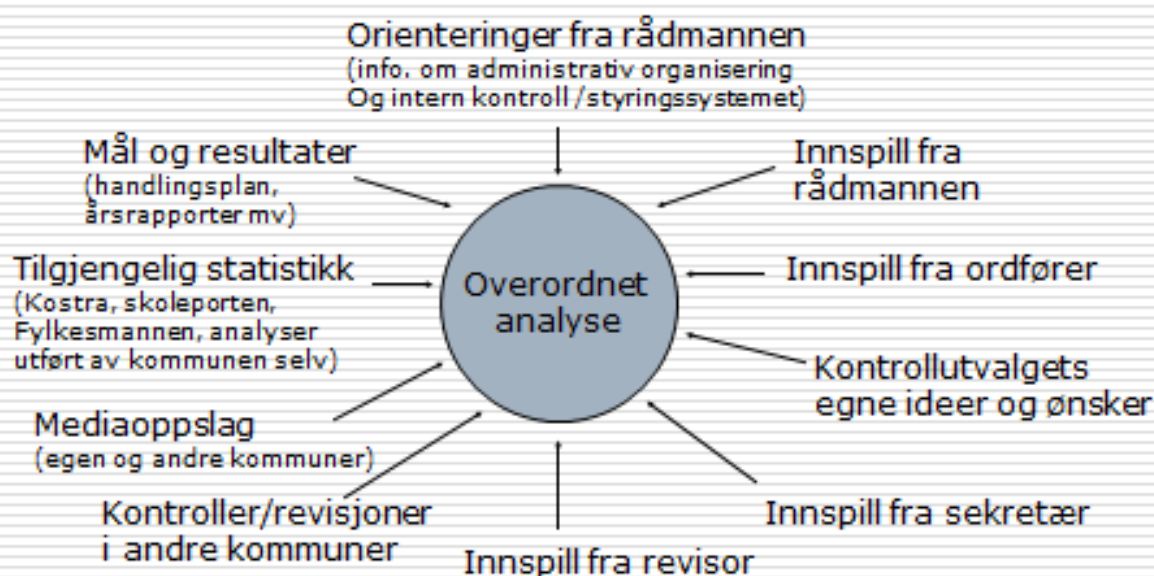
Gjennom analysen skal det samles nødvendig informasjon om det aktuelle området, identifiseres mulige avvik eller svakheter og legges grunnlag for beslutningen om hvor det skal iverksettes forvaltningsrevisjon (systematiske vurderinger). En slik analyse kan også bygge på relevant informasjon fra andre dokumenter som er utarbeidet i kommunens/fylkeskommunens plan- og analysearbeid.

Valg av metode og opplegg for gjennomføring av overordnet analyse ble behandlet i egen sak. I hovedsak legges det opp til et opplegg som i stor grad baserer seg på å innhente informasjon fra eksterne kilder først, før man går på kartlegginger og undersøkelser internt.

Overordnet analyse gjennomføres som en prosess gjennom første halvår 2016. Målet er å legge frem en plan for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll for kommunestyret høsten 2016.

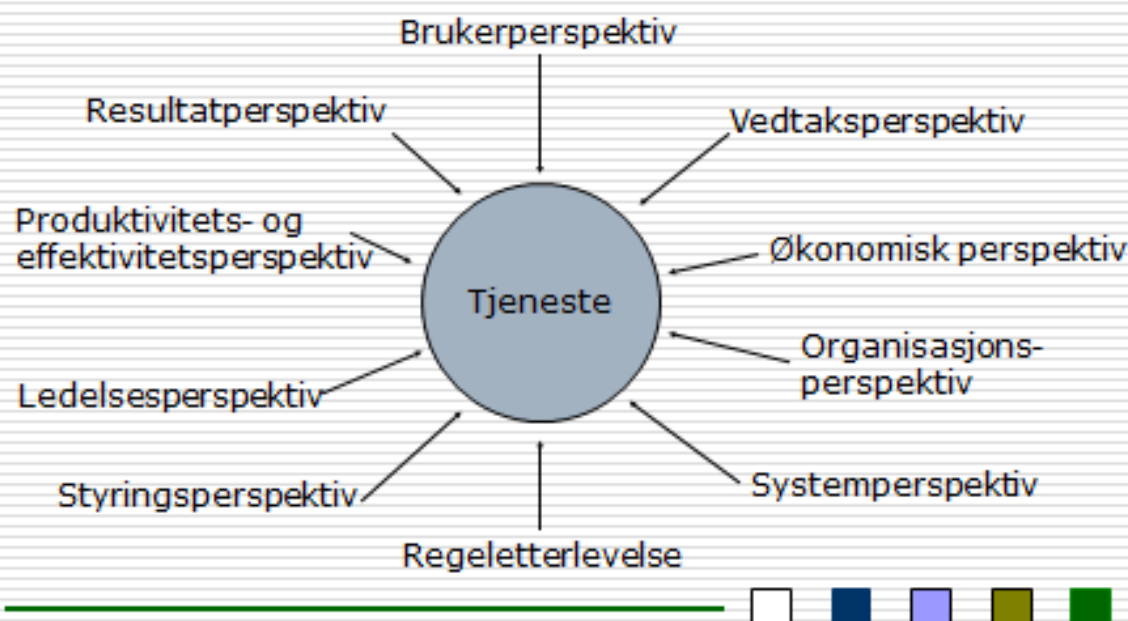
Nedenfor følger noen lysark som ble benyttet av sekretær i forbindelse med egen sak om valg av opplegg og metode for overordnet analyse:

Kunnskapsinnhenting og bruk av kilder



11

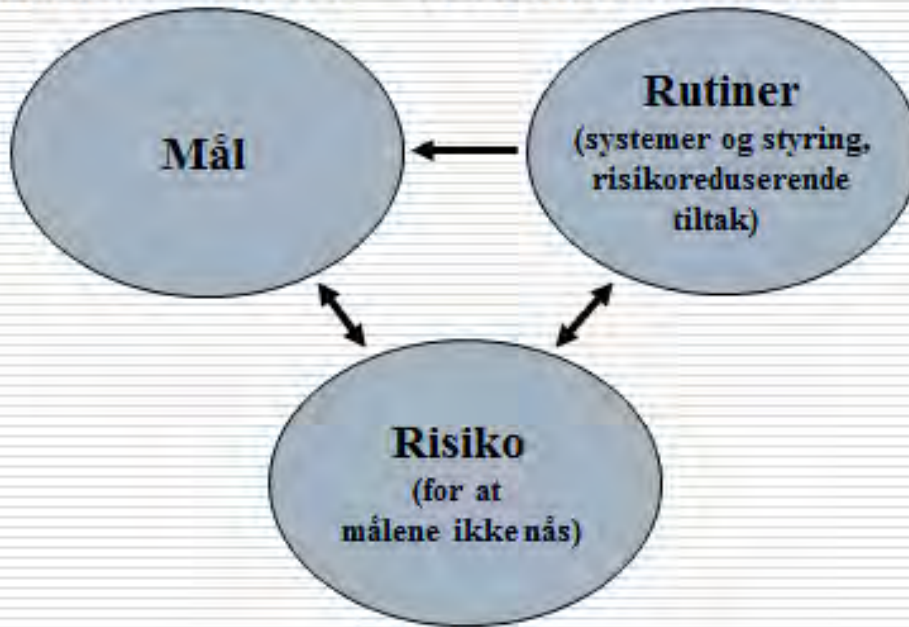
Ulike perspektiver - forvaltningsrevisjon



8

Overordnet analyse = «....ut fra risiko- og vesentlighetsvurderinger....»

RISIKOSTYRING – GENERELL MODELL



1

Kontrollutvalgets prioriteringer.
Risiko- og vesentlighetsvurderinger.

K O N S E K V E N S	Stor		Stor konsekvens – stor sannsynlighet
	Liten		
		Liten	Stor
		SANNSYNLIGHET	

9

VEDLEGG 1

ORGANISASJONSKART – NORDRE LAND KOMMUNE



Rådmannsgruppa

Rådmannsgruppa i Nordre Land kommune består av rådmann og 4 kommunalsjefer. Nedenfor finner du en oversikt over ansvarsområder de enkelte har.

Rådmann Jarle Snekkestad

Øverste administrative leder (Kommuneloven § 23):

- Sjefskontoret

- Lederutvikling/-oppfølging
- Kontaktmøte Hovedtillitsvalgte
- Arbeidsmiljøutvalget (leder)
- NAV
- Regionale saker

Saksansvaret for:

- Formannskap
- Kommunestyre

Kommunalsjef Inger Berit Heimdal

Fagansvaret for:

- Formannskapet - Administrative saker
- Arbeidsmiljøutvalg
- Likestillingsutvalg

Faggruppe HR/Lønn

- Arbeidsgiverpolitikk
- Personal
- Lønn
- Organisasjons- og lederutvikling
- Kompetanse
- Forhandlinger
- Arbeidsrett
- Arbeidsmiljø/HMS/Sykefravær
- Opplæringskontor
- Sekretær Kontaktmøte Hovedtillitsvalgte (HTV)

Kommunalsjef Geir Steinar Loeng

Sekretariatsansvaret for:

- Hovedutvalg LMT
- Hovedutvalg for Levekår
- Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne
- Eldrerådet
- Ungdomsrådet (kultursjef Svein Ladehaug)
- Sekretær kommunestyret
- Styreleder AS Sentrumsbygg

Faggruppe service, informasjon og forvaltning:

- IKT og telefoni
- Post og arkiv

- Kommunal forvaltning
- Politisk sekretariat
- Valg og valgsaker
- Kommunaljuridiske forhold
- Sentrumsservice, sentralbord
- Informasjon/hjemmeside
- Beredskapsledelse (kriseledelse)

Kommunalsjef Bente Øverby

Sekretariatsansvaret for:

- Politirådet

Faggruppe Utvikling:

- Skoleeierrollen: Skolerådgiver, skolefaglig kompetanse over skolenivå, jfr Opplæringslovens § 13-1
- Sosialfaglig rådgivning (sosialfaglige rådgivere)
- Barnehagemyndigheten: Barnehagekoordinator
- Samordning av lokale rus- og krimforebyggende tiltak: SLT-koordinator
- Næringsrådgivning/Landsbyliv/kommunikasjon (overordnet plan)
- Plan- og utviklingsrådgiver (kommuneplanlegging mm)
- Koordinering av folkehelsearbeidet (folkehelsestrateg)

Prosjekteieransvar (PLP, Økonomireglement kap. 9)

- Prosjekteier for alle bygge- og investeringsprosjekter
- Oppfølging av prosjektansvarlige
- Dokumentasjon/rapportering
- Kompetanseutvikling prosjektarbeid

Kommunalsjef John Løvmoen

Faggruppe Strategi og økonomi:

- HP/Økonomiplan
- Budsjett
- Finans
- Innkjøp
- Controller prosjekt
- Regnskap/innfordring
- Eiendomskattekontor
- Skatt/innfordring
- Konesjonskraft

Øvrig overordnet oppfølgingsansvar på kommuneledelsesnivå:

- Samhandlingsreformen

VEDLEGG

Generell oversikt over mulige tjenesteområder i en kommune

(oversikten er ikke uttømmende)

Andre tjenester

Administrasjon, Flyktningtjenesten, Næringsutvikling, Overformynderi, Utviklingsarbeid, Skatteoppkrever

Bygge og bo

Arealplansaker, Reguleringsplaner, Byggesaksbehandling, Byggeregler, Ferdigstilling, Oppmåling, Renovasjon, Snøbrøyting, Feiing og tilsyn, Eiendomsskatt, Lån og tilskudd,

Kultur og fritid

Bibliotek, Kino, Kulturskole, Idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv, Kultur og fritidstilbud, Kulturkontoret Kulturminner og kulturmiljøer, Lokaler, anlegg og utstyr, Tilskuddsordninger,

Skole og utdanning

Grunnskole, Skolerute, Skoletannlege, Lærlingordningen, PP-tjenesten, Skolefritidsordning, Skolehelsetjenesten, Voksenopplæring

Barn og Familie

Barnehage, Kommunale barnehager, Private barnehager, Barnevern, Familieråd, Familievern, Helsestasjon, Helsestasjon for ungdom, Inntaksteamet, Jordmortjenesten, PP-tjenesten

Helse og omsorg

Hjemmetjenesten, Sykehjem (langtids- og korttidsopphold), Ergo- og fysioterapi, Tekniske hjelpemidler, Frisklivssentralen, Helse- og omsorgssenter, Helsestasjon, Helsestasjon for ungdom, Skolehelsetjenesten, Utenlandsvaksiner, Sosialtjenester NAV, Tildelingsenheten, Tilrettelagte tjenester,

Landbruk

Landbruk, Veterinærvakt, Jordbruk, Skogbruk, Viltforvaltning, Fiskeforvaltning, Bygdeutvikling, Naturmangfold, Tilskudd

Tekniske tjenester

Brann og redning, Forebyggende brannvern, Feiing og boligtilsyn, Kommunale veger, Renovasjon, Septiktømming, Vann og avløp, Grøntområder, Snøbrøyting

Byer: Parkering

Interne tjenester (stab/støtte)

Regnskap/økonomi, utvikling, ledelsesovervåkning/internkontroll, renhold, vaktmester/vedlikehold, innkjøp

SAK NR. 14/2016

Nordre Land kommune

KONTROLLUTVALGSKONFERANSEN 2016

Sluttbehandles i:	Kontrollutvalget		
Behandling	Møtedato	Saksbehandler	Unntatt off.
Kontrollutvalget	14.03.16	Kjetil Solbrækken	Nei

Saksdokumenter:

1. Program for Kontrollutvalgskonferansen 2016

Vedlegg:

Ja

FORSLAG TIL VEDTAK:

Presentasjon av hovedpunktene på Kontrollutvalgskonferansen 2016 tas til orientering.

SAKSOPPLYSNINGER:

Etter avtale er det lagt opp til en kort gjennomgang av hovedtemaene på konferansen.

Hensikten er refleksjon omkring temaene i forhold til kontrollarbeidet i egen kommune.

Det vises til vedlagte program for oversikt over tema og innhold på konferansen.

NKRFS

Kontrollutvalgskonferanse

3-4 februar 2016

Clarion Hotel & Congress Oslo Airport, Gardermoen

Hovedtemaer:

Kontrollutvalget - viktig for tilliten >

Flyktninger og integrering >

Kommunelovutvalget - nesten ferdig >

To minikurs går parallelt med hovedprogrammet:

A. Intro - kontrollutvalg >

B. De sentrale momentene for å forstå kommunalt regnskap >

Målgruppe

Ledere/medlemmer av kontrollutvalg,
kontrollutvalgssekretærer, revisorer og andre som er
interessert i tilsyn og kontroll i kommunesektoren



Følg konferansen
på Twitter:
#ku16nkrf

www.twitter.com/nkrf





Møteleder: Daglig leder Ole Kristian Rogndokken, Norges Kommunerevisorforbund (NKRF)

09.00

Registrering og kaffe + noe å bite i / utstilling

10.00

Velkommen

▶ Daglig leder Ole Kristian Rogndokken, Norges Kommunerevisorforbund (NKRF)

10.10

Åpning

▶ Kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner (H)



Foto: Torbjørn Tandberg / KYD

10.30

Kontrollutvalget – viktig for tilliten til kommunal forvaltning

- ▶ Styreleder Gunn Marit Helgesen (H), KS
- ▶ Styreleder Per Olav Nilsen, NKRF

11.30

Lunsj / utstilling

12.45

Flyktningsesituasjonen – hvordan lykkes med integrering?

- ▶ Ordfører Øivind Sand (Ap), Rælingen kommune
- ▶ Leder Narges Pourzia, Flyktning- og inkluderingstjenesten, Rælingen kommune

13.30

Pause / utstilling

13.50

Det vil alltid være risiko for korrupsjon i et tillitsbasert system

- ▶ Korrupsjonsforsker Tina Søreide, professor, Norges Handelshøyskole (NHH)

14.40

Pause / utstilling

15.00

Kontrollutvalgets arbeidsmåte – praktisk erfaring

- ▶ Nestleder Rune Olsø (Ap), kontrollkomiteen, Trondheim kommune

15.50

Pause / utstilling

16.10

Kommunesektorens utvikling: styring, demokrati og tillit

- ▶ Professor Jon Helge Lesjø, Høgskolen i Lillehammer (HiL)

|

17.00

19.30

Middag





Møteleder: Komiteleder Audun Haugan, NKRFs kontrollutvalgskomite og rådgiver, K-sekretariatet IKS

09.00

Habilitetsbestemmelsene – sjelden rett fram

- ▶ Advokat Jostein Selle, KS Advokatene

10.00

Pause – utsjekking / utstilling

10.30

Kommunelovutvalget – nesten ferdig

- ▶ Utvalgsmedlem Nina Neset, daglig leder, Romerike revisjon IKS

11.30

Lunsj / utstilling

12.45

Samspillet mellom revisor og kontrollutvalget – hvordan oppnå de gode forvaltningsrevisjonene

- ▶ Seksjonsleder forvaltningsrevisjon Anders Svarholt, Østfold kommune-revisjon IKS og medlem av NKRFs forvaltningsrevisjonskomite

13.30

Pause / utstilling

13.50

Åpenhet vs. taushet i kommunal forvaltning

- ▶ Leder Siri Gedde-Dahl, Presseforbundets offentlighetsutvalg og journalist i Kapital

14.45

Kåseri

- ▶ Kommentator Eva Nordlund, Nationen

15.15

Avslutning

- ▶ Styreleder Per Olav Nilsen, Norges Kommunerevisorforbund (NKRF)

15.20

09.00

Minikurs A

A. Intro - kontrollutvalg



(Målgruppe: Nye kontrollutvalgsmedlemmer)

- ▶ Seniorrådgiver Bodhild Laastad, Norges Kommunerevisorforbund (NKRF)

Innhold:

- Rammeverk for tilsyn og kontroll i kommunal sektor
- Kontrollutvalgets formål, rolle og oppgaver

12.45

Minikurs B

B. De sentrale momentene for å forstå kommunalt regnskap



(Målgruppe: Kontrollutvalgsmedlemmer)

- ▶ Daglig leder Åge Sandsengen, Kommunerevisjon IKS

Innhold:

- Det kommunale økonomisystemet
- Regnskapets oppbygging
- Grunnleggende prinsipper og de unike økonomiske sammenhengene
 - spesielt i balansen
- Anordningsprinsippet
- Resultatbegrepet

14.35



– på vakt for fellesskapets verdier



NKRFS Kontrollutvalgskonferanse

3-4 februar 2016

Påmelding

- Påmeldingsfrist: 17. desember 2015.
- Bindende påmelding skal skje via [NKRFs nettsider](#)
- Faktura vil bli tilsendt etter påmeldingsfristens utløp.
- Det tas forbehold om endringer i programmet.

Avbestillingsbetingelser

- Avbestilling må skje skriftlig.
- Det vil ved avbestillinger etter påmeldingsfristens utløp kreves et gebyr på kr 500 til dekning av administrasjonsutgifter. Ved avbestilling senere enn en uke før konferansestart belastes 50 % av konferanseavgiften.
- Avbestilling ved legitimert sykdom behandles særskilt.
- Avmelding på konferansedagen, eller ev. uteblivelse, medfører full konferanseavgift.
- Ved hotellreservasjon kommer i tillegg ev. ansvaret overfor hotellet.
- Deltakelse kan ved behov overføres til en annen kollega.

Konferansepriser*

- Deltakelse inkl. helpensjon: Kr 6 500 (ikke-medlemmer: Kr 6 900)
- Dagpakke (lunsj mm): Kr 5 300 (ikke-medlemmer: Kr 5 700)
Prisene inkluderer dokumentasjon, lunsj, drikke til måltidene og servering i pausene.
- Ekstra overnatting m/frokost fra 2. - 3. februar 2016: Kr 1 300.

*) Deltakere fra kontrollutvalg i kommuner/fylkeskommuner hvor sekretærtjenesten ivaretas av virksomheter som er bedriftsmedlem i NKRF, oppnår medlemspris.

Konferansehotellet

[Clarion Hotel & Congress Oslo Airport, Gardermoen](#)

Ved behov vil også [Comfort Hotel RunWay](#), som ligger rett ved siden av Clarion (og The Qube), bli benyttet til overnatting.

Forhåndsgodkjenning

13 timer iht. NKRFs krav til etterutdanning.



Norges Kommunerevisorforbund
Postboks 1417 Vika, 0115 Oslo
Telefon 23 23 97 00, post@nkrf.no, www.nkrf.no
www.twitter.com/nkrf (#ku16nkrf)

Velkommen på konferanse!

SAK NR. 15/2016

Nordre Land kommune

KONTROLLUTVALGETS ÅRSRAPPORT FOR 2015

Sluttbehandles i:	Kontrollutvalget		
Behandling	Møtedato	Saksbehandler	Unntatt off.
Kontrollutvalget	14.03.16	Kjetil Solbrækken	Nei

Saksdokumenter:

1. Kontrollutvalgets årsrapport for 2015

Vedlagt:

Vedlegg 1

FORSLAG TIL VEDTAK:

INNSTILLING TIL KOMMUNESTYRET:

Kontrollutvalgets årsrapport for 2015 tas til orientering.

SAKSOPPLYSNINGER:

I tråd med tidligere praksis er det utarbeidet en årsrapport fra kontrollutvalget til kommunestyret om kontrollutvalgets virksomhet. En slik praksis er anbefalt som en del av kontrollutvalgets plikt til å informere kommunestyret om sitt arbeid, jf. kommunelovens § 77 pkt. 6 og veileder fra departementet/Kontrollutvalgsboken.

Årsrapporten gir en helhetlig oversikt over kontrollutvalgets aktivitet for fjoråret, og fungerer også som dokumentasjon på kontrollutvalget etterlevelse av sine lovpålagte oppgaver.

I tråd med tidligere praksis legges saken frem med innstilling til kommunestyret. En slik praksis sikrer at saken blir fremmet for kommunestyret som egen sak.

Det er tidligere uttrykt ønske fra kontrollutvalget om at utvalgsleder gir en kort presentasjon av rapporten overfor kommunestyret ved behandlingen der.

KONTROLLUTVALGET I NORDRE LAND KOMMUNE

Årsrapport 2015



Kontrollutvalgets virksomhet

1. Kontrollutvalgets ansvar og oppgaver
2. Medlemmer og sekretariat
3. Aktivitet
4. Økonomi
5. Regnskapsrevisjon
6. Forvaltningsrevisjon mv.
7. Selskapskontroll
8. Oppfølging av kommunens revisor / Innlandet Revisjon IKS

1. Kontrollutvalgets ansvar og oppgaver

Kontrollutvalgets oppgaver og ansvar fremgår av kommunelovens § 77 med tilhørende forskrift for kontrollutvalg.

Kontrollutvalgets overordnede målsetting kan formuleres som ”å bidra til å skape tillit til forvaltningen”.

I forskrift om kontrollutvalg (§ 4) er utvalgets alminnelige oppgaver formulert slik:

Kontrollutvalget skal føre det løpende tilsyn og kontroll med den kommunale eller fylkeskommunale forvaltningen på vegne av kommunestyret eller fylkestinget, herunder å påse at kommunen eller fylkeskommunen har en forsvarlig revisjonsordning. Utvalget kan ikke overprøve politiske prioriteringer som er foretatt av kommunens eller fylkeskommunens folkevalgte organer.

I tillegg fremgår det av lovverket at:

Kontrollutvalget skal påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens eller fylkeskommunens interesser i selskaper m.m.

Kontrollutvalgets tilsynsoppgaver deles inn i:

- Regnskapsrevisjon
- Forvaltningsrevisjon
- Selskapskontroll

2. Medlemmer og sekretariat

Kontrollutvalget har i løpet av året bestått av følgende medlemmer og varamedlemmer:

1/1-15 – ut valgperioden (høsten 2015):

Medlemmer	Varamedlemmer
Sp/KrF/H/BL/FrP: Birgit Felde Sevaldrud (H), leder Linn Haugseth Kind (Sp), nestleder	For Sp/KrF/H/BL/FrP: 1. Ole Strand 2. Kitty Ryan 3. Hans Kristian Engeseth
Ap/Sv: Kjartan Th. Stensvold (Sv) Hans Moon (Ap) Elin Rosenberg	For Ap/Sv: 1. Ottar Rønningen 2. Ellen Sogn

Fra ny valgperiode (høsten 2015) – 31/12-15:

Medlemmer	Varamedlemmer
Hans Moon, leder (Ap) Gunnar Løkkebo, nestleder (Ap) Monica Andersson (Ap) Birgit Felde Sevaldrud (H) Ole Strand (BL)	For Ap/Sv: 1. Kjartan Stensvold (Sv) 2. Anne Sagstuen (Ap) 3. Svein Rønningsveen (Ap) For Sp/H/BL/Krf: 1. Harald Åsødegård (Krf) 2. Gry Eli Bjelland (Sp)

Sekretariat:

Forskrift om kontrollutvalg stiller krav om at sekretær for utvalget skal være uavhengig av både kommunens revisor og kommunens administrasjon. Kommunene i Gjøvik- og Hadelandsregionen har inngått felles avtale om kjøp av sekretærtjenester fra firmaet Kontrollutvalgstjenester v/Kjetil Solbrækken. Rammeavtalen ble inngått høsten 2010 etter gjennomført konkurranse i tråd med lov om offentlige anskaffelser. Kontrakten løper i 4 år, frem til 15.11.2014 med mulighet for forlengelse ett + ett år. Opsjonen er benyttet og kontrakten utløper 15.11.2016.

3. Aktivitet

År	2015	2014	2013	2012	2011
Antall møter	6	5	5	6	5
Antall saker	49	42	43	50	33

4. Økonomi

Kontrollutvalget utarbeider selv forslag til budsjett for kontroll- og tilsynsarbeidet i kommunen, jf. forskrift om kontrollutvalg § 18. Det er kommunestyret som fastsetter de økonomiske rammene for kontrollutvalgets virksomhet. Nedenfor følger oversikt over kontrollutvalgets budsjett og regnskap siste år:

	Konto	Regnskap 2015	Budsjett 2015	Regnskap 2014	Regnskap 2013
10500	Trekkpliktig godtgjørelse	362		300	300
10800	Fast godtgjørelse	21 601	20 700	22 050	21 300
10801	Møtegodtgjørelse	8 700	7 200	9 300	7 650
10802	Tapt arb.fortjeneste	24 819	15 500	24 331	18 026
10990	Arb.giveravgift	5 881	2 000	6 593	6 666
11000	Kontormateriell og rekvisita		0	0	0
11001	Aviser/tidsskrifter/faglitteratur	1 600	6 100	16 580	10 500
11151	Beverting møter	2 560	3 100	2 140	2 007
11205	Tjenestefrikjøp	8 578	0	0	0
11501	Opplæring/kurs	0	20 400	6 300	0
11600	Kjøregodtgjørelse	762	3 100	1 442	559
11704	Ikke oppg.pl. reiseutgifter		0	0	0
12002	IT, programmer, utstyr		0	0	0
12 700	Konsulenttjenester ordinær drift (sekretærtjenester)	171 583	205 200	161 227	157 609
13709	Kjøp av andre tjenester	2 713	0	2 600	0
13750	Kjøp av tjenester fra interkommunalt selskap (Innlandet Revisjon IKS)	831 099	819 000	673 863	712 620
14290	Momskompensasjon (utgift)	49 677	42 000	52 956	53 355
17290	Momskompensasjon (inntekt)	- 49 677	- 42 000	- 52 956	- 53 355
	Totalt	1 080 218	1 126 700	926 726	937 237

5. Regnskapsrevisjon

Oppfølging av revisjonsarbeidet og tilsyn med revisors faglige arbeid:

Kontrollutvalget skal påse at regnskapene blir revidert på en betryggende måte, jf. § 6 i forskrift om kontrollutvalg. Dette er knyttet til flere forhold:

- At revisjonen skjer i samsvar med lover, regler og god kommunal revisjonsskikk.
- At revisor oppfyller krav til uavhengighet og kvalifikasjoner.
- At revisjonen følger eventuelle avtaler inngått mellom revisor og kontrollutvalget.

Kontrollutvalget ivaretar sitt oppfølgingsansvar gjennom følgende aktiviteter:

- Revisors uavhengighetserklæring (skriftlig, årlig)
- Presentasjon av strategi og plan for revisjon av kommunens regnskaper, samt underliggende risikovurderinger (årlig)
- Presentasjon av status midtveis i revisjonsarbeidet / interimrevisjon (årlig)
- Presentasjon av revisjonsberetningen og gjennomføringen av revisjonsarbeidet (årlig)
- Fremleggelse av eventuelle brev og revisjonsrapporter til rådmannen, herunder eventuelle nummererte brev (vesentlig svikt i internkontrollen, rapportering av misligheter mv).
- Fremleggelse av resultatet av ekstern kvalitetskontroll av revisor (forbundsbasert kontroll minimum hvert femte år)

Uttalelse om årsregnskapet:

Når kontrollutvalget er blitt forelagt revisjonsberetningen fra revisor, skal utvalget avgi en uttalelse til årsregnskapet, jf. forskrift om kontrollutvalg § 7. Uttalelsen skal følge regnskapssaken til kommunestyret, via formannskapet.

Kontrollutvalget har i løpet av året avgitt uttalelse til følgende regnskaper:

- *Årsregnskapet for Nordre Land kommune for 2014*

Til stede under behandlingen av saken i kontrollutvalget var Innlandet Revisjon IKS v/oppdragsansvarlig revisor og administrasjonen v/rådmannen m.fl.

Oppfølging av kommunestyrets merknader:

Kontrollutvalget skal rapportere til kommunestyret om hvordan kommunestyrets merknader til årsregnskapet er blitt fulgt opp (forskriftens § 8).

Det foreligger ingen merknader fra kommunestyret til oppfølging.

6. Forvaltningsrevisjon og undersøkelser

Lovpålagte oppgaver:

- Det skal utarbeides en plan for forvaltningsrevisjon, minimum en gang i valgperioden (første året i valgperioden). Planen skal vedtas av kommunestyret.
- Kontrollutvalget skal påse at kommunens virksomhet årlig blir gjenstand for forvaltningsrevisjon.
- Kontrollutvalget skal avgi rapport til kommunestyret om hvilke forvaltningsrevisjoner som er gjennomført og resultatet av disse.

- Kontrollutvalget skal rapportere til kommunestyret om hvordan kommunestyrets merknader til rapporter om forvaltningsrevisjon er blitt fulgt opp. Det skal også rapporteres om tidligere saker, som etter utvalgets mening ikke er blitt fulgt opp på en tilfredsstillende måte.

Plan for forvaltningsrevisjon:

Kontrollutvalget har laget en plan for forvaltningsrevisjon for perioden 2012-2015. Planen ble vedtatt av kommunestyret høsten 2012. Planen er basert på en overordnet analyse av kommunens virksomhet ut fra risiko- og vesentlighetsvurderinger, med sikte på å identifisere behovet for forvaltningsrevisjon på ulike sektorer.

Kommunestyret har delegert til kontrollutvalget å foreta undersøkelser og eventuelt igangsette kontroller på andre områder enn de som er nevnt i planen, dersom det oppstår behov for dette i planperioden.

Kontrollutvalgets aktiviteter gjennom året:

a) Forvaltningsrevisjonsprosjekter:

- **Forvaltningsrevisjonsrapport: Innkjøp – etterlevelse av offentlige anskaffelser** (sluttbehandlet i kommunestyret)

b) Mindre undersøkelser, foranalyser, orienteringer mv.:

- **Antikorrupsjonsarbeid i kommunene – presentasjon av veiledningsheftet «Beskytt kommunen»**
- **Rådmannens prosjektplan for hovedprosjekt «Internkontroll»**
- **Tilstandsrapport Nordre Land-skolen 2014** (orientering v/rådmannen)

Oversikt over revisjonsrapporter tidligere år og oppfølgingen av disse:

År	Tema / område	Oppfølging / kommentar
2015	Revisjonsrapport: Innkjøp – etterlevelse av offentlige anskaffelser (sluttbehandlet i kommunestyret)	Rapporten konkluderte med at rutiner for å sikre at anskaffelser gjøres i tråd med regelverket er etablert, men at etterlevelsen av regelverket kan forbedres. Stikkprøven avdekket flere brudd på konkurransekravet i lovverket.
2014	(ingen)	
2013	Revisjonsrapport: Oppfølging av politiske vedtak (sluttbehandlet i kommunestyret 17/12-14)	Kontrollutvalgets innstilling enstemmig vedtatt. Påpekt forbedringspotensial i f.m. rådmannens rapportering til politisk nivå – tre anbefalinger.
2012	(ingen)	
2011	Revisjonsrapporten "Samhandling mellom barnehager og barnevern" (sluttbehandlet i kommunestyret)	Vurdert ikke aktuelt å følge opp. Avsluttet.
2011	Kartleggingsrapport: Ressursbruk til barnehager. (sluttbehandlet i kontrollutvalget)	Rapporten ble oversendt rådmannen til oppfølging og videre bruk i sin interne analyse og diskusjon omkring kommunens barnehagedrift. Avsluttet.
2010	Innkjøp (etterlevelse av lov om offentlige anskaffelser)	Kort om rapporten: <ul style="list-style-type: none"> • Gjennomført stikkprøve av anskaffelser mellom 100 000 og 500 000.

	(sluttbehandlet i kommunestyret)	<ul style="list-style-type: none"> Gjennomført revisjonsprosjekt med fokus på overordnede rutiner mht overholdelse av lov om offentlige anskaffelser. Positiv konklusjon. Rapporten følges opp i 2015.
2009	<i>Enkeltvedtak om spesialundervisning – får elevene det de har rett på?</i> (sluttbehandlet i kommunestyret)	Ikke prioritert å følge opp.
2008	<i>(ingen)</i>	-
2007	<i>Etikk i Nordre Land kommune</i> (sluttbehandlet i kommunestyret)	Ikke egnet for oppfølging.

7. Selskapskontroll

Lovpålagte oppgaver:

- Kontrollutvalget skal påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens interesser i selskaper.
- Det skal utarbeides en plan for forvaltningsrevisjon, minimum en gang i valgperioden (første året i valgperioden). Planen skal vedtas av kommunestyret.
- Selskapskontrollens obligatoriske del går primært ut på å kontrollere om den som utøver kommunens eierinteresser i selskaper gjør dette i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger (eierskapskontroll). Selskapskontroll kan også omfatte forvaltningsrevisjon i selskapet

Plan for selskapskontroll:

Kontrollutvalget har laget en plan for selskapskontroll for perioden 2012-2015. Planen ble vedtatt av kommunestyret høsten 2012. Planen er basert på en overordnet analyse av kommunens virksomhet ut fra risiko- og vesentlighetsvurderinger, med sikte på å identifisere behovet for kontroll med kommunens styring med selskaper (eierskapskontroll), eller med forvaltningen i kommunalt eide selskaper. Følgende områder/tema er prioritert i planen:

- Eierstyring i Nordre Land kommune
- Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter AS
- VOKKS AS

Kommunestyret har delegert til kontrollutvalget å foreta undersøkelser og eventuelt igangsette kontroller på andre områder enn de som er nevnt i planen, dersom det oppstår behov for dette i planperioden.

Kontrollutvalgets aktiviteter gjennom året:

- Revisjonsprosjekt:
 - Etterlevelse av felles eierskapspolitikk i Gjøvikregionen* (revisjonsrapport sluttbehandlet i kommunestyret)
- Mindre undersøkelser, foranalyser, orienteringer mv.:

- **VOKKS AS:** Vedtatt prosjektplan for gjennomføring av revisjonsprosjekt

Oversikt over kontroller siste årene og oppfølgingen av disse:

År	Tema / selskap	Oppfølging / kommentar
2015	Etterlevelse av felles eierskapspolitikk i Gjøvikregionen (revisjonsrapport sluttbehandlet i kommunestyret)	Rapporten konkluderte med at eierskapspolitikken ikke er fullt ut implementert. Ordfører og rådmann ble bedt om å følge opp rapportens anbefalinger. Kommunestyrets vedtak i er ikke fulgt opp nærmere, men saken egner seg for en oppfølging på et senere tidspunkt.
2014	(ingen)	Flere planleggingsaktiviteter gjennomført, bl.a. rettet mot VOKKS AS og bestilt evaluering av den vedtatte eierskapspolitikken.
2013	Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter AS	Ordfører orienterte og svarte på spørsmål fra utvalget. Kontrollutvalget tok informasjonen til orientering og saken ble ikke fulgt opp videre.
2012	(ingen)	Ikke prioritert konkrete kontroller. Gjennomført kartlegging og risikovurdering som ledd i utarbeidelse av ny plan for selskapskontroll 2012-2015.
2011	(ingen)	Ikke prioritert.
2010	(ingen)	Ikke prioritert.
2009	Nordre Land ASVO AS	<ul style="list-style-type: none"> • Utvalget er blitt orientert om selskapet av daglig leder Jan Olav Jacobsen. • Utvalget besøkte selskapet og fikk en omvisning. • Vedtatt ikke å gjennomføre nærmere kontroller, men vil følge opp selskapets etablering av kvalitets-system (2011).
2009	Eierstyring	<ul style="list-style-type: none"> • Rådmannen orienterte om kommunens arbeid med etablering av prinsipper for eierstyring. Vedtatt å følge opp når disse har fungert en tid.
2008	(ingen)	Ikke prioritert.
2007	GLT Avfall IKS	<ul style="list-style-type: none"> • Det ble gjennomført et revisjonsprosjekt i samarbeid med kontrollutvalgene i de andre eierkommunene. • Rapporten påpekte flere forhold rettet mot eierstyring og håndtering av regelverket for selvkost. Oppfølging av rapporten er foretatt på ulikt vis over flere år, og oppfølgingspunktene fra rapporten anses i dag å være tilfredsstillende fulgt opp.

8. Oppfølging av kommunens revisor / Innlandet Revisjon IKS

Kommunen ivaretar sine lovpålagte revisjonstjenester ved deltakelse i selskapet Innlandet Revisjon IKS, jf. vedtak i kommunestyret. Innlandet Revisjon IKS yter eierkommunene revisjon i egenregi til selvkost.

Kommunestyret har delegert til kontrollutvalget å inngå avtale mellom oppdragsgiver og selskapet. Avtalen (kalt oppdragsavtale) regulerer omfang, pris og kvalitet og rulleres årlig. Avtalen tydeliggjør kontrollutvalgets bestillerfunksjon.

Kontrollutvalget og Innlandet Revisjon IKS har felles mål at revisjonstjenestene skal være til konkurransedyktig pris og kvalitet. Innlandet Revisjon IKS har en uttalt strategi å være kundeorientert. Kontrollutvalget er bevisst disse målsettingene i sin oppfølging og dialog med revisor.

Pris følges opp gjennom krav til årlig sammenligning ("benchmarking") av kostnadene til revisjon mot andre kommuner. Slik sammenligning er foretatt i løpet året og viser at kostnadene til regnskapsrevisjon ligger omtrent på "snittet" sammenlignet med kommuner på samme størrelse. Sammenligningen er presentert for kontrollutvalget.

Kvalitet på revisjonstjenestene følges primært opp gjennom de enkelte tjenesteleveransene (regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og selskapskontroll). I tillegg følges opp:

- At oppdragansvarlig revisor oppfyller de formelle kompetansekravene.
- At kravene til uavhengighet og objektivitet er oppfylt, herunder at revisor ikke har tatt på seg rådgivningsoppdrag eller andre tjenester for kommunen, som kan reise tvil om dette. Det påses at det årlig blir avgitt en uavhengighetserklæring fra revisor til kontrollutvalget.

Forbundsbasert kvalitetskontroll av Innlandet Revisjon IKS (i regi av Norges Kommunerevisorforbund) ble sist gjennomført høsten 2014. De utvalgte revisjonsoppdragene og forvaltningsrevisjonsprosjektene fikk "godkjent" (høyeste score). Innlandet Revisjon IKS v/daglig leder har orientert kontrollutvalget om kontrollen og resultatene.

Dokka, 14. mars 2016.

Hans Moon
Leder av kontrollutvalget

SAK NR. 16/2016

Nordre Land kommune

REFERATSAKER

Sluttbehandles i:	Kontrollutvalget		
Behandling	Møtedato	Saksbehandler	Unntatt off.
Kontrollutvalget	14.03.16	Kjetil Solbrækken	Nei

Saksdokumenter:	
1. Uavhengighetserklæringer fra Innlandet Revisjon IKS (3 stk)	Vedlegg 1 a) – c)
2. Rammeavtale for sekretær for kontrollutvalget: Melding fra felles innkjøpsenhet i Gjøvikregionen til samarbeidsrådet for innkjøp i Gjøvikregionen og innkjøpsleder i Hadelandsregionen.	Vedlegg 2
3. Kontrollrapport 2015 vedrørende skatteoppkreverfunksjonen for Nordre Land kommune	Vedlegg 3
4. Årsrapport for 2015 – Skatteoppkreveren i Nordre Land kommune	Vedlegg 4
5. Informasjon vedr. KS-rapport fra Asplan Viak AS: <i>Kommunal planlegging kan bli mer effektiv</i>	Vedlegg 5
6. Artikkel «Datatilsynet øker bruken av gebyrer for å sørge for at personopplysningsloven følges»	Vedlegg 6
7. «Tilsyn til besvær» - sammendrag fra rapport om kommunens som barnehagemyndighet, herunder kommunens tilsyn	Vedlegg 7
8. Diverse avisartikler	Vedlegg 8
9. Neste møte: Tidspunkt/saksliste	Muntlig orientering

FORSLAG TIL VEDTAK:

Referatsakene tas til orientering.

Lillehammer, 27.januar 2016
J.nr./Referanse: 2016-073/BH

Til kontrollutvalget i:

- Gjøvik kommune
- Østre Toten kommune
- Vestre Toten kommune
- Jevnaker kommune
- Lunner kommune
- Gran kommune
- Søndre Land kommune
- Nordre Land kommune

Vurdering av oppdragsansvarlig forvaltningsrevisors uavhengighet.

Innledning

I henhold til forskrift om revisjon (revisjonsforskriften) § 12 skal oppdragsansvarlig revisor for kommuner ha ført en hederlig vandel. Oppfølging av dette kravet tilligger kontrollutvalget, jmfør merknader til nevnte bestemmelse.

I følge revisjonsforskriften § 15 skal oppdragsansvarlig revisor hvert år, og ellers ved behov, avgi en skriftlig egenvurdering av sin uavhengighet til kontrollutvalget. Krav til uavhengighet og objektivitet gjelder også for revisors medarbeidere, men det er kun oppdragsansvarlige revisorer som plikter å legge fram en skriftlig vurdering for kontrollutvalget.

Lovgivningsmessige krav til revisors uavhengighet

Følgende fremgår av kommuneloven § 79:

Den som foretar revisjon for en kommune eller fylkeskommune kan ikke ivareta revisjons- og kontrolloppdrag for kommunen eller fylkeskommunen dersom revisor eller dennes nærstående har en slik tilknytning til revidert eller kontrollert virksomhet, dens ansatte eller tillitsmenn, at dette kan svekke revisors uavhengighet og objektivitet. Det samme gjelder dersom det foreligger særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til revisors uavhengighet og objektivitet ved gjennomføring av oppgavene. Ansettelse som revisor i kommunen eller fylkeskommunen, eller i en interkommunal samarbeidsordning, medfører ikke i seg selv at revisoren mangler nødvendig uavhengighet og objektivitet.

Som nærstående regnes

- a) ektefelle og en person som vedkommende bor sammen med i ekteskapsliknende forhold
- b) slektninger i rett oppstigende eller nedstigende linje og søsken, og deres ektefeller eller personer som de bor sammen med i ekteskapsliknende forhold og
- c) slektninger i rett oppstigende eller nedstigende linje og søsken til en person som nevnt under bokstav a

Krav til uavhengighet er nærmere spesifisert i revisjonsforskriften § 13.

- Revisor kan etter denne forskrift ikke inneha andre stillinger hos kommunen eller fylkeskommunen eller i virksomhet som den kommunen eller fylkeskommunen deltar i ved siden av revisoroppdraget.
- Revisor kan ikke være medlem av styrende organer i virksomhet som kommunen eller fylkeskommunen deltar i.

Hovedkontor:
Postadr.: PB 988
2626 Lillehammer
Tlf 61289080 Faks 61289081
E-post: postmottak@irev.no

Avdeling Gjøvik:
Teknologivn. 6
2815 Gjøvik
Tlf. 61130350 Faks 61130360

Firma:
Besøksadresse: Kirkeg. 76
2609 Lillehammer
Org. nr. 987769386MVA
Bank 16041146927

- Revisor kan ikke delta i, eller ha funksjoner i annen virksomhet når dette kan føre til at vedkommendes interesser kommer i konflikt med interessene til oppdragsgiverne eller på annen måte er egnet til å svekke tilliten til den som foretar revisjon.

I tillegg er det følgende begrensninger ved gjennomføring av oppgaver, jf. revisjonsforskriften § 14:

- revisor kan ikke utføre rådgivnings- eller andre tjenester der dette er egnet til å påvirke eller reise tvil om revisors uavhengighet og objektivitet
- revisor kan ikke yte tjenester som hører inn under den revisjonspliktiges (dvs kommunens) egne ledelses- og kontrolloppgaver
- revisor kan ikke opptre som fullmektig for den revisjonspliktige, unntatt ved bistand i skattesaker etter domstoloven.

Hovedreferanse:

Kommuneloven § 79

Revisjonsforskriften kap. 6

ISA 200 - Overordnede mål for den uavhengige revisor og gjennomføringen av en revisjon i samsvar med revisjonsstandardene pkt. 14

ISA 220 - Kvalitetskontroll av revisjon av regnskaper pkt 11

ISA 300 - Planlegging av revisjon av et regnskap pkt. 7

Standard for forvaltningsrevisjon RSK 001 pkt. 8

Oppdragsansvarlig revisors vurdering av uavhengighet i forhold til kommunene Gjøvik, Østre Toten, Vestre Toten, Jevnaker, Lunner, Gran, Søndre Land og Nordre Land:

Pkt 1: Ansettelsesforhold	<i>Undertegnede har ikke ansettelsesforhold i andre stillinger enn i Innlandet Revisjon IKS.</i>
Pkt 2: Medlem i styrende organer	<i>Undertegnede er ikke medlem av styrende organ i noen virksomhet som disse kommunene deltar i.</i>
Pkt 3: Delta eller inneha funksjoner i annen virksomhet, som kan føre til interessekonflikt eller svekket tillit	<i>Undertegnede deltar ikke i eller innehar funksjoner i annen virksomhet som kan føre til interessekonflikt eller svekket tillit til rollen som revisor.</i>
Pkt 4: Nærstående	<i>Undertegnede har ikke nærstående som har tilknytning til disse kommunene som har betydning for uavhengighet og objektivitet.</i>
Pkt 5: Rådgivnings- eller andre tjenester som er egnet til å påvirke revisors habilitet	<i>Før slike tjenester utføres, foretas en vurdering av rådgivningens eller tjenestens art i forhold til revisors uavhengighet og objektivitet. Dersom vurderingen konkluderer med at utøvelse av slik tjeneste kommer i konflikt med bestemmelsen i forskriften § 14, skal revisor ikke utføre tjenesten. Hvert enkelt tilfelle må vurderes særskilt.</i> <i>Revisor besvarer løpende spørsmål/henvendelser som er å betrakte som veiledning og bistand og ikke revisjon. Paragrafen sier at også slike veiledninger må skje med varsomhet og på en måte som ikke binder opp revisors senere revisjons- og kontrollvurderinger.</i> <i>Undertegnede har ikke ytet rådgivnings- eller andre tjenester overfor disse kommunene som kommer i konflikt med denne bestemmelsen.</i>
Pkt 6: Tjenester under kommunens egne ledelses- og kontrolloppgaver	<i>Undertegnede har ikke ytet tjenester overfor disse kommunene som hører inn under kommunenes egne ledelses- og kontrolloppgaver.</i>
Pkt 7: Opptre som fullmektig for den revisjonspliktige	<i>Undertegnede opptrer ikke som fullmektig for kommunene.</i>
Pkt 8: Andre særegne forhold	<i>Undertegnede kjenner ikke til andre særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til uavhengighet og objektivitet.</i>

Med hilsen

Dag Hagen
Daglig leder/ oppdragsansvarlig revisor

Daglig leder/ oppdragsansvarlig revisor

Utdrag 16)

Lillehammer, 3.2.2016
J.nr./Referanse: 2016-106/RG

Til kontrollutvalget i:

- Gjøvik kommune
- Østre Toten kommune
- Vestre Toten kommune
- Jevnaker kommune
- Lunner kommune
- Gran kommune
- Søndre Land kommune
- Nordre Land kommune

Vurdering av oppdragsansvarlig forvaltningsrevisors uavhengighet.

Innledning

I henhold til forskrift om revisjon (revisjonsforskriften) § 12 skal oppdragsansvarlig revisor for kommuner ha ført en hederligandel. Oppfølging av dette kravet tilligger kontrollutvalget, jmfør merknader til nevnte bestemmelse.

I følge revisjonsforskriften § 15 skal oppdragsansvarlig revisor hvert år, og ellers ved behov, avgi en skriftlig egenvurdering av sin uavhengighet til kontrollutvalget. Krav til uavhengighet og objektivitet gjelder også for revisors medarbeidere, men det er kun oppdragsansvarlige revisorer som plikter å legge fram en skriftlig vurdering for kontrollutvalget.

Lovgivningsmessige krav til revisors uavhengighet

Følgende frengår av kommuneloven § 79:

Den som foretar revisjon for en kommune eller fylkeskommune kan ikke ivareta revisjons- og kontrolloppdrag for kommunen eller fylkeskommunen dersom revisor eller dennes nærstående har en slik tilknytning til revidert eller kontrollert virksomhet, dens ansatte eller tillitsmenn, at dette kan svekke revisors uavhengighet og objektivitet. Det samme gjelder dersom det foreligger særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til revisors uavhengighet og objektivitet ved gjennomføring av oppgavene. Ansettelse som revisor i kommunen eller fylkeskommunen, eller i en interkommunal samarbeidsordning, medfører ikke i seg selv at revisoren mangler nødvendig uavhengighet og objektivitet.

Som nærstående regnes

- a) ektefelle og en person som vedkommende bor sammen med i ekteskapsliknende forhold
- b) slektninger i rett oppstigende eller nedstigende linje og søsken, og deres ektefeller eller personer som de bor sammen med i ekteskapsliknende forhold og
- c) slektninger i rett oppstigende eller nedstigende linje og søsken til en person som nevnt under bokstav a

Krav til uavhengighet er nærmere spesifisert i revisjonsforskriften § 13.

- Revisor kan etter denne forskrift ikke inneha andre stillinger hos kommunen eller fylkeskommunen eller i virksomhet som den kommunen eller fylkeskommunen deltar i ved siden av revisoroppdraget.
- Revisor kan ikke være medlem av styrende organer i virksomhet som kommunen eller fylkeskommunen deltar i.

Hovedkontor:
Postadr.: PB 988
2626 Lillehammer
Tlf 61289080 Faks 61289081
E-post: postmottak@irev.no

Avdeling Gjøvik:
Teknologivn. 6
2815 Gjøvik
Tlf. 61130350 Faks 61130360

Firma:
Besøksadresse: Kirkeg. 76
2609 Lillehammer
Org. nr. 987769386MVA
Bank 16041146927

- Revisor kan ikke delta i, eller ha funksjoner i annen virksomhet når dette kan føre til at vedkommendes interesser kommer i konflikt med interessene til oppdragsgiverne eller på annen måte er egnet til å svekke tilliten til den som foretar revisjon.

I tillegg er det følgende begrensninger ved gjennomføring av oppgaver, jf. revisjonsforskriften § 14:

- revisor kan ikke utføre rådgivnings- eller andre tjenester der dette er egnet til å påvirke eller reise tvil om revisors uavhengighet og objektivitet
- revisor kan ikke yte tjenester som hører inn under den revisjonspliktiges (dvs kommunens) egne ledelses- og kontrolloppgaver
- revisor kan ikke opptre som fullmektig for den revisjonspliktige, unntatt ved bistand i skattesaker etter domstoloven.

Hovedreferanse:

Kommuneloven § 79

Revisjonsforskriften kap. 6

ISA 200 - Overordnede mål for den uavhengige revisor og gjennomføringen av en revisjon i samsvar med revisjonsstandardene pkt. 14

ISA 220 - Kvalitetskontroll av revisjon av regnskaper pkt 11

ISA 300 - Planlegging av revisjon av et regnskap pkt. 7

Standard for forvaltningsrevisjon RSK 001 pkt. 8

Oppdragsansvarlig revisors vurdering av uavhengighet i forhold til kommunene Gjøvik, Østre Toten, Vestre Toten, Jevnaker, Lunner, Gran, Søndre Land og Nordre Land:

Pkt 1: Ansettelsesforhold	<i>Undertegnede har ikke ansettelsesforhold i andre stillinger enn i Innlandet Revisjon IKS.</i>
Pkt 2: Medlem i styrende organer	<i>Undertegnede er ikke medlem av styrende organ i noen virksomhet som disse kommunene deltar i.</i>
Pkt 3: Delta eller inneha funksjoner i annen virksomhet, som kan føre til interessekonflikt eller svekket tillit	<i>Undertegnede deltar ikke i eller innehar funksjoner i annen virksomhet som kan føre til interessekonflikt eller svekket tillit til rollen som revisor.</i>
Pkt 4: Nærstående	<i>Undertegnede har ikke nærstående som har tilknytning til disse kommunene som har betydning for uavhengighet og objektivitet.</i>
Pkt 5: Rådgivnings- eller andre tjenester som er egnet til å påvirke revisors habilitet	<i>Før slike tjenester utføres, foretas en vurdering av rådgivningens eller tjenestens art i forhold til revisors uavhengighet og objektivitet. Dersom vurderingen konkluderer med at utøvelse av slik tjeneste kommer i konflikt med bestemmelsen i forskriften § 14, skal revisor ikke utføre tjenesten. Hvert enkelt tilfelle må vurderes særskilt.</i> <i>Revisor besvarer løpende spørsmål/henvendelser som er å betrakte som veiledning og bistand og ikke revisjon. Paragrafen sier at også slike veiledninger må skje med varsomhet og på en måte som ikke binder opp revisors senere revisjons- og kontrollvurderinger.</i> <i>Undertegnede har ikke ytet rådgivnings- eller andre tjenester overfor disse kommunene som kommer i konflikt med denne bestemmelsen.</i>
Pkt 6: Tjenester under kommunens egne ledelses- og kontrolloppgaver	<i>Undertegnede har ikke ytet tjenester overfor disse kommunene som hører inn under kommunenes egne ledelses- og kontrolloppgaver.</i>
Pkt 7: Opptre som fullmektig for den revisjonspliktige	<i>Undertegnede opptrer ikke som fullmektig for kommunene.</i>
Pkt 8: Andre særegne forhold	<i>Undertegnede kjenner ikke til andre særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til uavhengighet og objektivitet.</i>

Med hilsen

Reidun Grefsrud
Reidun Grefsrud

Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor

Lillehammer, 27. januar 2016
J.nr./Referanse: 2016-077/KL

Til kontrollutvalget i:

- Gjøvik kommune
- Østre Toten kommune
- Vestre Toten kommune
- Jevnaker kommune
- Lunner kommune
- Gran kommune
- Søndre Land kommune
- Nordre Land kommune

Vurdering av oppdragsansvarlig forvaltningsrevisors uavhengighet.

Innledning

I henhold til forskrift om revisjon (revisjonsforskriften) § 12 skal oppdragsansvarlig revisor for kommuner ha ført en hederligandel. Oppfølging av dette kravet tilligger kontrollutvalget, jamfør merknader til nevnte bestemmelse.

I følge revisjonsforskriften § 15 skal oppdragsansvarlig revisor hvert år, og ellers ved behov, avgi en skriftlig egenrevisjon av sin uavhengighet til kontrollutvalget. Krav til uavhengighet og objektivitet gjelder også for revisors medarbeidere, men det er kun oppdragsansvarlige revisorer som plikter å legge fram en skriftlig vurdering for kontrollutvalget.

Lovgivningsmessige krav til revisors uavhengighet

Følgende fremgår av kommuneloven § 79:

Den som foretar revisjon for en kommune eller fylkeskommune kan ikke ivareta revisjons- og kontrolloppdrag for kommunen eller fylkeskommunen dersom revisor eller dennes nærstående har en slik tilknytning til revidert eller kontrollert virksomhet, dens ansatte eller tillitsmenn, at dette kan svekke revisors uavhengighet og objektivitet. Det samme gjelder dersom det foreligger særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til revisors uavhengighet og objektivitet ved gjennomføring av oppgavene. Ansettelse som revisor i kommunen eller fylkeskommunen, eller i en interkommunal samarbeidsordning, medfører ikke i seg selv at revisoren mangler nødvendig uavhengighet og objektivitet.

Som nærstående regnes

- a) ektefelle og en person som vedkommende bor sammen med i ekteskapsliknende forhold
- b) slektninger i rett oppstigende eller nedstigende linje og søsken, og deres ektefeller eller personer som de bor sammen med i ekteskapsliknende forhold og
- c) slektninger i rett oppstigende eller nedstigende linje og søsken til en person som nevnt under bokstav a

Krav til uavhengighet er nærmere spesifisert i revisjonsforskriften § 13.

- Revisor kan etter denne forskrift ikke inneha andre stillinger hos kommunen eller fylkeskommunen eller i virksomhet som den kommunen eller fylkeskommunen deltar i ved siden av revisoroppdraget.
- Revisor kan ikke være medlem av styrende organer i virksomhet som kommunen eller fylkeskommunen deltar i.

Hovedkontor:
Postadr.: PB 988
2626 Lillehammer
Tlf 61289080 Faks 61289081
E-post: postmottak@irev.no

Avdeling Gjøvik:
Teknologivn. 6
2815 Gjøvik
Tlf. 61130350 Faks 61130360

Firma:
Besøksadresse: Kirkeg. 76
2609 Lillehammer
Org. nr. 987769386MVA
Bank 16041146927

- Revisor kan ikke delta i, eller ha funksjoner i annen virksomhet når dette kan føre til at vedkommendes interesser kommer i konflikt med interessene til oppdragsgiverne eller på annen måte er egnet til å svekke tilliten til den som foretar revisjon.

I tillegg er det følgende begrensninger ved gjennomføring av oppgaver, jf. revisjonsforskriften § 14:

- revisor kan ikke utføre rådgivnings- eller andre tjenester der dette er egnet til å påvirke eller reise tvil om revisors uavhengighet og objektivitet
- revisor kan ikke yte tjenester som hører inn under den revisjonspliktiges (dvs kommunens) egne ledelses- og kontrolloppgaver
- revisor kan ikke opptre som fullmektig for den revisjonspliktige, unntatt ved bistand i skattesaker etter domstoloven.

Hovedreferanse:

Kommuneloven § 79

Revisjonsforskriften kap. 6

ISA 200 - Overordnede mål for den uavhengige revisor og gjennomføringen av en revisjon i samsvar med revisjonsstandardene pkt. 14

ISA 220 - Kvalitetskontroll av revisjon av regnskaper pkt 11

ISA 300 - Planlegging av revisjon av et regnskap pkt. 7

Standard for forvaltningsrevisjon RSK 001 pkt. 8

Oppdragsansvarlig revisors vurdering av uavhengighet i forhold til kommunene Gjøvik, Østre Toten, Vestre Toten, Jevnaker, Lunner, Gran, Søndre Land og Nordre Land:

Pkt 1: Ansettelsesforhold	<i>Undertegnede har i tillegg til Innlandet Revisjon IKS et ansettelsesforhold i Østlandsforskning. Denne stillingen innebærer ingen kontakt med kommunal sektor.</i>
Pkt 2: Medlem i styrende organer	<i>Undertegnede er ikke medlem av styrende organ i noen virksomhet som disse kommunene deltar i.</i>
Pkt 3: Delta eller inneha funksjoner i annen virksomhet, som kan føre til interessekonflikt eller svekket tillit	<i>Undertegnede deltar ikke i eller innehar funksjoner i annen virksomhet som kan føre til interessekonflikt eller svekket tillit til rollen som revisor.</i>
Pkt 4: Nærstående	<i>Undertegnede har ikke nærstående som har tilknytning til disse kommunene som har betydning for uavhengighet og objektivitet.</i>
Pkt 5: Rådgivnings- eller andre tjenester som er egnet til å påvirke revisors habilitet	<i>Før slike tjenester utføres, foretas en vurdering av rådgivningens eller tjenestens art i forhold til revisors uavhengighet og objektivitet. Dersom vurderingen konkluderer med at utøvelse av slik tjeneste kommer i konflikt med bestemmelsen i forskriften § 14, skal revisor ikke utføre tjenesten. Hvert enkelt tilfelle må vurderes særskilt.</i> <i>Revisor besvarer løpende spørsmål/henvendelser som er å betrakte som veiledning og bistand og ikke revisjon. Paragrafen sier at også slike veiledninger må skje med varsomhet og på en måte som ikke binder opp revisors senere revisjons- og kontrollvurderinger.</i> <i>Undertegnede har ikke ytet rådgivnings- eller andre tjenester overfor disse kommunene som kommer i konflikt med denne bestemmelsen.</i>
Pkt 6: Tjenester under kommunens egne ledelses- og kontrolloppgaver	<i>Undertegnede har ikke ytet tjenester overfor disse kommunene som hører inn under kommunenes egne ledelses- og kontrolloppgaver.</i>
Pkt 7: Opptre som fullmektig for den revisjonspliktige	<i>Undertegnede opptre ikke som fullmektig for kommunene.</i>
Pkt 8: Andre særegne forhold	<i>Undertegnede kjenner ikke til andre særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til uavhengighet og objektivitet.</i>

Med hilsen

Kristian Lein

Kristian Lein

Oppdragsansvarlig revisor

VEDLEGG 2

Kjetil Solbrækken

Fra: Thore Amundsen <Thore.Amundsen@gjovik.kommune.no>
Sendt: 3. mars 2016 10:35
Til: Marit Lium Dahlborg; Pål Rønningen; Odd-Arnvid Bollingmo; John Løvmoen; TerjeHorn.Evensen@ostre-toten.kommune.no
Kopi: (steinar.elines@gran.kommune.no)
Emne: Rammeavtale - sekretærtjenester - kontrollutvalgene i regionen - utløp av avtale

Til Samarbeidsrådet for innkjøp i Gjøvikregionen

Nåværende avtale på produksjon av sekretærtjenesten løper ut i november 2016. Gjøvik kommune står som kontraktspart på vegne av alle kommunene mot Kontrollutvalgstjenester AS og vil ha et ansvar for å varsle om utløp av avtalen, selv om det er Kontrollutvalgene som bruker og følger opp avtalen.

Videre behov for ytelsen, om denne skal fortsette som innkjøpt produksjon eller gjøres i egenregi vites ikke, men dersom tjenesten fortsatt skal kjøpes inn må den konkurranseutsettes på vanlig vis via Anskaffelsesregelverket. Sist så kjørte jeg den og det tar noe tid å gjennomføre en slik konkurranse, dvs min 3 måneder pluss oppstart. Derfor bes det om tilbakemelding på om tjenesten fortsatt skal kjøpes inn via konkurranse

Med denne bakgrunn så ber jeg om at dere tar opp via linjevei med rådmann til ordfører / kontrollutvalg spørsmålet om konkurranseutsetting av tjenesten og melder utfallet hit innen utgangen av mars 2016. Det bes da også om en oversikt over hvem som er kontaktperson i prosessen videre etc.

Kopi av denne mail til Hadelandsregionen ved Steinar Elnes på innkjøp, som koordinerer for Hadelandsregionen

Med hilsen

Thore Amundsen

Innkjøpssjef - Anskaffelser, fellesenhet i Gjøvikregionen

E-post: thore.amundsen@gjovik.kommune.no

Telefon: 611-89638 / 913-69185

Gjøvik kommune, Postboks 630, 2810 Gjøvik

www.gjovik.kommune.no



Skatteetaten

Saksbehandler
Håvard Myreng
Rolf Øverjordet

Telefon
996 35 101
61 05 37 88

VEDLEGG 3

Deres dato Vår dato
15. februar 2016

Deres referanse Vår referanse
2015/1175606

Kommunestyret i Nordre Land kommune
Postboks 173
2882 DOKKA

Kontrollrapport 2015 vedrørende skatteoppkreverfunksjonen for Nordre Land kommune

1. Generelt om faglig styring og kontroll av skatteoppkreverfunksjonen

Skatteoppkreverens ansvar og myndighet følger av "Instruks for skatteoppkrevere" av 8. april 2014.

Skattekontoret har faglig ansvar og instruksjonsmyndighet overfor skatteoppkreverne i saker som vedrører skatteoppkreverfunksjonen, og plikter å yte veiledning og bistand i faglige spørsmål. Skattekontoret søker gjennom mål- og resultatstyring å legge til rette for best mulig resultater for skatteoppkreverfunksjonen. Grunnlaget for skattekontorets styring av skatteoppkreverfunksjonen er "Instruks for skattekontorenes styring og oppfølging av skatteoppkreverne" av 1. januar 2014.

Grunnlaget for skattekontorets kontroll av skatteoppkreverfunksjonen er "Instruks for skattekontorenes kontroll av skatteoppkreverne" av 1. februar 2011.

Skattekontoret har ansvaret for å avklare at skatteoppkreverfunksjonen utøves tilfredsstillende i henhold til gjeldende regelverk på følgende områder:

- Intern kontroll
- Regnskapsføring, rapportering og avleggelse av skatteregnskapet
- Skatte- og avgiftsinnkreving
- Arbeidsgiverkontroll

Riksrevisjonen har ansvaret for revisjon av skatteoppkreverfunksjonen. Skatteetaten utfører oppgavene med kontroll av skatteoppkreverfunksjonen.

2. Om skatteoppkreverkontoret

2.1 Bemanning

Sum årsverk til skatteoppkreverfunksjonen iht. skatteoppkreverens årsrapporter:

Antall årsverk 2015	Antall årsverk 2014	Antall årsverk 2013
2,5	2,5	2,5

Postadresse Besøksadresse Sentralbord
Postboks 9200 Grønland Se www.skatteetaten.no eller 800 80 000
0134 Oslo ring gratis 800 80 000
Org. nr: 991733043 Telefaks
skattost@skatteetaten.no 22 17 01 21

3. Måloppnåelse

3.1 Skatte- og avgiftsinngang

Skatteregnskapet for Nordre Land kommune viser per 31. desember 2015 en skatte- og avgiftsinngang¹ til fordeling mellom skattekreditorene (etter fradrag for avsetning til margin) på kr 560 967 653 og utestående restanser² på kr 24 249 925, herav berostilte krav på kr 1 625 394. Skatteregnskapet er avlagt av kommunens skatteoppkrever 14. januar 2016.

3.2 Innkrevingsresultater

Vi har gjennomgått innkrevingsresultatene per 31. desember 2015 for Nordre Land kommune.

Resultatene viser følgende:

	Totalt innbetalt i MNOK	Innbetalt av sum krav (i %)	Resultatkrav (i %)	Innbetalt av sum krav (i %) forrige år	Innbetalt av sum krav (i %) regionen
Restskatt personlige skattytere 2013	13,0	94,74	93,10	92,74	93,50
Arbeidsgiveravgift 2014	103,7	99,71	99,80	99,88	99,84
Forskuddsskatt personlige skattytere 2014	33,7	97,20	98,40	97,54	99,12
Forskuddstrekk 2014	237,9	99,93	99,90	99,97	99,94
Forskuddsskatt upersonlige skattytere 2014	29,8	100,00	100,00	100,00	99,94
Restskatt upersonlige skattytere 2013	3,9	99,35	97,50	96,68	98,16

3.3 Arbeidsgiverkontroll

Resultater for kommunen per 31. desember 2015 viser følgende iht. skatteoppkreverens resultatrapportering:

Antall arbeidsgivere	Minstekrav antall kontroller (5 %)	Antall utførte kontroller i 2015	Utført kontroll 2015 (i %)	Utført kontroll 2014 (i %)	Utført kontroll 2013 (i %)	Utført kontroll 2015 region (i %)
301	15	20	6,6	4,9	4,5	5,0

4. Kontroll av skatteoppkreverfunksjonen

Skattekontoret har i 2015 gjennomført stedlig kontroll av skatteoppkreverkontoret for områdene intern kontroll, skatteregnskap og innkreving. Siste stedlige kontroll ble avholdt 25. august 2015.

Skattekontoret har i 2015 i tillegg gjennomført kontorkontroll av skatteoppkreverkontoret for områdene skatteregnskap og arbeidsgiverkontroll.

5. Resultat av utført kontroll

- *Intern kontroll*

Basert på de kontrollene som skattekontoret har gjennomført, finner vi at skatteoppkreverens overordnede interne kontroll i det alt vesentlige er i samsvar med gjeldende regelverk.

¹ Sum innbetalt og fordelt til skattekreditorene

² Sum åpne (ubetalte) forfalte debetkrav

- **Regnskapsføring, rapportering og avleggelse av skatteregnskap**

Basert på de kontrollene som skattekontoret har gjennomført, finner vi at regnskapsføringen, rapporteringen og avleggelsen av skatteregnskapet i det alt vesentlige er i samsvar med gjeldende regelverk og gir et riktig uttrykk for skatteinngangen i regnskapsåret.

- **Skatte- og avgiftsinnkreving**

Basert på de kontrollene som skattekontoret har gjennomført, finner vi at utførelsen av innkrevingsarbeidet og oppfølgingen av restansene i det alt vesentlige er i samsvar med gjeldende regelverk.

- **Arbeidsgiverkontroll**

Basert på de kontrollene som skattekontoret har gjennomført, finner vi at utførelsen av arbeidsgiverkontrollen i det alt vesentlige er i samsvar med gjeldende regelverk og utføres i tilstrekkelig omfang.

6. Ytterligere informasjon

Skattekontoret har gjennom sine kontrollhandlinger for 2015 gitt anbefalinger som er meddelt skatteoppkreveren i rapport av 4. september 2015.

Skatteoppkreverkontoret har gitt tilbakemelding på anbefalinger som er gitt.

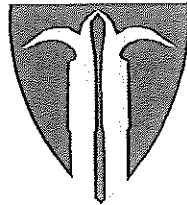
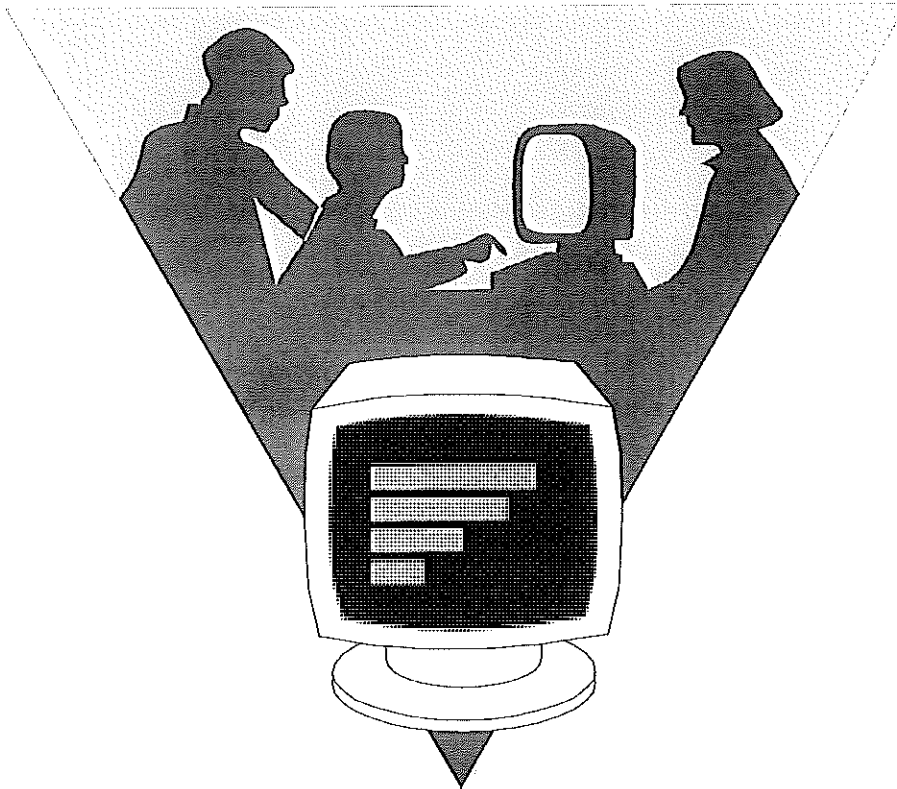
Vennlig hilsen


Cathrine Sjong Bakken
fung. avdelingsdirektør
Skatt øst


John Arne Jenssen

Kopi til:

- Kontrollutvalget for Nordre Land kommune
- Skatteoppkreveren for Nordre Land kommune
- Riksrevisjonen



Årsrapport for 2015

Skatteoppkreveren i Nordre Land kommune

Innhold

1. Generelt om skatteoppkreverens virksomhet	3
1.1 Skatteoppkreverkontoret.....	3
1.1.1 Ressurser	3
1.1.2 Organisering	3
1.1.3 Ressurser og kompetanse.....	3
1.2 Internkontroll	3
1.3 Vurdering av skatteinngangen.....	4
1.3.1 Total skatte- og avgiftsinngang i regnskapsåret.....	4
1.3.2 Kommunens andel av skatteinngangen i regnskapsåret	4
1.4 Skatteutvalg	5
2. Skatteregnskapet.....	5
2.1 Avleggelse av skatteregnskapet.....	5
2.2 Margin	5
2.2.1 Margin for inntektsåret 2014.....	5
2.2.2 Margin for inntektsåret 2015.....	5
2.2.3 Kommentarer til marginavsetningen.....	5
3. Innfordring av krav	6
3.1 Restanseutviklingen.....	6
3.1.1 Totale restanser og berostilte krav	6
3.1.2 Kommentarer til restansesituasjonen og utviklingen i restanser	6
3.1.3 Restanser eldre år	7
3.1.4 Kommentarer til restanser og restanseoppfølgingen for eldre år.....	7
3.2 Innfordringens effektivitet.....	7
3.2.1 Vurdering av kontorets resultat pr. 31.12.2015	7
3.2.2 Vurdering av sammenheng mellom aktivitet og resultat.....	8
3.2.3 Omtale av spesielle forhold	8
3.2.4 Kontorets eventuelle tiltak for å bedre effektiviteten i innfordringen.....	8
3.3 Særnamskompetanse.....	8
4. Arbeidsgiverkontroll.....	9
4.1 Organisering av arbeidsgiverkontrollen	9
4.2 Planlagte og gjennomførte kontroller.....	9
4.3 Resultater fra arbeidsgiverkontrollen	9
4.4 Vurdering av arbeidsgiverkontrollen	9
4.5 Samarbeid med andre kontrollaktører	9
4.6 Gjennomførte informasjonstiltak	10

1. Generelt om skatteoppkreverens virksomhet

1.1 Skatteoppkreverkontoret

1.1.1 Ressurser

Ressursfordeling	Årsverk	%-andel fordelt
Antall årsverk ved skatteoppkreverkontoret som kun er benyttet til skatteoppkreverfunksjonen i regnskapsåret	2,5	100 %
Ressursbruk ved skatteoppkreverkontoret, fordeling av årsverk	-----	-----
Skatteregnskap	0,65	26 %
Innfordring av skatt og arbeidsgiveravgift	1,1	44 %
Arbeidsgiverkontroll	0,5	20 %
Informasjon og veiledning overfor skatte- og avgiftspliktige og regnskapsførere/revisor	0,05	2 %
Skatteutvalg	0	0 %
Administrasjon	0,2	8 %
(Andel fordelt skal være 100 %)	2,5	100 %

1.1.2 Organisering

Skatteoppkreverkontoret i Nordre Land er administrativt organisert som en del av faggruppe økonomi og strategi. Faglig tilligger instruksjonsmyndigheten overfor skatteoppkreverkontoret til skatteetaten ved Skatt øst/Skattedirektoratet.

Arbeidsoppgavene og ansvarsområdene er fordelt mellom skatteoppkrever (1/1), regnskapskontrollør/saksbehandler (1/1) og rådgiver (1/2) etter nærmere definering i funksjonsbeskrivelser, rutinebeskrivelser og virksomhetsplan.

1.1.3 Ressurser og kompetanse

Kontoret har, som punkt 1.1.1 sier, en totalressurs på 2,5 årsverk. Grunnleggende beskrivelser av arbeidsoppgavene angir den nødvendige fagkompetanse innenfor hovedområdene skatteregnskap, innfordring og arbeidsgiverkontroll. Ajourhold og videreutvikling av kompetansen søkes dekket via deltagelse på kurs, deltagelse i fagfora, samarbeidsfora og ved en gjensidig utveksling av den enkeltes spesialkompetanse.

1.2 Internkontroll

Rutineutvikling og rutinedokumentasjon er høyt prioritert ved kontoret. Tilsvarende gjelder for dokumentasjon av kontorets internkontroll. Ajourføringsarbeidet på disse områdene prioriteres.

1.3 Vurdering av skatteinngangen

1.3.1 Total skatte- og avgiftsinngang i regnskapsåret

Det er i 2015 inngått kr. 560 967 653,- i skatt og avgifter over særregnskapet for skatt. Dette er kr. 30 155 026,- mer enn året før, dvs. en økning på 5,37 %. Fra 2013 til 2014 gikk skatteinngangen opp med 0,48 %, mens det fra 2012 til 2013 var en økning på 8,49 %.

Til sammenligning er innbetalte skatter på landsplan i perioden januar–november 2015, 3,1 % lavere enn i samme periode i 2014. Unntar vi petroleumsskatten, har innbetalte skatter økt med 3,1 %.

Utlignet skatt vedr. etterskuddsordningen (selskapsskatt) ved siste ligning utgjør kr. 36 727 144 mot kr. 37 956 877 for året før.

Utlignet skatt vedr. personlige skatteyttere er øket med kr. 9 316 371 mill. til kr. 395 604 463, mot en økning på kr. 14,9 mill. året før.

Utviklingen vedrørende den enkelte skattekreditor er angitt i tabellen nedenfor:

Skattekreditorer	2015	2014	2013	2012
Folketrygden - arbeidsgiveravgift	101 995 672	106 644 383	104 129 137	97 458 098
Folketrygden - medlemsavgift	131 907 854	119 197 351	112 885 675	106 356 710
Fylkeskommunen	28 325 184	25 971 244	25 980 494	24 695 801
Staten	168 672 597	159 961 764	164 629 171	144 816 996
Kommunen	130 066 345	119 052 935	120 603 425	113 528 355
Krav som er ufordelt	0	1	0	1
Videresend. plass. mellom kommuner	0	15 050		
Sum	560 967 653	530 812 627	528 227 901	486 855 961

1.3.2 Kommunens andel av skatteinngangen i regnskapsåret

Kommunens andel av skatteinngangen utgjør kr. 130 066 345. Det er en økning på kr. 11 013 410 fra 2014, dvs. 8,46 % mer. Tilsvarende for foregående år var en reduksjon på 1,29 %.

Variasjonene må i tillegg til betalingsutviklingen som omtalt i pkt. 1.3.1 også sees i sammenheng med størrelsen på det kommunale skattøre:

År	Skattøre	År	Skattøre	År	Skattøre	År	Skattøre
2015	11,25	2014	11,4	2013	11,6	2012	11,6

Budsjettert økning i skatteanslaget for Nordre Land for 2015 var på 3,32 %, slik at inngangen ligger kr 7 062 345 over anslaget på 123 004 000.

Kommunens andel av innbetaling av forskuddstrekk er øket med kr. 9 551 763 (8,6 %) mot kr 515 388 (0,5 %) i 2014.

Forskuddsskatt personlige skattytere viser en økning på kr 1 618 815 (13,8 %) mot en reduksjon på kr 1 816 971 (-13,6 %) i 2014.

Andel restskatt personlige skattytere viser en økning på kr 69 721 (1,7 %) mot en reduksjon på kr 291 167 (-6,7 %) i 2014.

Kommunens andel av negativ margin utgjorde kr 861 074 som er en belastning på kr 711 246 mindre enn i 2014.

1.4 Skatteutvalg

Det har ikke vært forberedt noen saker til skatteutvalget i 2015.

2. Skatteregnskapet

2.1 Avleggelse av skatteregnskapet

Avleggelse av skatteregnskapet

Skatteoppkreveren i Nordre Land kommune bekrefter at skatteregnskapet for 2015 er ført, avstemt og avlagt i samsvar med gjeldende forskrifter og retningslinjer, jf. Instruks for skatteoppkrevere av 8.april 2014 § 3-3 nr. 2.

Årsregnskapet for 2015 følger som vedlegg til årsrapporten, og er signert av skatteoppkreveren.

2.2 Margin

2.2.1 Margin for inntektsåret 2014

Innestående margin for inntektsåret 2014, pr. 31.10.2015	kr 0
For lite avsatt margin for inntektsåret 2014	kr 2 950 904

Marginprosent

Prosentsats marginavsetning: 11 %. Gyldig fra: 31.3.2011

Marginoppgjøret de siste år hatt følgende underskudd (samlet for alle skattekreditorene):
2014: 2,95 mill., 2013: 5,4 mill., 2012: 3,7 mill., 2011: 6,7 mill. 2010: 9,0 mill., 2009: 7,5 mill.,
2008: 5,1 mill., 2007: kr 3,2 mill., 2006: kr. 4,0 mill.

2.2.2 Margin for inntektsåret 2015

Marginavsetning for inntektsåret 2015, pr. 31.12. 2015 kr 43 405 102

Gjeldende prosentsats marginavsetning: 11 %. Gyldig fra: 31.3.2011

2.2.3 Kommentarer til marginavsetningen

Nordre Land kommunestyre vedtok den 22.3.2011 å øke marginavsetningen fra 10 til 11 prosent. Ny marginprosent ble registrert i skatteregnskapet den 31.3.2011. Vedtaket ble gjort med bakgrunn i tendensen i marginunderskuddet fra 2007 til 2010. Oppgjøret for 2011 viser en reduksjon i underskuddet på 2,3 mill. og for 2012 en ytterligere reduksjon i forhold til året før på kr. 2,9 mill. For 2013 foreligger en økning i negativ margin på 1,7 mill. For 2014 er den negative marginen redusert med kr. 2,45 mill.

Utviklingen blir løpende vurdert for at prosentsatsen skal være tilnærmet tilstrekkelig.

3. Innfordring av krav

3.1 Restanseutviklingen

3.1.1 Totale restanser og berostilte krav

Skatteart	Restanse 31.12.2015	Herav berostilt restanse 31.12.2015	Restanse 31.12.2014	Herav berostilt restanse 31.12.2014	Endring i restanse	Endring i berostilt restanse
					Reduksjon (-) Økning (+)	Reduksjon (-) Økning (+)
Sum restanse pr. skatteart	24 249 925	1 625 394	25 465 393	1 722 734	-1 215 468	-97 340
Arbeidsgiveravgift	1 986 979	35 836	1 677 108	35 836	309 871	0
Artistskatt	0	0	0	0	0	0
Forsinkelsesrenter	1 934 149	205 815	1 887 019	205 815	47 130	0
Forskuddsskatt	0	0	0	0	0	0
Forskuddsskatt person	6 292 896	439 114	5 705 203	503 070	587 693	-63 956
Forskuddstrekk	995 260	0	630 958	0	364 302	0
Gebyr	0	0	0	0	0	0
Innfordringsinntekter	203 986	29 265	187 737	29 265	16 249	0
Inntekt av summarisk fellesoppgjør	2 164 232	0	2 164 232	0	0	0
Kildeskatt	0	0	0	0	0	0
Restskatt	156 464	0	43 103	0	113 361	0
Restskatt person	10 515 959	915 364	13 170 033	948 748	-2 654 074	-33 384
Sum restanse diverse krav	0	0	0	0	0	0
Diverse krav	0	0	0	0	0	0
Sum restanse pr. skatteart inkl. diverse krav	24 249 925	1 625 394	25 465 393	1 722 734	-1 215 468	97 340

3.1.2 Kommentarer til restansesituasjonen og utviklingen i restanser

Samlede restanser er i år redusert med kr 1 215 468. I reduksjonen ligger en ligningsendring på I 884 000 vedr. restskatt person slik at en reell samlet utvikling er en økning på kr 668 532. Restskatt person har på grunn av dette en reduksjon på kr 770 074.

Det framkommer en økning i restansene på artene forsinkelsesrenter, arbeidsgiveravgift, forskuddsskatt person og forskuddstrekk.

Økning på arbeidsgiveravgift, forskuddstrekk og forskuddsskatt har sin bakgrunn i et mindre antall skattytere der innfordringssituasjonen er krevende.

For de øvrige skattarter er det ubetydelig utvikling.

Innfordringsgrunnlaget vedr utlignet skatt (personlige skattytere) har hatt slik utvikling:

Ligningsår/opptjeningsår	2014	2013	2012	2011	2010
Utlignet skatt, forskuddsplikt.	395 604 463	386 288 092	371 290 665	353 439 326	342 062 730
Restskatt	14 326 647	15 894 070	13 496 474	13 363 860	14 887 151

For etterskuddsordningen har utviklingen i utlignet skatt vært som følger:

Ligningsår/opptjeningsår	2014	2013	2012	2011	2010
Utlignet skatt, etterskuddsplikt.	36 727 144	37 956 877	37 280 149	25 226 131	25 175 922
Restskatt	8 834 170	3 890 886	5 214 658	3 125 875	5 757 226

Det er i året avskrevet kr. 785 932 mot kr. 988 811 året før. Dette gjelder i hovedsak tapte krav i konkursbo og krav som gjenstår etter gjennomførte gjeldsordninger.

Ettergitte beløp utgjør kr 0 mot kr. 42 354 i 2014.

Hva angår berostilte krav viser regnskapet en nedgang på kr. 97 340. Nye krav er ikke blitt berostilt og det er kun betalinger/endringer/avskrivninger på tidligere krav i denne kategori som medfører regnskapsendringene.

3.1.3 Restanser eldre år

Inntektsår	Sum restanse (debet)	Herav skatteart "Restskatt – person"
2013	1 564 011	716 811
2012	1 781 134	919 155
2011	3 067 404	776 247
2010 – 1989	10 181 684	-----

3.1.4 Kommentarer til restanser og restanseoppfølgingen for eldre år

Antall krav som var foreldet pr. 31.12.2015: ingen

Kontoret har gjennomgått rapporten "Restanseliste – forelda krav" dato t.o.m. 31.12.2015.

Kravene for eldre år følges opp løpende og eventuelle mulig tiltak for innkreving søkes iverksatt når mulighetene anses for å være tilstede.

Restanser i denne kategorien år består imidlertid for en stor del av krav der innfordringsmulighetene vurderes som svært små. Krav etter behandling i konkurssammenheng og i pågående gjeldsordninger utgjør betydelige beløp. I tillegg foreligger flere krav som i beste fall vil inngå som betalt over svært lang tid. Totalsummen inneholder også berostilte krav, som ikke vurderes som innfordringsverdige pr. dato.

Restanser eldre år viser en reduksjon på kr. 10 013 i forhold til ved utgangen av 2014.

Pr. 31.12.14 var til sammenligning tilsvarende restanser økt med kr 521 718.

3.2 Innfordringens effektivitet

3.2.1 Vurdering av kontorets resultat pr. 31.12.2015

Årlige resultatkrav fastsettes av Skatt Øst/Skattedirektoratet i dialog med skatteoppkreverkontoret gjennom styringsdialogen. Pr. 31.12.2015 vurderes resultatene for Nordre Land skatteoppkreverkontor som tilfredsstillende i forhold til målkravene jfr. oppstillingen nedenfor.

	Krav 31.12.15 (%)	Resultat 31.12.15 (%)
Nordre Land		
Restskatt personlig skattytere (2013)	93,1	94,7
Restskatt, innfordret av sum krav til innfordring 2013	62,0	71,4
Forskuddsskatt personlig skattytere 2014	98,4	97,2
Forskuddstrekk 2014	99,9	99,9
Arbeidsgiveravgift 2014	99,8	99,7
Restskatt upersonlig skattytere 2013	97,5	99,3
Forskuddsskatt upersonlig skattytere 2014	100	100

Med unntak av forskuddsskatt personlige skattytere, ligger vi jevnt med, eller over målkravet. Forskuddsskatterestansen fordeler seg på 9 skattytere hvorav ca. 65 % tilskrives et enkelt tilfelle hvor innfordring ikke har latt seg gjennomføre.

Nedenfor er det til sammenligning angitt en oversikt over de vesentligste krav på innkreivingsområdet og vår kommunes resultater de siste år (pr. 30.06. jfr. tidligere måleparametere/måletidspunkt i styringsdialogen).

Innbetaling av skatter og avgifter/resultatkrav og måloppnåelse

Nordre Land	Krav 31.12.14	Resultat 31.12.14	Krav 31.12.13	Resultat 31.12.13	Krav 31.12.12	Resultat 31.12.12	Krav 30.6.11	Resultat 30.6.11
Restskatt	93,5	92,7	91,7	92,8	91,5	92,4	89,8	86,1
Restskatt, innfordret	71	62,4	71	74,4	66,0	74,4	71,0	57,9
Forskuddsskatt	98,8	97,5	98,8	97,6	99,0	98,9	96,5	97,2
Forskuddstrekk	99,8	100	99,8	99,9	100,0	100	99,8	99,9
Arb.giv.avgift	99,7	99,9	99,7	99,7	99,7	99,9	99,6	99,5

3.2.2 Vurdering av sammenheng mellom aktivitet og resultat

Funksjonaliteten i skateregnskapssystemet sammen med interne rutiner sikrer i stor grad at kravene får en oppfølging i et innfordringsløp. Det har slik sett vært god betalingsrespons på spekteret av de tiltak som er mulig å iverksette, slik som telefoninkasso, utleggsforretninger, utleggstrekk, motregning, bistandsanmodninger, konkursvarsel og øvrig oppfølging.

Lokalkunnskap og tilgjengelighet er basiselementer i oppgaveløsningen.

3.2.3 Omtale av spesielle forhold

Ingen spesielle forhold angis.

3.2.4 Kontorets eventuelle tiltak for å bedre effektiviteten i innfordringen

Effektiv innfordring vil i stor grad være avhengig av gode basiskunnskaper i innfordringsverktøyet og lovverket, samt en kontinuerlig faglig oppdatering. Vi ønsker dermed å tilstrebe størst mulig deltagelse på kurs og opplæring på området. Deltagelse i faglige nettverk, rutinefokus og kortest mulig responstid på lokale endringer er vesentlige momenter på tiltakssiden. Kontinuitet i bemanning og lokalkunnskap vil skape grunnlag for å opprettholde en effektiv innfordring.

3.3 Særnamskompetanse

Skatteoppkreverkontoret benytter særnamskompetanse på alle utleggsforretninger på skatteområdet. Dette sikrer rask gjennomføring, kvalitet på utleggene og virksomheten gir økt betalingseffekt ved at den innebærer muligheter for dialog og eventuell avtaleinngåelse.

I forbindelse med den videre dekningsforfølgelse i 2015, er det foretatt 31 utleggsforretninger for sikring av krav. Antall berammede/varslede forretninger utgjorde 39 stk. Ved forretninger som ikke ble gjennomført kom det til betaling/ordning innen gjennomføringsfristen.

4. Arbeidsgiverkontroll

4.1 Organisering av arbeidsgiverkontrollen

Kontrollaktiviteten er organisert som et eget oppgaveområde ved kontoret. Dette ivaretar den nødvendige nærhet mellom kontroll og regnskap/innfordring, og skaper grunnlag for løpende ajourhold og veiledning, samt rask oppfølging, hvilket gir resultater også regnskaps- og innfordringsmessig. Det er etablert faglige nettverk på kontrollsiden både på region- og fylkesnivå.

4.2 Planlagte og gjennomførte kontroller

Antall planlagte kontroller for 2015: 19 stk.
Som utgjør: 6,3 % av totalt antall leverandører av LTO i kommunen.

Antall gjennomførte kontroller i 2015: 20 stk.
Som utgjør: 6,6 % av totalt antall leverandører av LTO i kommunen.

Antall gjennomførte kontroller i 2014: 14

4.3 Resultater fra arbeidsgiverkontrollen

Det er i 2015 gjennomført 20 ettersyn. Dette medførte endring i inntektsgrunnlag på kr. 736 632.

Det ble også avdekket mangler vedrørende det å sette av skattetrekkmidler, overholde frister og dokumentasjon mv.

Videre bidro virksomheten til å franskaffe et korrekt grunnlag for lønnsinnberetning og melding av krav i konkurs- og avviklingsbo.

4.4 Vurdering av arbeidsgiverkontrollen

Ressursbruken på kontrollområdet har i 2015 vært prioritert i forhold til totalressursen og målkravet er oppnådd. En god del ressurs har medgått i forbindelse med innføringen av nytt kontrollsystem, KOSS. Målkravene har allikevel kunnet la seg oppfylle ved gjennomføring av et antall mindre ressurskrevende kontroller i samarbeid med andre aktører og et antall personallistekontroller.

4.5 Samarbeid med andre kontrollaktører

Det er etablert samarbeidsrutiner med Skatt Øst hva angår satsingsområder, utplukkskriterier/objektsutvelgelse samt framdrifts- og resultatrapportering. Utplukk via Datavarehuset benyttes i tillegg til øvrige utvelgelsesmetoder. Det er også kontakt mellom Skatt Øst og skatteoppkreverkontoret i de tilfelle der dette er nødvendig i forhold til de utførte kontroller.

Hva angår øvrig konkret samarbeid så deltok vi i en byggeplassaksjon sammen med flere andre kontrollaktører.

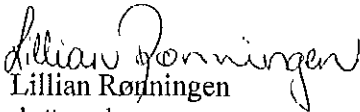
4.6 Gjennomførte informasjonstiltak

Informasjon og oppfølging av arbeidsgivere er i stor grad vektlagt.

Følgende særskilte informasjonstiltak rettet mot regnskapsførere, revisorer og arbeidsgivere er gjennomført:

- Utarbeidet oversikt over aktuelle satser som er lagt ut på kommunens hjemmeside.
- Oppdateringer av skatteoppkreverkontorets side på kommunens hjemmeside.
- Informasjonsskriv med oppfølgingsbrev vedr skattetrekkkonto er sendt til alle nye arbeidsgivere.

Dokka 14.januar 2016


Lillian Rønningen
skatteoppkrever

Vedlegg: Årsregnskapet for 2015 - signert av skatteoppkreveren.



VEDLEGG 5

Kommunal planlegging kan bli mer effektiv

I KS-rapporten fra Asplan Viak AS foreslås det en rekke tiltak for effektivisering av kommunal planlegging.

Publisert 04.01.2016

Kommunene må bruke plansystemet som løpende styringsredskap

Kommunene selv må sikre at plansystemet brukes som løpende styringsredskap. Planstrategien må tas i bruk som et reelt styrings og prioriteringsredskap. Samfunnsdelen må vedtas tidlig i kommunestyreperioden slik at den danner grunnlag for prioritere i brorparten av kommunestyreperioden. Temaplaner og sektorplaner er strategisk utdypning ved behov. Disse bør tas ned i omfang til et realistisk nivå og tilpasset behovet.

Fylkeskommunene og regional stat må understøtte det enkelte kommunale plansystem

Fylkeskommunen har et viktig veiledningsansvar for å bidra til at ikke fylkeskommunen selv eller regional stat «pålegger» kommunen spesifikke planer, men setter seg inn i og understøtter de plansystemene kommunene selv utvikler.

Staten bør gi en autorisert oversikt over hvilke planer som er lovpålagt

Det finnes i dag ikke en autorisert oversikt over hvilke planer kommunene er pålagt å ha etter gjeldende regelverk. Dette skaper usikkerhet i kommunen og utfordrer det kommunale plansystemet ved at mange kommune tror at det er


flere plankrav enn det faktisk er. Rapporten avdekker at det er svært få lovpålagte planer. Krav om spesifikke planer som vilkår for å få statlige tilskudd anbefales også avviklet.


Lovendringer kan gi enklere plansystem og raskere planprosesser

I rapporten foreslås det også to konkrete lovendringer. Det ene forslaget omhandler avvikling av planprogram som obligatorisk krav når samfunnsdelen revideres alene. Endringen kan bidra til raskere planprosesser og at samfunnsdelen tidligere i kommunestyreperioden kan vedtas som styringsverktøy. Det andre forslaget er at tematiske kommunedelplan avvikles og erstattes av tematiske planer. Dette kan bidra til et enklere plansystem.

Henning Berby


Fagleder plan


 [Send e-post](#)

 [+4724132971](tel:+4724132971)

Hilde Ravnaas

Rådgiver

 [Send e-post](#)

 [+4724132634](tel:+4724132634)

VERSLEGG 6



Tilsyn i kommunal sektor

Datatilsynet øker bruken av gebyrer for å sørge for at personopplysningsloven følges.

Datatilsynet har to tilsynsperioder i løpet av året, hvor de i forkant velger ut en bransje de ønsker å se nærmere på. Datatilsynets meldingsdatabase benyttes ofte for å plukke ut tilsynsobjekter. Tidligere tilsyn, også i kommunal sektor, har avdekket følgende funn i norske virksomheter:

- Manglende oversikt over hvilke personopplysninger som blir behandlet og lagret
- Mangelfull kontroll med deling av personopplysninger med tredjeparter, som for eksempel skyleverandører
- Lite kunnskap om innsyn og informasjon
- Manglende eller for dårlige risikovurderinger
- Mangelfulle databehandleravtaler

Kort oppsummert reagerte Datatilsynet sterkt på manglende internkontroll og informasjonssikkerhet i kommune-Norge. Overtredelsesgebyrer ble ilagt til de tre kontrollerte kommunene.

Direktør i Datatilsynet, Bjørn-Erik Thon, sier tilsynet bevisst har valgt å gradvis øke bruken av gebyr i kommune-sektoren. Tidligere vedtak har ikke hatt den allmenn-preventive effekten Datatilsynet har ønsket, derfor må de i økende grad bruke overtredelsesgebyrer for å sørge for at personopplysningsloven følges.

VETLEGG 7

Tilsyn til besvær?

Undersøkelse av kommunene som
barnehagemyndighet, herunder kommunenes
tilsyn med barnehagene

*Rapport fra PwC
til Kunnskaps-
departementet*

Desember 2010

Forord

Denne rapporten er resultatet av en utredning PricewaterhouseCoopers (PwC) har utført for Kunnskapsdepartementet (KD) i perioden juli til desember 2010. Rapporten setter søkelys på hvordan kommunene fører tilsyn med barnehager.

Arbeidet er utført av Jostein Askim, Espen Opjordsmoen, Morten Wike, Dag Langfjæran, Anne Kari Nafstad, Alexander Solulm og Paal Ødegård fra PwC, med førstnevnte som prosjektleder og sistnevnte som ansvarlig partner. Kirsten Johansen Horrigmo fra Universitetet i Agder har vært engasjert som underleverandør.

Gerd Ebbesen, Bente Aronsen og Camilla Vibe Lindgaard har vært våre kontaktpersoner i KD.

Vi takker KD for et spennende oppdrag og god samhandling underveis i prosjektet.

Drammen/Oslo, 23. desember 2010
PricewaterhouseCoopers AS

Paal Ødegård
Ansvarlig partner

Jostein Askim
Prosjektleder

Sammendrag

Kommunene er ikke bare eier av barnehager i stor skala, men også lokal barnehagemyndighet, med ansvar blant annet for å føre tilsyn med at barnehageloven med forskrifter etterleves av barnehagene innenfor kommunens grenser. Kommunen har det samme tilsynsansvaret overfor alle barnehager i kommunen, enten de eies av kommunen eller av andre. Rapportens hovedproblemstilling er: Hvordan ivaretar – det vil si organiserer, planlegger og gjennomfører – kommunene sitt tilsynsansvar?

Det sentrale datagrunnlaget for rapporten er en nasjonal spørreundersøkelse til kommunene om hvordan de arbeider med tilsyn med barnehagene gjennomført høsten 2010. 293 kommuner besvarte, dvs. 68 prosent av landets kommuner.

Organisering og uavhengighet

Som tilsynsmyndighet skal kommunen føre tilsyn med både kommunale og private barnehager. Når tilsynshatten er på skal altså kommunen etterse at kommunen etterlever sine oppgaver som eier. En sammenblanding av ansvar og oppgaver vil kunne føre til at det stilles spørsmål ved legitimiteten i tilsynsrollen, for eksempel ved at kommunen blander roller som eier/tjenesteprodusent, myndighetsutøver og kontrollør. Kommunen må derfor sørge for at oppgaven som myndighetsutøver og tilsynsfører holdes mest mulig atskilt fra oppgaven som eier/tjenesteprodusent.

Over halvparten av kommunene har valgt å legge ansvar for eierrollen, planlegging av tilsyn, gjennomføring av tilsyn samt andre myndighetsoppgaver under samme leder. Utfordringen for reelt og oppfattet uavhengig tilsyn er tydeligst der de utførende rollene rapporterer til samme mellomleder, som sektorleder for barnehager. Dette er tilfelle i ca. en tredjedel av kommunene når det gjelder eierrollen og tilsynsgjennomføring.

Resultater og eksempler i denne rapporten viser at kommunene kan gjennomføre organisatoriske grep for å styrke tilsynets uavhengighet i forhold til eierrollen. Dette vil medføre at man styrker tilsynets legitimitet ved at tilsynsrollen kan opptre mest mulig objektivt i forhold til kommunens løpende barnehagedrift og eierskap.

Det er allikevel grunn til å påpeke at kommunen ikke helt kan organisere seg bort fra denne dobbeltrollen. Selv om man legger vekt på å opptre objektivt i tilsynene, vil det ikke minst i gitte, tilspissede situasjoner kunne oppstå tvil om hvorvidt tilsynsoppgaven kan utøves uavhengig av kommunens eireinteresser og driftsansvar.

Kapasitet, hyppighet og dekningsgrad

I gjennomsnitt bruker kommunene ett årsverk til arbeidet som barnehagemyndighet, derunder et kvart årsverk på tilsyn med barnehagene. I gjennomsnitt har kommunene økt den samlede tidsbruken til arbeidet som barnehagemyndighet med 19 prosent siden 2003/04. Tilsyn er den av myndighetsoppgavene som har økt mest, med 61 prosent.

Ansatte i barnehageadministrasjonen er mest brukt til gjennomføring av tilsyn. Ansatte i kommunens barnehager brukes i 15 prosent av kommunene, mest blant de mindre kommunene. I hver fjerde kommune er ansatte fra andre kommuner som oftest eller noen ganger med på stedlige tilsyn, også dette mest blant de mindre kommunene.

Den vanligste hyppigheten for varslede tilsyn er 1-5 for året. Riksrevisjonen har vist at 45 prosent av kommunene ikke gjorde tilsyn etter barnehageloven i 2007/2008. I 2009/10 var andelen kommuner som ikke førte stedlige tilsyn med kommunale eller private ordinære barnehager lavere, 24 prosent.

44 prosent av kommunene har gjort stedlige tilsyn med samtlige ordinære barnehager i kommunen i løpet av de siste fire årene. 15 prosent har ikke gjort stedlige tilsyn med noen ordinære barnehager i perioden. Det er små forskjeller mellom kommunale og private barnehager når det gjelder hvor stor andel som får stedlig tilsyn over tid (dekningsgrad).

Kompetanse

Førskolelærere er den kompetansen som benyttes mest til gjennomføring av stedlige tilsyn i barnehagene. Personer med annen lærerutdanning og personer med økonomi-, administrasjons- og ledelsesutdannelse benyttes også mye. Annen kompetanse mange kommuner trekker med i enkelte tilsyn er teknisk og helsefaglig kompetanse. Juridisk kompetanse brukes lite under gjennomføring av tilsyn, men trolig mer under utforming av vedtak.

Planlegging av tilsyn

Det store flertallet kommuner – 83 prosent – har en tilsynsplan. 60 prosent forankrer tilsynsplanen på rådmannsnivå, 30 prosent også på politisk nivå.

Halvparten av kommunene legger risikovurderinger til grunn for valg av tilsynsystema. Andre utvalgsstrategier som benyttes av mange kommuner er politiske signaler fra nasjonalt hold, funn i evalueringer og forskning og drøftinger i nettverk med andre kommuner.

Når det gjelder valg av barnehager som skal få stedlig tilsyn, er det vanligste at alle barnehager i kommunen skal ha stedlig tilsyn hvert år, eller etter annen fastsatt syklus. En del kommuner har risikovurderinger som sekundærregel for utvalg. De dekker alle barnehagene i løpet av en flerårs syklus, men hvilke barnehager de går til først (og hyppigst) baseres blant annet på indikasjoner på og vurderinger av hvilke barnehager som har størst risiko for brudd på krav i lov og forskrifter.

Metodebruk

Tilsynsmetoder som benyttes konsekvent av et flertall kommuner er intervju med styrer, gjennomgang av plan- og rapporteringsdokumenter, rutiner for internkontroll og statistikk fra barnehagen, samt befaring innendørs i barnehagen. 30 prosent bruker 2-3, 30 prosent 4-5 metoder under hvert stedlig tilsyn.

Noe over halvparten av kommunene har utarbeidet kriterier til bruk ved tilsyn med innholdet i barnehagene. Storbyene skiller seg ut fra resten av kommunene ved at flere i denne gruppen har laget kriterier og at de bruker dem mer konsekvent enn de øvrige kommunene.

Oppfølging av tilsyn

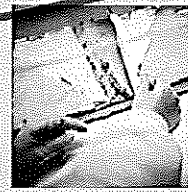
Det store flertallet kommuner utarbeider konsekvent en tilsynsrapport etter gjennomført tilsyn, setter frist for retting med redegjørelse for konsekvenser ved manglende etterlevelse, og setter krav om tilbakemelding om at retting er gjort. Om lag halvparten av kommunene gjennomfører rådmannsbehandling av tilsynsrapporter og veiledningssamtale med barnehager etter at pålegg er gitt.

Ca. 30 prosent av kommunene har ikke gitt pålegg om retting de siste to årene, mens ca 40 prosent har gitt 1-5 pålegg og 10 prosent 6-10.

Når det gjelder pålegg om stengning er dette langt mindre vanlig. 80 prosent av kommunene har ikke gjort noen stengningspålegg de siste to årene. 3 prosent har gjort ett, ingen har gjort flere.

LES NESTE UKE

Landets første kommunale sykehus for dødssyke saksdokumenter kjemper daglig mot en alvorlig diagnose: Muggsopp.



Nærmere 8.000 personer mottar hver dag vårt **NYHETSBRØD!**
 Bestill gratis nyhetsbrev på Kommunal-Rapport.no

Budsjettet

Har det for godt i Nordre Land

Kommunen bruker mye penger. Det er kanskje på tide med en **SLANKEKUR?**

Økonomisk kontroll

Karakter ★ ★ ★ ★ ★

Det er ganske god kontroll med økonomien i Nordre Land. Kommunen gikk med 3,8 prosent netto driftsoverskudd i 2014 (sist avlagte regnskap). Gjelden er lavere enn gjennomsnittet, og kommunen har masse penger i reserve (disposisjonsfondet). Dette kommer godt fram i økonomiplanen for 2016-19. Rådmann Jarle Snekestad er flink til å bruke de viktigste finansielle nøkkeltallene.

Men framover blir det vanskeligere, skriver rådmannen. De viktigste problemene er vedtak om lavere eiendomsskatt og økte kostnader i pleie og omsorg. Eiendomsskatten skal halveres fra 35 til 17 millioner kroner. Rådmannen foreslår en rekke påplussinger til gode formål. Det er 132 små tiltak i planen: en halv stilling der og litt vedlikehold der. Nesten alle tiltakene skal skje i 2016. Salderingen er ganske uklar. 10 av 12 millioner kutt i 2019 er uspesifiserte rammereduksjoner.

Dette blir for kortsiktig og nærsynt. Det er ingen sammenligning med kostnadsnivået i andre kommuner. Etter min vurdering er kostnadsnivået temmelig høyt i Nordre Land. Samlede behovskorrigerte netto driftsutgifter er faktisk 30-40 millioner kroner høyere enn i Jevnaker, Lunner, Gran og Nord-Aurdal. Alle tjenestene drives dyrt i Nordre Land. Skolen drives 15 millioner kroner billigere i Nord-Aurdal. Pleie og omsorg drives 23 millioner kroner billigere i Jevnaker. Gran driver barnehagene 6 millioner kroner billigere.

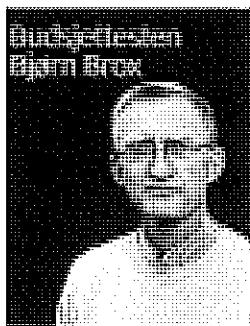
Nordre Land har store inntekter fra kraftsektoren og eiendomsskatt. Man kan jo lure på om velstanden har ført til mindre vekt på effektiv drift. Det er kanskje på tide med en slankekur?

Nordre Land er en av de få som har laget seg klare mål for kommunefinansene, såkalte finansielle nøkkeltall. Rådmannen viser at målene oppnås tre av fire år i planperioden. Dette er enkel og fin styringsteknikk. Netto driftsresultat framgår ikke av planen. Jeg savner budsjett-skjemaet «økonomisk oversikt», der netto driftsresultat fremkommer.

Målstyring

Karakter ★ ★ ★ ★ ★

Nordre Land har kommet ganske langt når det gjelder målstyring. Kommunen har vedtatt flere hundre (?) konkrete mål for tjenestene. Alle de viktigste kvalitetsindikatorne i kommunesektoren er med. Det gjelder både læringsutbyttet i grunnskolen, kompetansen hos de ansatte og frister for saksbehandlingen. Rådmannen forteller leser-



Bjørn Brox er cand.polit. og bedriftsøkonom og arbeider som konsulent i Agenda Kaupang

KJEMPEBRA
 Rådmannen forteller leserne hvordan resultatene har vært de siste fire årene. Dette er kjempebra

Tidligere testet

- ★★★★★ Bergen, Bærum, Andøy,
- ★★★★★ Asker, Kristiansund
- ★★★★★ Ringerike, Gran, Verran, Kristiansand, Løten
- ★★★★★ Tromsø, Rakkestad
- ★★★★★

Send oss ditt budsjett til vurdering!
redaksjon@kommunal-rapport.no

ne hvordan resultatene har vært de siste fire årene. Dette er kjempebra. Rådmannen har dessuten tatt seg tid til å oppsummere resultatene per tjeneste. Han konkluderer med at det meste er greit, så vidt jeg kan forstå. Men kommunen har samtidig en rekke tiltaks mål for å forbedre tjenestene. Kommunen skal lage en tilstandsvurdering for alle kommunale veier. Det skal lages en rekke sektorplaner.

En del forbedringer kan gjøres. Det er antakelig allfor mange mål for tjenestene. Mange kan antakelig ikke følges opp og bør kuttes ut. Mange av tiltakene er uforpliktende slagord. Kvaliteten er ikke på topp, ifølge Kommunebarometeret. Nordre Land ble nr 258 i fjorårets kåring. Gran ble nr 75. Hvorfor det, tro?

Enkelhet

Karakter ★ ★ ★ ★ ★

Økonomiplanen er på 75 sider inkludert prislister. I tillegg er det et vedlegg med 25 sider mål for driftsenhetene. Til sammen blir dette for mye. Det blir for mange detaljer. Samtidig mangler det en analyse av kostnadsnivået og sammenligning med andre kommuner. De viktige tingene burde få større plass i planen, hvis politikerne skal drive overordnet styring. Et ekstra poeng for en god statusbeskrivelse.

Samlet vurdering

Karakter ★ ★ ★ ★ ★

Her er det tydelig styring av både økonomi og kvalitet. Det er bra. Nå gjelder det å løfte blikket. De viktigste tingene bør få større plass i økonomiplanen.

For 25 år siden

Kommunal Rapport

Seks av de åtte barneskolene i Moss har innført en enestående fritidsordning. Tilbudet kan benyttes av elever i 1. til 3. klasse, og er åpent fra 07.30 til 17.00 alle hverdager. Dagen fylles med lek, lekser og sosialt samvær. Moss kommune har greid å bygge opp ordninga til tross for en elendig kommunal økonomi.
 Kommunal Rapport
 26. januar 1991

6 rette?

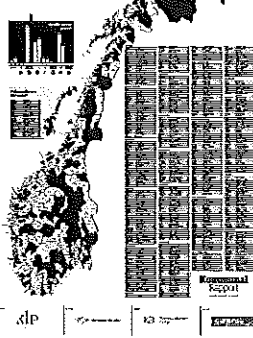


- 1 Har han vært direktør og Nav-direktør, nå er han rådmann i Hamar. Hva heter han?
- 2 Eystein Venneslan i Askøy var den rådmannen som fikk høyest års lønn av de rådmennene Kommunal Rapport registrerte i fjor. Hvor mye?
- 3 I hvilken kommune ligger bygda Hjuksebø?
- 4 Om lag hvor mange innbyggere er det i Sykkylven?
- 5 I hvilken kommune kaller innbyggerne seg for bøfferdinger?
- 6 Hvilke tre kommuner vurderer å slå seg sammen og danne Stad kommune?

NØKKELTALL	
Nordre Land konsern 2014	
Netto lånegjeld i % av inntekter	45
Disposisjonsfond i % av inntekter	5,9
Eiendomsskatt per innbygger	5.103
Antall innbyggere	6.740

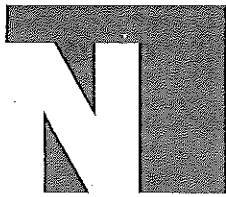
Netto driftsresultat %	
2011	-0,9
2012	1,6
2013	-1,8
2014	3,8

Ordfører-Norge 2015-2019



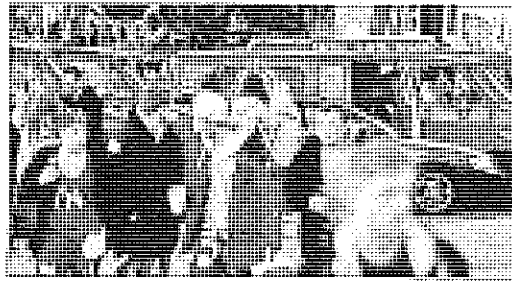
Bestill ordførerkartet for 2015 - 2019

Her får du den komplette oversikten over alle landets ordførere både i kommuner og fylkeskommuner. Bestill kartet på tlf 24 13 64 50, eller på epost: marked@kommunal-rapport.no
 Pris: 300,- eks mva



NYHETER

tips oss: **61 18 93 00**
e-post: **tips@oa.no**



RUSSEBIL: Forbrukerrådet gir tips til russebilkjøpet. **ARKIVBILDE**

Slik får du den beste

GJØVIK: Russen er i disse dager på biljakt. Det merker Forbrukerrådet.

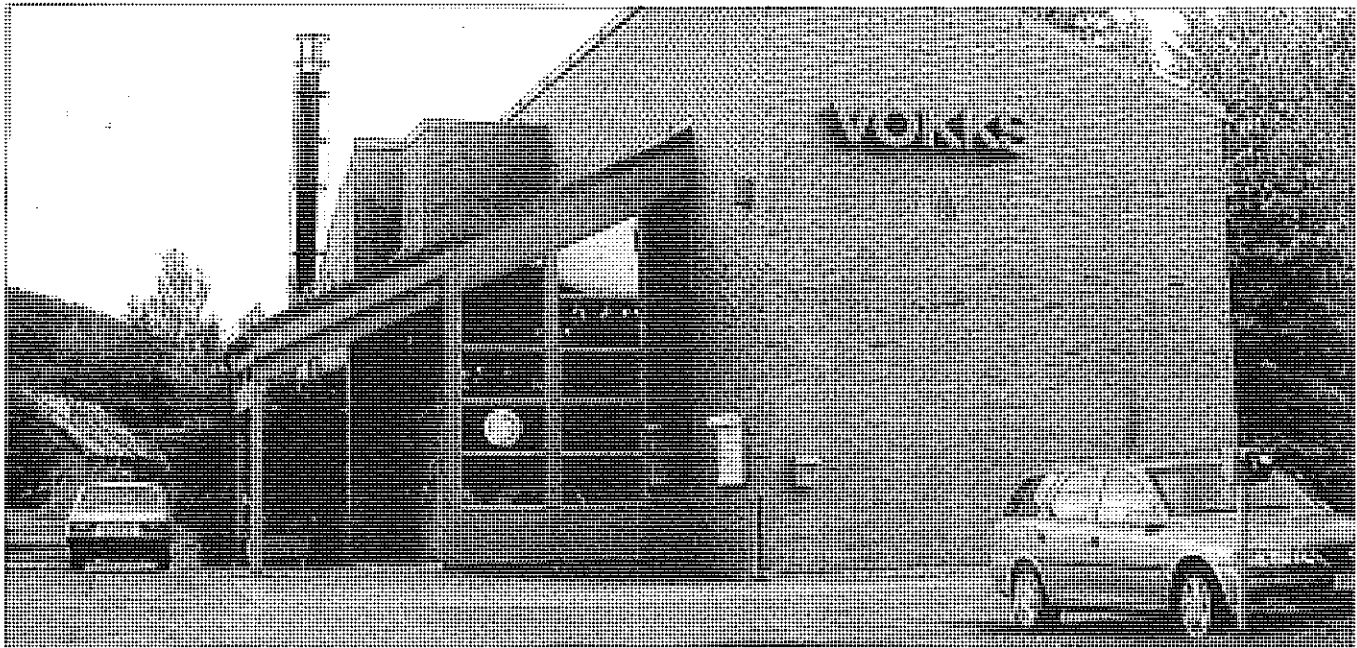
MINA THERESE WATZ
mina.watz@oa.no

Det er ei stund til rusnen inntar våren med russebuksa på, men allerede nå har flere startet forberedelsene til russetida.

Dette innebærer blant annet kjøp av russebil.

Allerede opplever Forbrukerrådet pågang fra foreldre og russ som ønsker råd om bil.

- Det kan fort bli en risikosport å kjøpe en russebil. Nylig ringte en russ som hadde fått beskjed om at drømmebilen ikke ble godkjent i EU-kontrollen. Den hadde avdekket 23 feil, sier regiondirektør Undis Scheslien ved Forbrukerrådet i en pressemelding.



Henry Brattrud klaget og vant fram mot VOKKS Nett

Fjerner fakturagebyr

DOKKA: VOKKS Nett AS tapte i Elklagemennda etter tre runder. Fra nyttår fjernes gebyr og rabatter.

BJØRN ERIK BERNTSEN
bjorn.erik.berntsen@oa.no

Elklagenemnda ga Henry Brattrud medhold i klagen han sendte tidligere år. Brattrud avviste fakturagebyr på regningen for nettleie.

Samtidig klaget han over ikke å ha fått den rabatt han og andre var lovet ved bruk av nettbaserte betalingsløsninger.

Nemndas vedtak var enstemmig da klageren fikk medhold.

Nei til fakturagebyr

Vedtaket i klagenemnda i september ville VOKKS Nett AS ikke forholde seg til.

Kunde- og systemsjef Gunnar Løkkebø skrev i en intern orientering i VOKKS:

- Vi finner ikke logisk sammenheng mellom selve vedtaket og begrunnelsen nemnda

har oppgitt. Elklagemennda vedtok påla oss å betale tilbake det vi har fakturert i tillegg til nettleien. Men vi har hele tiden fakturert gebyr og rabatter som en del av nettariffen.

Saken var først oppe i juni, men ble utsatt. Det var fordi nemnda ønsket mer dokumentasjon. Møtet den 26. oktober var det tredje der saken ble behandlet.

Elklagenemnda svarte i vedtaket at den ikke har for praksis å kommentere vedtak som er fattet.

Nemnda ønsker derimot å presisere. Den viste til forskriften om «fakturering av nettleier». Der kommer det tydelig fram at et nettselskap ikke har anledning til å pålegge kunder et fakturagebyr ved fakturering av nettleie.

Kan gi rabatt, men

Elklagenemnda viser også til andre regler hvor rabatt kan gis til e-kunder (elektronisk betaling). Det er tillatt for å kunne stimulere til mer kostnads- og ressurseffektive rutiner ved avregning og fakturering.

VOKKS
Kraft

Din lokale strømleverandør

VIKTIG INFORMASJON FRA DIN LOKALE STRØMLEVERANDØR

VOKKS Kraft AS anbefaler at kundene benytter eFaktura og tilbyr månedsfakturering til dem som velger dette!

Du som kunde sparer 60 kroner hver måned hvis du leverer måleravlesning pr sms eller via våre kundesider samt har månedlig eFaktura eller e-postfaktura.

Si ja takk til eFaktura i nettbanken din

VOKKS
Nett

Tilgjengelig og pålitelig

Unngå fakturagebyr, gjør et av to

1. Legg inn i nettbanken og registrer e-faktura. 2. Sjekk status på e-faktura i nettbanken din.

FRA 2016: VOKKS Nett AS gjør endringer. ILLUSTRASJONSFOTO

Klønede fra VOKKS

Konsekvensen av vedtaket i Elklagemennda bekreftes av Gunnar Løkkebø, kunde- og systemsjef i VOKKS Nett.

Fakturagebyr og rabatt fjernes fra nyttår.

- Men det vil ikke påvirke nettselskapets samlede inntekter, sier han i en kommentar til nemndas avgjørelse.

Løkkebø sier VOKKS Nett AS erkjenner å ha håndtert gebyr- og rabattsaken altfor dårlig.

- Vi har ikke kommunisert godt nok overfor våre kunder. Det har Elklagemennda også kritisert oss for. Når vi har fått klage fra Henry Brattrud, er det heller ikke bare negativt. Det skjerper oss, selv om vi kan være uenig. Men det er lov å stille spørsmål.

Nettleien opp?

VOKKS Nett AS har nå 13,124 nettkunder.

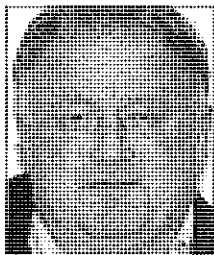
Gunnar Løkkebø sier fjerning av gebyr og rabatt vil kunne påvirke nettleien fra neste år.

Han sier fakturagebyr i 2015 gir selskapet cirka 1,6 millioner kroner. Rabattene utgjør

Men, påpeker nemnda:

Man kan ikke gjøre det motsatte, nemlig å pålegge gebyr til de kundene som vil fortsette med papirfaktura og innlevering av målerstand på papir.

Etter Elklagemenndas syn kan man heller ikke innføre gebyr for alle kunder, og så gi kunder med ønsket atferd rabatt ved å fjerne gebyret igjen.



LEDER: Roger Nyhus fra GBL. **ARKIVBILDE**

Ber om utbedret rv. 4 til skistadion

JAREN: Planutvalget i Gran er hjertens enig i planene om å utvide riksvei 4 mellom Jaren og Amundrud.

TERJE NILSEN
terje.nilsen@oa.no

I et enstemmig vedtak mener politikerne at planforslaget er godt gjennomarbeidet og at

kostnader og veistandard er på et realistisk nivå. Veien i Lygnabakkene skal få blant annet få midtdeler og økt bredde. To veikryss skal også utbedres.

Politikerne i Gran understreker videre at grepet med å dele planen i to, slik at man ikke regulerer bort Amundrudkrysset før det foreligger planer for et fullgodt alternativ, er fornuftig.

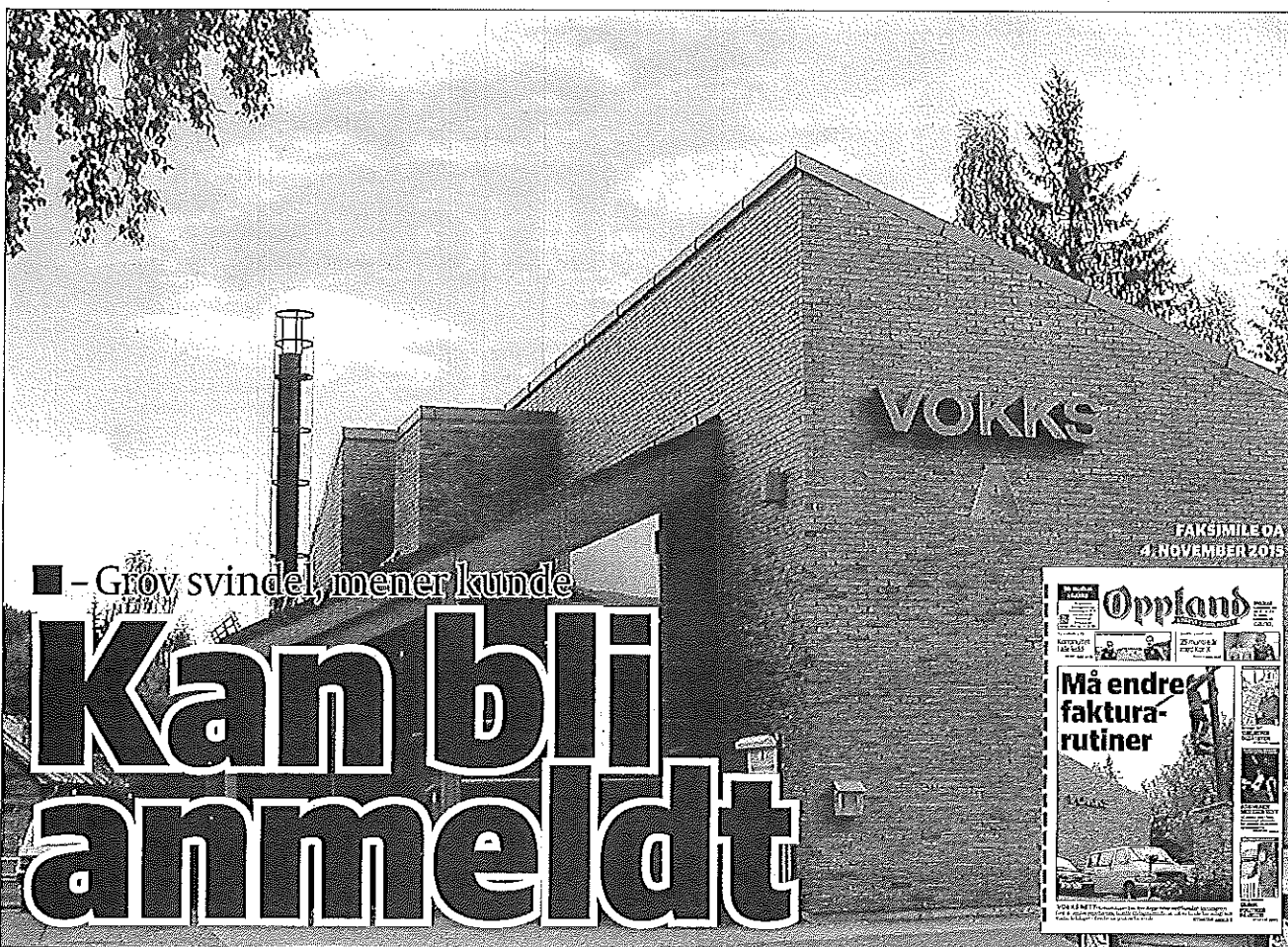
- Et nytt Badstuveikryss vil gi

økte kostnader og være kostnadsdrivende for bompengesatsen. Sannsynligvis vil også et slikt tiltak ligge noe fram i tid, mener planutvalget i sin høringsuttalelse.

Etter forslag fra utvalgsleder Roger Nyhus i Gran Bygdaliste påpeker utvalget at det må foretas trafiksikkerhetstiltak ved inn- og utkjøring ved Lygna Skisenter innen senteret åpnes til

ski-NM i januar neste år. Utvalget ber også om at strekningen fra Kortungen - der nyveien slutter i dag - forbi Lygnasæter Hotell og fram til skisenteret blir oppgradert. Dermed mener utvalget at en eventuell ny bom i området kan flyttes til nord for skisenteret.

Nyhus fikk også tilslutning til at det bør legges til rette for busstopp ved Mohagen.



GROV SVINDEL: Vokks Nett må tilbakebetale i overkant av fire millioner kroner mener Henry Bratrud. Han vurderer nå å anmelde styret og ledende personer. **ARKIVBILDE**

DOKKA: Henry Bratrud på Dokka mener Vokks Nett har svindlet over 13.000 nettkunder for i alt fire millioner over to år.

BJØRN ERIK BERNTSEN
bjorn.erik.berntsen@oa.no

Bratrud klaget Vokks Nett inn for Elklagenemnda i fjor. Etter flere runder i nemnda fikk han medhold. Henry Bratrud avviste nettselskapets fakturagebyr på regning for nettleie. Han klaget også over ikke å ha fått rahatt han og andre var lovet ved bruk av nettbaserte betalingsløsninger.

- Grov svindel

På bakgrunn av Elklagenemndas enstemmige vedtak, mener Bratrud Vokks Nett må tilbakebetale over 13.000 kunder i alt fire millioner kroner.

Det er fakturagebyr over to år med utgangspunkt i kvartalsvis avregning.

- Ledere i Vokks Nett har selv erkjent å ha gjort feil med fakturagebyr. Det har de innrommet, blant annet overfor OA, sier han.

- Vurderer du anmeldelse?
- Ja, det er mest nærliggende å gå til anmeldelse på grunn av sakens karakter og beløpets størrelse. Når det dreier seg om fire millioner kroner er det å regne som grov svindel.

Ledelsen og styre

Henry Bratrud forklarer hvordan han har kommet fram til i overkant av fire millioner kroner.

- Jeg tar utgangspunkt i kvartalsvis avregning fra 1. januar 2013 og to år framover. Det blir fire fakturagebyr i året hver på 40 kroner, i alt 160 i året. Tar vi 160 og multipliserer

med litt over 13.000 nettkunder og ganger med to år, får vi over fire millioner.

- Hvem kan bli anmeldt?
- Tre toppledere i Vokks-systemet, samt styret i Vokks Nett, hvis det har stått bak fakturavedtaket.

Bratrud sier nettleien har gått opp med 490 kroner fra nyttår, 250 kroner inklusive moms, samt tap av 60 kroner i rabatt ved kvartalsvis, elektronisk avregning.

Totalt uenig

Gunnar Løkkebø, kunde- og systemsjef i Vokks Nett, er overhodet ikke med på vurderingene til Bratrud.

- Etter utspillet til Elklagenemnda fjernet vi fra nyttår både fakturagebyr og rabatter. Det er ikke sikkert kunder er like glade for ikke å få rabatt ved sms-avlesing og bruk av eFaktura.

- Bratrud vurderer å an-



UENIG: Gunnar Løkkebø i Vokks Nett er totalt uenig med kunden. **ARKIVBILDE**

melde deg og andre for grov svindel ved å unngå å tilbakebetale fakturagebyrer for mer enn fire millioner kroner?

- La han gå til politiet med anmeldelse. For oss ville det blitt en kjempeoppyrdding

som koster flekk ved gjennomgang av alle fakturagebyrer. Rabatter og gebyrer er to sider av samme sak. De to er motposter. Vokks Nett følger myndighetenes regler for hvor mye selskapet kan ta i nettleie. NVE (Norges Vassdrags- og Energidirektorat) passer på. Får vi mer innbetalt over et år enn det regelverket tilsier, er vi pålagt å justere prisen tilvarende ned påfølgende år.

Ledelsen i Elklagenemnda ønsker ikke å kommentere Brattruds vurdering om å anmelde ledere og styret i Vokks Nett. Det er fordi nemnda er et rådgivende organ, og ikke legger seg bort i om saker kan havne i retten. Men som nemndedelsen sier: Når klager (som Bratrud) får medhold følger så å si alle selskaper våre råd. Saker hvor klager får medhold blir også rapportert til myndighetene.